

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorální a spirituální teologie

Jiří Haičman

**Rámcová analýza pastoračně-evangelizační situace
ve velkých městech a projekt Místa setkání člověka
s církví v Brně**

Rigorózní práce

Obor: Teologické nauky

Zaměření: Pastorální a spirituální teologie

OLMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci vypracoval samostatně a použil jsem přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Brně dne 18. září 2012

.....
podpis

Děkuji P. PhDr. ThLic. Ing. Jaroslav Filkovi za odborné vedení práce, pomoc při volbě pramenů a za mnoho cenných rad a podnětů při zpracovávání této rigorózní práce. Děkuji RNDr. Josefu Gerbrichovi za pomoc při úpravě textu. Své rodině pak děkuji za trpělivost a pochopení.

Obsah

Úvod	6
1 Evangelizace, misie a misijní formace	9
1. 1 Nová evangelizace, definice, oblasti a metody	9
1. 2 Nejrozšířenější formy misí a misijních formací	17
1. 2. 1 Formy misí uplatňované v České republice	18
1. 2. 1. 1 Lidové misie redemptoristů	18
1. 2. 1. 2 Farní misie oblátů	23
1. 2. 1. 3 Lidové misie jezuitů	24
1. 2. 1. 4 Lidové misie FATYM Vranov nad Dyjí	26
1. 2. 1. 5 Kurzy Alfa – nový způsob evangelizace a lidových misí	33
1. 2. 1. 6 Salesiánská výchova mládeže	36
1. 2. 2 Misijní formace	38
1. 2. 2. 1 Formace mládeže v evangelizačních školách ilustrovaná školou života Jeunesse-Lumière	38
1. 2. 2. 2 Formace bohoslovců, mezinárodní setkávání na Velehradě	41
1. 2. 2. 3 Další formy evangelizační formace	54
1. 2. 3. Analýza misí a misijních formací z hlediska použitelnosti ve velkých městech	57
2 Zahraniční zkušenosti z evangelizace a pastorace ve velkých městech	60
2. 1 Fenomén nové evangelizace jako zdroj inspirace pro Městskou pastoraci	60
2. 2 Teologické reflexe pastorace kolemjdoucích ve velkoměstech	62
2. 2. 1 Přinášet evangelium lidem dnes ve Vídni	62
2. 2. 2 Být novým způsobem církví – městská pastorace a kolemjdoucí	70
2. 2. 3 Pastorace kolemjdoucích v německých městech	73
2. 2. 4 Farní pastorace ztrácí na intenzitě	75
2. 2. 5 Stav religiozity a reakce pastorálky	76
2. 3 Vybrané evangelizačně-pastorační modely	79
2. 3. 1 Otevřený kostel sv. Kláry v Norimberku	79
2. 3. 2 Církev uprostřed německých velkoměst	96
2. 3. 3 Koncept a program městské pastorace v Bonnu	100

2. 3. 4 Městské misie ve Vídni	109
2. 3. 5 Další příklady městské pastorace v Německu a Rakousku	110
2. 3. 6. Dlouhá noc kostelů	125
2. 3. 6 Analýza a hodnocení popsanych zahraničních zkušeností z hlediska použitelnosti ve velkých městech	125
3 Možnosti nové evangelizace a pastorace v kostelích vnitřního Brna.....	131
3. 1 Situace religiozity v České republice	131
3. 1. 1 Demografické determinanty mladé generace	131
3. 1. 2 O životě církve v městských farnostech.....	134
3. 2 Situace religiozity v brněnské diecézi	137
3. 2. 1 Religiozita dnes	137
3. 2. 2 Návštěvnost nedělních bohoslužeb	139
4 Návrhy nové evangelizace a pastorace v projektu Místa setkání člověka s církví ve městě Brně	140
Závěr.....	141
Resumé	143
Summary	144
Literatura a prameny	145
Příloha 1 - Příručka pro vedení pastoračního týmu.....	1 - 60
Příloha 2.....	1 - 34

Úvod

Sám Ježíš Kristus nám v evangeliu dává příkaz k evangelizaci národů po všechny časy až do konce světa slovy: „Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého.“¹ Úkolem křesťana v každé době je tedy přiblížit Kristovo učení lidem okolo sebe a neustále nově promýšlet a přinášet toto radostné poselství světu.

V posledních desítkách let se nejprve v západních velkoměstech, poté i u nás, objevil nový fenomén: historická centra měst se začala vyliďňovat a slouží výhradně jako místa pro kanceláře a služby v pracovní dny a večer se stávají centry zábavy. Duchovní stánky uvnitř měst přestaly sloužit jako ustálené farnosti se stále stejnými návštěvníky, kteří svou farnost považují za svůj domov a aktivně a neustále ji budují. Kostely a bohoslužby v centrech jsou využívány často každý týden jinými lidmi, kteří tvoří pouze anonymní proměnlivá společenství bez osobních vztahů. Tento fenomén se v malé míře poslední asi desítku let objevil i v našich velkých městech – v Praze a v Brně.

Cílem práce je provést analýzu pastoračně-evangelizační situace ve velkých městech a vypracovat projekt Místa setkání člověka s církví jako nadfarnostní a nadrektorátní městské duchovní centrum, které se bude inspirovat moderními modely osvědčenými především v západní části Evropy, bude se opírat o zkušenosti lidových misií, misijních formací a bude vycházet z reálné situace obyvatel města Brna. K tomu využiji nejprve popisnou metodu misií, misijních formací, které budu společně analyzovat, dále metodu prezentace zahraničních farností a výsledky také posléze pomocí analytické metody zobecním. Zahraniční projekt městské pastorace zúžím na pastorační kolektivní.

Protože jsem dlouholetým farníkem kostela sv. Jakuba v Brně a snažím se být tam aktivním členem, také ve středu města celý život bydlím, zabývám se v této práci právě způsoby evangelizace a následné pastorace lidí v tomto specificky velkoměstském regionu.

V Příloze 2 – Příručce pro vedení pastoračního týmu mapuji situaci ve městě a prezentuji aktivity pěti kostelů vnitřního Brna. Jsou jimi farní kostel sv. Tomáše, děkanský a farní kostel sv. Jakuba, kostel Nanebevzetí Panny Marie spravovaný jezuitou, farní kostel sv. Janů spravovaný řádem Menších bratří minoritů a rektorátní kostel na území farnosti sv. Janů kostel sv. Maří Magdalény.

¹ Mt. 28, 19.

K mnoha novým aktivitám v oblasti evangelizace a pastorační práce jsem se nechal inspirovat novými iniciativami západoevropských velkoměst, které se dají shrnout pod společný název „City-pastoral“ nebo „Městská pastorační práce“ či jednoduše: „Otevřený kostel“.

Ve své práci po teoretickém úvodu, který se opírá o církevní a papežské dokumenty a počiny papežů a biskupů, nejprve popisují a posléze analyzují možnosti evangelizace a pastorační práce farních a lidových misí, zamýšlím se nad formací mládeže ve školách života a evangelizace reprezentované školou Jeunesse-Lumière ve Francii, která vychovává aktivní členy církve pro pomoc s evangelizací a pastorační práci v jejich domovských farnostech a místech jejich působení. Důležitým materiálem se staly postřehy ze setkání bohoslovců na Velehradě v říjnu v roce 1996, protože zde přednášeli k tématu evangelizace a pastorační práce různí významní teologové, jako např. Marko I. Rupnik, jezuita Krzysztof Oldakovski, profesor Pavel Ambros a další. Postřehy z tohoto setkání byly shrnuty ve sborníku „Nová evangelizace.“² Významná je také formace laiků pro pastorační práci a evangelizaci. Využívám také zkušeností nových evangelizačních Kurzů Alfa³ nebo velmi dobré výsledky salesiánské výchovy⁴. Linií evangelizace však nestanoví bohoslovci ani laici, ale biskupové jednotlivých diecézí.

Dále se ve své práci po historické připomínce, opřené o papežské dokumenty, analyzuji teoretické poznatky o městské pastorační práci především známého rakouského teologa Paula M. Zulehnera, praktickou přednášku kapucína z Münsteru Ericha Purka a rozhovor českého teologa Aleše Opatrného s redaktorem Katolického týdeníku, rozebírám zkušenosti a konkrétní akce v Rakousku a v Německu. Zvlášť mě v tomto směru oslovily aktivity vedení farnosti kostela sv. Kláry v Norimberku ve Spolkové republice Německo, kde jsem nějaký čas pobýval. Také Koncept a program městské pastorační práce v Bonnu, jehož autorem je významný kolínský arcibiskup Joachim kardinál Meisner a další příklady městské pastorační práce v Německu a Rakousku, stejně jako popsání misie ve Vídni, se stávají bohatým zdrojem inspirace pro návrh projektu Místa setkání člověka s církví ve městě Brně.

Ke konci a především v Příloze 2 – Příručce pro vedení pastoračního týmu shrnuji současné i minulé aktivity ve farnostech vnitřního města Brna, poté vyhledávám lidský a materiální potenciál v České republice, v brněnské diecézi, v brněnském děkanství, mapuji situaci ve městě Brně, abych pak v závěru navrhl nové aktivity pro posílení a rozvoj evangelizace a pastorační práce ve farnostech velkého města.

² *Nová evangelizace*, Olomouc: Centrum Aletti Velehrad-Roma, 2000.

³ Srov. *Kurzy Alfa* [online]. [cit. 2011-07-13]. Dostupné z: <http://www.kurzylfa.cz/?akce=cojetoalfa>.

⁴ Srov. KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*.

Město je nové místo, kde může být zvěstováno evangelium. V centru města se zrcadlí život (životní styl) naší společnosti, který se vyznačuje charakterem prožitku a velkým výběrem možností. V tomto životním prostředí bude moci být odkryto poselství Ježíše Krista.

Metodu srovnávací používám v této práci při popisu situace ve městech západní Evropy, kterou porovnávám se situací u nás. Po analýze zobecňuji výsledky do konkrétní pastorační situace města Brna a využití specifik moravského prostředí, bude projekt Místa setkání člověka s církví naplňovat shora uvedenou výzvu našeho Spasitele a pokyn Jeho církve.

Cílem práce je tedy analyzovat městskou pastorační v zahraničí, počátky městské pastorační u nás a obojí zúžit a aplikovat na projekt pastorační kolemjdoucích ve městě Brně. Vzdáleným cílem práce pak je, že se stane zdrojem inspirace a možností využití výsledků v jiných velkých městech naší republiky i jinde. Kéž se mi to s Boží pomocí podaří!

1 Evangelizace, misie a misijní formace

Každá vědecká práce je postavena hned v úvodu nejprve na solidním teoretickém základu, v tomto případě je to definice nové evangelizace, dále jsou to papežské dokumenty, založení Papežské rady pro novou evangelizaci, dokumenty připravované synody biskupů na téma nové evangelizace a nakonec také nová metoda evangelizace „Setba, žeh a uchování“.

1.1 Nová evangelizace, definice, oblasti a metody

Evangelizace je původně biblický pojem používaný pro „hlásání radostné zvěsti o Božím království“, odvozený od lat. evangelizare (řec. euaggelizein, srov. např. Lk 4,43 ve tvaru euaggelisasthai). Tento pojem se vyskytuje v dokumentech 2. vatikánského koncilu pouze sporadicky (např. LG 17 „opus evangelizandi“).

V celocírkevním měřítku nabyl tento pojem na významu zejména díky apoštolské exhortaci Pavla VI. Evangelii nuntiandi (8. 12. 1975). Exhortace Evangelii nuntiandi je považována za jeden z nejdůležitějších papežských dokumentů pokoncilní doby. V tomto dokumentu je evangelizace definována následujícím způsobem:

„Evangelizovat znamená ... nést radostnou zvěst evangelia do všech částí lidstva, a tak je jejím vlivem proměňovat ... Církev evangelizuje, když se snaží skrze sílu zvěsti, jež hlásá. proměňovat jak osobní a kolektivní vědomí lidí, tak i jejich činnost, v níž se angažují a jejich konkrétní život a prostředí.“⁵

Tuto definici papež Pavel VI. dále upřesňuje:

„Nejde však jen o to, obsáhnout stále více území a více národů kázáním evangelia.“ Cílem je “dosáhnout, aby se silou evangelia změnila kritéria hodnocení, rozhodující hodnoty, body zájmu, myšlenkové návyky, prameny inspirace a životní modely lidstva, které stojí v protikladu k slovu Božímu a k Božímu plánu spásy.“⁶

Mluví-li církevní dokumenty o *evangelizaci*, nemají na mysli nějakou konkrétní činnost (např. tzv. evangelizace letničních církví), ale *proces pronikání světla evangelia do života lidí*.

⁵ PAVEL VI., *Evangelii nuntiandi*, čl. 18.

⁶ Srov. tamtéž, čl. 19.

Protože se tento proces týká celého života člověka, nelze chápat povinnost církve evangelizovat pouze v rovině spirituální. To znamená, že církev nemůže omezit svůj zájem pouze na duši člověka. Církev respektuje význam a určitou *autonomii hmotných hodnot* a současně vede křesťany k tomu, aby plnili svou *sociální a politickou úlohu* uvnitř sekularizované společnosti.

V době, kdy se mnozí lidé staví skepticky vůči všem jednoznačně formulovaným názorům na svět, vůči radikálním nárokům zjevených náboženství a vůči totalitě ideologií, není možné se spokojit s hlásáním evangelia slovy a s jeho dosvědčováním racionálními argumenty. Za základní formu předávání evangelia můžeme proto považovat *svědectví života*.⁷

Také papež Jan Pavel II. v encyklice *Redemptoris missio* rozlišuje několik činností misijního poslání církve v dnešní době:

- 1) Vlastní misie „ad gentes“, při nichž církev má obrátit pozornost na národy, společenství, sociální a kulturní organizace, kde je evangelium neznámé nebo zde nejsou dostatečně zralá křesťanská společenství, která by dovedla ve svém okolí rozsévat a zakořenit víru a hlásat radostnou zvěst ostatním skupinám lidí.⁸
- 2) Normální pastorační činnost církve, při které církev využívá službu křesťanských společenství horlivých ve víře a ve svém okolí vydávajících svědectví evangeliu a která cítí zodpovědnost za světovou misii.⁹
- 3) Nová nebo opětná evangelizace – ta se zaměřuje především na země se starou křesťanskou tradicí, kde celé skupiny pokřtěných ztratily živou víru, už se vůbec necítí být členy církve, případně se svým životem vzdálily od Krista a od evangelia.¹⁰

Papež Benedikt XVI. pokračuje v linii svého předchůdce papeže blahoslaveného Jana Pavla II. a založil v roce 2010 Papežskou radu pro novou evangelizaci pod vedením biskupa Mons. Rino Fisichelly.¹¹ Papež Benedikt XVI. na říjen 2012 svolal zasedání biskupské synody na téma *Nova evangelizatio ad christianam fidem tradendam?* (Nová evangelizace pro

⁷ Srov. KAPLÁNEK, M., *Pastorace mládeže*, s. 17.

⁸ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris missio*, čl. 33.

⁹ Srov. tamtéž.

¹⁰ Srov. tamtéž.

¹¹ Viz BENEDIKT XVI., *Ubicumque et semper*, čl. 1, § 1.

předávání křesťanské víry).¹² Papež podtrhnul nezbytnost opětovně předkládat evangelium lidem, kteří ho znají málo nebo se dokonce od církve vzdálili.

„Metropolis 2012“ je název projektu městských misí, který zahájila Papežská rada pro novou evangelizaci v únoru 2012 v Bruselu. Následovat budou další evropská města - Dublin, Paříž, Záhřeb, Budapešť, Varšava, Frankfurt, Lisabon, Turín, Vídeň, Barcelona a Liverpool.

Projekt se obrací zejména k „vlažným křesťanům“, kteří byli pokřtěni, avšak již dále nesdílejí cestu víry s církví. Bylo totiž zapotřebí zahájit dlouhodobý evangelizační proces, aby evropská církev opětovně nabyla důvěryhodnosti a stala se znamením pro obyvatele místních metropolí. Křesťanské komunity jsou v lhostejné a agnostické Evropě zatlačeny do situace menšin.¹³

Novou evangelizaci definuje také materiál Lineamenta z připravované synody biskupů, XIII. řádného generálního shromáždění pod názvem Nová evangelizace pro předávání křesťanské víry, které se uskuteční v říjnu 2012.

Oblasti evangelizace:

1) Kultura

2) Migrace – mísení kultur, globalizace

3) Hromadné sdělovací prostředky - V této oblasti tedy nová evangelizace vyžaduje od křesťanů odvahu zabydlet tyto „nové areopagy“ a hledat prostředky a způsoby sloužící k tomu, aby i tato ultramoderní místa nabízela dědictví vzdělání a moudrosti, které obsahuje křesťanská tradice.¹⁴

4) Ekonomika - využívání materiálních prostředků a potřebu takových pravidel globálního trhu, která by zajistila jejich spravedlivější rozdělení.¹⁵

¹² Viz ŘÁDNÁ RADA GENERÁLNÍHO SEKRETARIÁTU SYNODY BISKUPŮ, lineamenta *Nová evangelizace pro předávání víry*.

¹³ Srov. Metropolis 2012 [online].[cit. 2012-07-05]. Dostupné z:

<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=15978>

¹⁴ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris missio*, čl. 37. BENEDIKT XVI., *Poselství k XLIV. Světovému dni sdělovacích prostředků*, s. 73.

¹⁵ Srov. BENEDIKT XVI., *Caritas in veritate*, čl. 42: „Dlouhou dobu se myslelo, že chudé národy by měly zůstat na předem určeném stupni rozvoje a měly by se spokojit s filantropií rozvinutých národů. Proti této mentalitě ostře vystoupil Pavel VI. v encyklice *Populorum progressio*. Materiálních prostředků, jež by se daly použít k vybědnutí obyvatelstva těchto zemí z bídy, je dnes potenciálně více než tehdy. Byly ale zatím využívány převážně jen národy rozvinutých zemí, jež tak mohly lépe zúročit proces liberalizace pohybu kapitálu a mobility práce. Rozšíření blahobytu na světové úrovni tedy nesmí být zbrzděno egoistickými a protekcionistickými projekty či jednostrannými zájmy. Zapojení rozvíjejících se či rozvojových zemí nám dnes umožní lépe krizi zvládnout. Přeměna spjatá s procesem globalizace obnáší velké těžkosti a nebezpečí.

5) Vědecký a technologický rozvoj

6) Občanský a politický život - povinnost usilovat o mír, rozvoj a osvobození národů; zlepšování forem světové vlády i jednotlivých vlád státních; budování možných způsobů naslouchání, soužití, dialogu a spolupráce mezi odlišnými kulturami a náboženstvími; ochrana jednotlivců, národů a zvláště menšin; pomoc nejzranitelnějším členům společnosti; ochrana stvoření a péče o budoucnost planety.¹⁶

Papež Jan Pavel II. prohlásil, že „nelze přesně vymezit hranice mezi pastorační věřících, novou evangelizací a výslovně misijní činností a je nemyslitelné vytvářet mezi nimi bariéry nebo ostré rozdělení. [...] Např. církve se starou církevní tradicí, které se zabývají velmi důležitou úlohou nové evangelizace, chápou lépe, že nemohou misijně působit na nekřesťany v jiných zemích a kontinentech, jestliže se nestarají vážně o nekřesťany ve vlastním domě: misijní pohotovost dovnitř je věrohodným svěděním a impulsem pro misijní pohotovost navenek a naopak.“¹⁷ Být křesťanem a „být církví“ znamená být také misionářem, nebo nebýt vůbec. Milovat svou víru znamená vydávat jí též svědectví, ukazovat ji druhým a dovolit jim, aby se jí účastnili. Nedostatek misijní horlivosti je nedostatkem horlivosti ve víře. Naopak platí, že předáváním se víra jen posiluje. Nová evangelizace je název, kterým církev pojmenovává úkol znovu přijmout své základní misijní poslání, svou identitu i důvod své existence. Jde o způsob, jak v dnešní době vysvětlit a uvést do praxe odkaz apoštolů. Novou evangelizací chce církev nabídnout dnešnímu světu a v něm probíhající diskusi své jedinečné poselství, tedy hlásat zde Boží království, započaté Ježíšem Kristem. Církve musí v procesu inkulturace neustále přijímat opatření, která jim umožní vnášet evangelium do každodenního života, což kulturu nejen očistí a povznáší, ale především ji to otevírá novosti evangelia. A každé křesťanské společenství se musí s novým odhodláním věnovat pastorační péči. Nová evangelizace je synonymem k misii: vyžaduje schopnost začít znovu, překonat stávající hranice a rozšířit dosavadní horizonty.¹⁸

Poslání hlásat a šířit evangelium vyžaduje, aby církev všemi možnými způsoby zajistila, že křesťanská společenství budou schopna intenzivně konat všechno to, co patří k základním

Lze je překonat jedině tehdy, uvědomíme-li si antropologického a etického ducha, který vede globalizaci samu k cíli, jímž je solidární humanizace. Bohužel je tento duch často překrýván či potlačován etickými a kulturními úvahami individualistické a utilitaristické povahy.“

¹⁶ Stov. ŘÁDNÁ RADA GENERÁLNÍHO SEKRETARIÁTU SYNODY BISKUPŮ, *Lineamenta Nová evangelizace pro předávání víry*, s. 16.

¹⁷ JAN PAVEL II., *Redemptoris missio*, čl. 34.

¹⁸ Stov. ŘÁDNÁ RADA GENERÁLNÍHO SEKRETARIÁTU SYNODY BISKUPŮ, *Lineamenta Nová evangelizace pro předávání víry*, s. 19.

projevům života z víry: charita, svědectví, hlásání, slavení, naslouchání a sdílení. Evangelizaci je třeba vidět jako proces, jímž církev, pohnuta Duchem Svatým, hlásá a šíří evangelium do celého světa ve shodě s tím, co učitelský úřad církve vyjádřil takto: Církev, „vedena láskou, proniká i proměňuje celý časný řád a přijímá i obnovuje všechny kultury; vydává svědectví mezi národy o novém způsobu bytí a života, který charakterizuje křesťany; otevřeně hlásá evangelium a ‚prvotní evangelizací‘ zve k obrácení; ty, kdo se obrátili k Ježíši Kristu nebo se znovu vrátili na cestu jeho následování, uvádí ‚katechezí‘ a ‚iniciačními svátostmi‘ do života z víry a do křesťanského způsobu života a přivádí je do křesťanského společenství; neustále posiluje ve věřících dar společenství prostřednictvím trvalé výchovy ve víře (homilie, jiné formy služby slova), svátostmi a konáním skutků lásky; oživuje neustále své misijní poslání, když posílá všechny Kristovy učedníky, aby svými slovy i skutky hlásali evangelium celému světu.“¹⁹ Je tedy nutné, aby Kristovo světlo osvítilo každou oblast lidského života: rodinu, školu, kulturu, práci, volný čas i ostatní sektory společenského života.²⁰

Obnovený důraz na katechezi a katechumenát by měl vytvářet základ pro to, co lze nazvat „pedagogika víry“. Katecheze uskutečňuje současně úkoly iniciace, výchovy a vyučování a katechumenát se stal základem reorganizace a obnovy mnoha katechetických programů jako vzoru evangelizace.²¹ „Katechumeni ať jsou tedy náležitě zasvěcováni do tajemství spásy a cvičením v životě podle evangelia i posvátnými obřady, konanými v časovém sledu, ať jsou uváděni do života víry, liturgie a lásky Božího lidu. Ať se katechumeni rovněž učí aktivně spolupracovat na evangelizaci a budování církve svědectvím života a vyznáváním víry.“²² Nový model katechumenátu staví do srdce všech programů Kristovo velikonoční tajemství, z inkulturace činí první krok pedagogiky a ukazuje se jako skutečný formační proces. Jsme svědky štědrosti Ducha Svatého, projevující se svěžestí a dynamikou, jež do úkolu předávání víry vnáší různé skupiny a církevní hnutí.²³

¹⁹ Srov. KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Všeobecné direktorium pro katechizaci*, čl. 48. Direktorium jasně a přesně shrnuje prvky obsažené v koncilním dekretu *Ad gentes*, apoštolskou exhortaci papeže Pavla VI. *Evangelii nuntiandi* a encykliku papeže Jana Pavla II. *Redemptoris missio*.

²⁰ Srov. ŘÁDNÁ RADA GENERÁLNÍHO SEKRETARIÁTU SYNODY BISKUPŮ, *Lineamenta Nová evangelizace pro předávání víry*, s. 22–24.

²¹ Srov. tamtéž, s. 25.

²² AG 14; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 447–448.

²³ Srov. ŘÁDNÁ RADA GENERÁLNÍHO SEKRETARIÁTU SYNODY BISKUPŮ, *Lineamenta Nová evangelizace pro předávání víry*, s. 26–27.

„Vedle všeobecného hlásání evangelia zůstává v platnosti a uchovává si svou důležitost i jiná, osobní forma, když totiž jedna osoba evangelizuje přímo druhou osobu. [...] Neměly by se vyskytovat případy, kdy naléhavost hlásat radostnou zvěst celým masám lidí má za následek, že se zapomíná na osobní hlásání evangelia, jež proniká do osobního svědomí zvláštním působením slov, jichž se při tom používá.“²⁴

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že by křesťanská společenství měla vytvářet v církvi místa, kde by lidé mohli učinit duchovní zkušenost. Tato místa by měla nabízet řešení a odpovídat na duchovní potřeby, které dnes prožívají generace mladých lidí. V křesťanském životě jednotlivých společenství by se měla stát běžnou metoda naslouchání Božímu slovu ve skupinách a diskuze o něm. Je třeba také přehodnotit způsoby, kterými se přivádí lidi k víře a připravují se na přijetí svátostí. Například se církev učí využívat programů křesťanské iniciace dospělých, a ne dětí; nově pokřtěné pak aktivně zapojuje do křesťanského života. Ale i do obřadu křtu dětí církev více zapojuje rodiče a celé společenství a využívá tento okamžik jako příležitost k evangelizaci a k otevřenému hlásání víry.

Musíme nalézat především nové způsoby a prostředky, které umožní mluvit o Bohu tak, abychom dokázali reagovat na obavy a očekávání dnešních lidí. Musíme jim umět představit Krista jako novinku, jako dar, na nějž všichni čekáme a po němž touží každý člověk jako po naplnění svého úsilí najít smysl a ukojit žízeň po pravdě. Zapomenutá řeč o Bohu tak poskytne příležitost k misijnímu hlásání. Každodenní život nám pomůže rozpoznat taková „nádvoří pohanů“,²⁵ kde naše slova bude nejen slyšet, ale také dostanou význam a poskytnou lidstvu lék na jeho nemoci.²⁶

Je třeba zformovat a rozvinout zkušenosti, instituce a nová sdružení či skupiny, které by radostně a přesvědčivě hlásaly lidem evangelium. Tyto nové skupiny musí začít spolupracovat s farními společenstvími a také společně podporovat rodiče v jejich stále namáhavějším úkolu předávat víru.

Na výzvu nové evangelizace musí pomáhat odpovědět katolické instituce působící v oblasti školství a musí zároveň existovat vztah mezi těmito katolickými institucemi a ostatními výchovnými institucemi, mezi nimi a společností. Křesťanská společenství musí

²⁴ PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi*, čl. 46.

²⁵ Termín pochází z iniciativy podpořené Papežskou radou pro kulturu na návrh papeže Benedikta XVI. „Nádvoří pohanů“ jsou místa, která podporují vzájemně obohacující a kulturně podněcující setkávání mezi křesťany a těmi, kdo nevyznávají žádné náboženství, ale touží se přiblížit Bohu přinejmenším jako k něčemu neznámému ve svém životě.

²⁶ ŘÁDNÁ RADA GENERÁLNÍHO SEKRETARIÁTU SYNODY BISKUPŮ, *Lineamenta Nová evangelizace pro předávání víry*, s. 33.

dále reagovat na naléhavou potřebu povolávat, formovat a podporovat ty, kdo se svědectvím vlastního života mohou stát hlasateli evangelia a vychovateli.²⁷

Maria, kterou archanděl nazval „milostiplnou“, byla tehdy přítomna na cestě apoštolské evangelizace a i dnes je všude tam, kde nástupci apoštolů usilují o hlásání evangelia – Maria byla proto nazvána Hvězdou nové evangelizace. Nová evangelizace neznamená „nové evangelium“, protože „Ježíš Kristus je stejný včera i dnes i navěky“²⁸. Je to spíše nová a přiměřená odpověď na znamení času, na potřeby dnešních lidí a národů, na nové situace v kultuře, skrze niž vyjadřujeme svou identitu a hledáme smysl své existence. Nová evangelizace proto znamená podporovat kulturu, jež bude pevněji zakořeněna v evangeliu.

„Nová evangelizace znamená znovu probudit původní nadšení a nechat se oslovit žarem kázání apoštolů po Letnicích. Kdo se skutečně setkal s Kristem, nemůže si to nechat pro sebe, ale musí o tom hlásat druhým. Je třeba nového apoštolského nadšení, které bude každodenním stylem života celých společenství i jednotlivých skupin křesťanů.“²⁹

Nová evangelizace znamená podílet se spolu se světem na jeho hluboké touze po spáse a zdůvodnit svou víru. Lidstvo dnes potřebuje naději, aby mohlo žít svou přítomnost. Právě proto je církev ze své podstaty misionářská. Nová evangelizace má být lékem schopným navrátit radost a život těm, kdo jsou uvězněni ve vlastním strachu.³⁰

Vlastní evangelizaci lze rozdělit na evangelizaci osobní a skupinovou (tu dále na evangelizaci farností a evangelizaci, kterou konají hnutí nebo nové komunity) nebo na evangelizaci přímou a nepřímou.

Evangelizace nepřímá (homeopatická) spočívá v evangelizaci v malých dávkách, společenské prostředí společenským prostředím, dělníci dělníky, manželské páry manželskými páry... Je postupným přinášením radostné zvěsti Ježíše Krista těm, jež o to zpočátku nejeví zájem; je to především evangelizace životem, která později vyvolává otázky.

Naopak **evangelizace přímá (alopatická)** neproniká natolik prostředí a struktury, ale vytváří si spíše své vlastní prostředí, své struktury a svou kulturu. Je výslovným

²⁷ Srov. ŘÁDNÁ RADA GENERÁLNÍHO SEKRETARIÁTU SYNODY BISKUPŮ, *Lineamenta Nová evangelizace pro předávání víry*, s. 37–38.

²⁸ Žid. 13, 8.

²⁹ JAN PAVEL II., *Novo millennio ineunte*, čl. 40.

³⁰ Srov. ŘÁDNÁ RADA GENERÁLNÍHO SEKRETARIÁTU SYNODY BISKUPŮ, *Lineamenta Nová evangelizace pro předávání víry*, s. 40.

a dynamickým hlásáním Ježíše Krista a obrací se k lidem, které už zřejmě v životě nepotkáme.³¹

Z protestantského prostředí pochází metoda nové evangelizace, která se dá zahrnout pod název „Setba, žeň a uchování“³². Vychází ze základní povinnosti každého křesťana, která spočívá v životě podle evangelia a hlásání Kristova evangelia druhým. Strategie evangelizace spočívá v několika krocích:

1. Setba 1 – „Bůh je dobrý a my jsme fajn“. Tento úvod má vyjádřit skutečnost, že Bůh je stále s námi a pomáhá nám a že křesťané nejsou nudní pokrytci, ale laskaví lidé.³³
2. Setba 2 – tento krok již obsahuje vlastní evangelní zvěst.
3. Žeň – zde se člověk seznamuje s důsledky a cenou evangelia a se způsobem přijetí Ježíše Krista jako Pána a Krále.

Začátek Setby 1, tzv. „sít'ové práce“, znamená, že křesťané vycházejí ze svých ghatt a budují přirozeným způsobem vztahy s nevěřícími lidmi.³⁴ Setba 2 je nejtěžším krokem z výše uvedených – cílem je totiž sdělit vhodně a kulturně obsah evangelia v pozitivní atmosféře zaměřené na určitý typ lidí (mladí lidé, děti, podnikatelé, maminky s dětmi, osamělé matky, děti, rodiny, bezdomovci, drogově a alkoholově závislí lidé, staří lidé apod.) Rozsévací a sklízecí strategií jsou v tomto případě také výše zmíněné Kurzy Alfa nebo metodu Just Looking (Jen se dívám).

Do kroku Žeň jsou pak zapojeny místní farnosti a sbory, které své akce pořádají s ohledem na přítomnost nevěřících hostů.

Neméně důležitou a poslední fází po těchto krocích je fáze Uchování. Je to zakotvení do církve a pevné rozhodnutí člověka patřit Bohu a Kristu se všemi důsledky z tohoto životního rozhodnutí vyplývajícími.³⁵

Všechny výše uvedené kroky a strategie jsou podloženy modlitbou, kterou mají na starosti speciální pro to určené skupiny. V závěrečné části knihy jsou uvedeny nápady pro jednotlivé kroky, fáze a strategie této metody nové evangelizace.³⁶

³¹ Srov. BENEŠ, P., *Formace mládeže ve škole života a evangelizace Jeunesse-Lumière*, s. 17. Srov. též MOENS, J., *Evangeliser c'est aimer*, s. 44.

³² Srov. SINGLEHURST, L., *Efektivní a citlivá evangelizace*.

³³ Srov. tamtéž, s. 33.

³⁴ Srov. tamtéž, s. 44.

³⁵ Srov. tamtéž, s. 63.

³⁶ Srov. tamtéž, s. 112 – 124.

Mým cílem ale není vytvořit celkový vývoj forem misií, proto v 1. kapitole své práce rozebírám dva modely pastorační: **misie** a **misijní formace**, abych odhalil běžně používaný a vhodný způsob oslovení lidí nejen ve venkovských farnostech, ale především uprostřed velkého města, což je mým cílem. Předpokládám, že se během této práce dostatečně prokáže možnost podpory evangelizace a pastorační ve velkém městě také pomocí jednotlivých prvků těchto zde probíraných modelů.

1. 2 Nejrozšířenější formy misií a misijních formací

Jedním ze základních posláních církve je posláním misijním, protože se „zrodila z hlasatelské činnosti Ježíše a apoštolů a tento úkol od Krista dostala.“³⁷ Podle II. vatikánského koncilu je „církev svou podstatou misionářská, protože odvozuje svůj původ z posláním Syna a z posláním Ducha Svatého podle plánu Boha Otce.“³⁸ Kodex kanonického práva dokonce hovoří o povinnosti božího lidu hlásat evangelium: „Celá církev je svou povahou misijním a evangelizační činností církve je základní povinností Božího lidu; proto se všichni křesťané, vědomi si své odpovědnosti, účastní misijním činností.“³⁹

Posláním církve evangelizovat je tedy pokračováním Kristova posláním.⁴⁰ Účinnost tohoto jejího posláním je vázána na intimní spojení s Kristem.⁴¹ Církev toto konala již od prvopočátku, od svého založení. Je totiž ze své podstaty misionářská, to jest poslaná. Otec poslal Syna. Oba Ducha svatého „a ten dále koná ve světě jeho dílo, všechno naplňuje a posvěcuje.“⁴² „Církev má být přítomna ve všech lidských společenstvích prostřednictvím svých dětí. Všichni věřící, kdekoli žijící, jsou totiž povinni příkladem svého života a svědectvím svého slova dávat najevo nového člověka.“⁴³

Tak se v církvi od počátku stále uskutečňuje misie vnější, ale i vnitřní. Vnějšími misiemi rozumíme evangelizaci dosud pohanských národů kdekoli na světě. Misiemi vnitřními, nebo

³⁷ PAVEL VI., *Evangelii nuntiandi*, čl. 16.

³⁸ AG 2; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 430.

³⁹ Srov. kán. 781 CIC. Srov. též kán. 225.

⁴⁰ AG 5; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 434.

⁴¹ Srov. AMBROS, P., *Církev, kultura, společnost, misie*. s. 79. Srov. též Jan 15, 5-6.

⁴² Srov. IV. Eucharistická modlitba; in: ČESKÁ LITURGICKÁ KOMISE, *Český misál*, s. 453.

⁴³ AG 11; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 443-444.

také „lidovými“, rozumíme stálou reevangelizaci věřících, aby jejich život více odpovídal přijaté víře, a tak aby věřící dávali všechno potřebné (lidi i prostředky) pro misií vnější, neboli zahraniční.⁴⁴ V této práci se budu zabývat misiemi vnitřními.

1. 2. 1 Formy misií uplatňované v České republice

Církev zde vychází z Kodexu kanonického práva, kánon 770: „Podle předpisu diecézního biskupa uspořádají faráři v určitých dobách kázání, zvaná duchovní cvičení a svaté misie, nebo jiné formy kázání, přizpůsobené potřebám doby.“⁴⁵

1. 2. 1. 1 Lidové misie redemptoristů

Lidové misie jsou jedním z mimořádných prostředků pastorace a mají se po určitém čase ve farnostech obnovovat.⁴⁶ Klasické misie redemptoristů trvají devět dní a mají svoji tradiční strukturu, vypracovanou misionáři v minulosti. Tradičně misie obsahují eschatologická a katechetická kázání; různé pobožnosti plní inkulturační funkci. Úkolem tradiční lidové misie je hlásání základního kerygmatu, tedy zvěstování výzvy k obrácení a přijetí z toho vyplývajících morálních závazků pro život.

Cílem lidových misií redemptoristů je oživení a prohloubení víry ve farnosti, což je zároveň i požadavkem křtu každého křesťana. Jsou zaměřeny především na lidi, kteří do kostela chodí a o své víře již něco vědí. Tyto misie tedy nejsou evangelizací v pravém slova smyslu, přesto však dávají mnoho příležitostí navázat kontakt i s těmi, kteří svou víru neprožívají nebo ji ztratili a poskytnout jim příležitost k návratu či zodpovědět jejich otázky týkající se smyslu života a víry v dnešním světě. Výzva k vnitřnímu obrácení věřících a nabídka dialogu hledajícím se má rozšířit po celé farnosti. K tomu má napomocť několikaměsíční příprava misií.⁴⁷

⁴⁴ Srov. PAVLÍK, J., Lidové misie dnes, *Jezuité*. 2000, roč. 9., č. 1., s. 11-12.

⁴⁵ kán. 770 CIC.

⁴⁶ Srov. *Lidové misie - duchovní obnovy celých farností* [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/co-jsou-misie-mainmenu-34>.

⁴⁷ Srov. *Lidové misie - duchovní obnovy celých farností* [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/co-jsou-misie-mainmenu-30>.

Příprava lidových misí ve farnosti

Zkušenosti misionářům ukazují, že nepřipravená misie přinese lidem ve farnosti jen dílčí užitek, proto si na zodpovědnou přípravu misie stanovili dobu 6–12 měsíců, podle druhu a velikosti farnosti. V některých případech, jde-li třeba o velmi malou farnost, je možné přípravu zkrátit na 3–4 měsíce. Během této doby se misionáři snaží alespoň dvakrát osobně navštívit farnost, zúčastnit se nedělních bohoslužeb a v promluvě se zaměřit na plánované misie. Případným zájemcům z řad farníků dále nabídnou besedu (informativní setkání) na téma „misie v naší farnosti.“ Avšak největší díl odpovědnosti za dobrou přípravu misí leží na místním duchovním správci. Zkušenosti ukazují, že po dobré přípravě se misijního programu účastní denně asi 50 % farníků.

Jakmile se tedy místní duchovní správce přihlásí u misionářů, je třeba s ním domluvit vhodnou dobu konání misie, její průběh, program a termín zahájení přípravy, která má probíhat ve spolupráci s misionáři a může se konat následujícím způsobem:

Vzdálenější příprava:

- 1) Ohlášení misie ve farnosti. Vhodnou příležitostí jsou větší svátky, shromáždění farnosti apod.
- 2) Osobně seznamovat lidi ve farnosti s událostí, jakou misie bezpochyby je. Může to být během návštěv v domácnostech, při posvěcení domu, během přípravy rodičů na křest dítěte, během jiných příprav a setkání (svatba, biřmování, katecheze, biblické hodiny, modlitební setkání apod.)⁴⁸

Bližší příprava (asi 3 měsíce před začátkem misie):

- 1) Vytvářet atmosféru očekávání a vyzývat k modlitbě za blížící se misii.
- 2) Zapojit do přípravy laiky, skupiny a hnutí ve farnosti, nemocné a další, každý může něčím přispět.
- 3) Upozornit věřící na termín misie, aby neplánovali např. dovolenou, svatby, zábavy, či nějaké akce mimo farnost.
- 4) Vyvěsit stručné písemné informace, plakáty apod. týkající se misie.
- 5) Navázat kontakt s představiteli města (obce), navrhnout rozhovor (článek) do místních médií - do oběžníku, zpravodaje, místní kabelové televize apod.⁴⁹

⁴⁸ Srov. *Lidové misie - duchovní obnovy celých farností* [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z:

<http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/co-jsou-misie-mainmenu-30>.

⁴⁹ Srov. tamtéž.

Bezprostřední příprava (měsíc před misí):

- 1) Zesílit výzvy k modlitbě, modlit se za misii společně v kostele po mši sv., během setkání laiků a hnutí, vyzývat k modlitbě za misii v rodinách.
- 2) Je vhodné uspořádat nověnu k Duchu svatému.
- 3) Rozmnožit program misie, rozdat do rodin, vyvěsit na veřejnosti a s pomocí laiků šířit tyto informace také mezi těmi, kteří do kostela nechodí. Každý je na misii zván.
- 4) Uspořádat jednu či dvě „misijní neděle“, kdy se místní farář nebo sami misionáři v homilii zaměří na blízké se misie. Návštěva misionářů ve farnosti.
- 5) Domluvit s misionáři konkrétní časový i tematický program misí.
- 6) Je dobré uspořádat předmisijní setkání farníků s misionáři (besedu) na téma misie.
- 7) Možná udělat ve farnosti anketu, která ledacos napoví ohledně víry a života farníků.
- 8) Je-li to možné nabídnout zvláště nepraktikujícím křesťanům a lidem nevěřícím setkání (program, besedu) mimo kostel (např. v kulturním sále) s nějakou věřící osobností (herec, vědec, politik, sportovec apod.). Jde o navázání kontaktu s lidmi, kteří do kostela nepřijdou. (To lze i během samotných misí.)
- 9) Zajistit vhodné zpovědnice, ozvučení v kostele a jiné záležitosti technického rázu.
- 10) Zajistit bydlení a stravu pro misionáře.⁵⁰

Program lidových misí ve farnosti

Program je, jak již bylo výše řečeno, třeba domluvit osobně s duchovním správcem farnosti. Je vhodné přizvat k tomu i farní radu či jednotlivé, zainteresované osoby. Časový harmonogram mší, katechezí apod. má vyhovovat většině lidí, aby se programu mohlo účastnit co nejvíce farníků. Tématika misijních promluv, slavností či liturgické obřady (s účastí místních duchovních), vyplývají z misionářské tradice a mají přispět k oživení náboženského života ve farnosti. V programu se mj. počítá se společným udělováním svátosti nemocným farníků, kteří splňují patřičné podmínky a také s obnovou manželských slibů.

⁵⁰ Srov. *Lidové misie - duchovní obnovy celých farností* [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z:

<http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/co-jsou-misie-mainmenu-30>.

Obě slavnosti je dobré zahrnout do pastoračního plánu farnosti a neudílet např. společné pomazání nemocných krátce před misíí. Program misíí ve farnosti může vypadat takto⁵¹:

SOBOTA	Večer	„OHEŇ JSEM PŘIŠEL UVRHNOUT NA ZEM“ - zahájení misíí, mše sv. s misijní promluvou
NEDĚLE	Dopoledne	„JAKÝ JE NÁŠ BŮH?“ - mše sv. s misijní promluvou
		setkání s mládeží na téma „Život s Ježíšem“
	odpoledne, večer	katecheze „Zadáno pro ženy“ promítání filmu, koncert
PONĚLÍ	ráno, dopoledne	škola modlitby
		„HŘÍCH ČLOVĚKA A ...“ - mše sv. s misijní promluvou
		návštěva školy, nemocnice, domova důchodců, kaplí ...
	odpoledne, večer	setkání s dětmi
		škola modlitby
		„...SPÁSA V JEŽÍŠI KRISTU“ - mše sv. s misijní promluvou katecheze „Zadáno pro muže“
ÚTERÝ	ráno, dopoledne	škola modlitby
		„ZPOVĚĎ“- mše sv. s misijní promluvou
		návštěva školy, nemocnice, domova důchodců, kaplí ...
	odpoledne, večer	setkání s dětmi
		škola modlitby
		„MISIJNÍ SLAVNOST SMÍŘENÍ“- mše sv. zaměřená na vzájemné usmíření se v rodinách, mezi sousedy, ve farnosti, ... katecheze „O zpovědi jako o svátosti smíření“, pro mládež a dospělé
STŘEDA	ráno, dopoledne	svátost smíření, růženec/škola modlitby
		„CÍRKEV“- mše sv. s misijní promluvou
	odpoledne, večer	svátost smíření, růženec/škola modlitby
		„O POSLEDNÍCH VĚCECH ČLOVĚKA“-mše sv. s misijní promluvou
		dotazy farníků, beseda s misionáři

⁵¹ Srov. *Lidové misie - duchovní obnovy celých farností* [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/co-jsou-misie-mainmenu-30>.

ČTVRTEK	ráno, dopoledne	svátost smíření, růženec/škola modlitby
		„BOŽÍ SLOVO“- mše sv. s misijní promluvou
	odpoledne, večer	svátost smíření, růženec/škola modlitby
		„EUCCHARISTICKÁ SLAVNOST“- mše sv. s misijní promluvou, na závěr adorace
PÁTEK	ráno, dopoledne	svátost smíření, růženec/škola modlitby
		„UTRPENÍ V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA“- mše sv. s udělováním svátosti pomazání nemocných
		návštěvy nemocných v domácnostech
	odpoledne, večer	svátost smíření, růženec/škola modlitby
		„BÝT SVĚTLEM A SOLÍ SVĚTU OKOLÍ“- mše sv. zvláště pro mladé křesťany
		setkání s mládeží na téma „Láska, vztahy, povolání“
SOBOTA	ráno, dopoledne	svátost smíření, růženec/škola modlitby
		„PANNA MARIA“- mše sv. s misijní promluvou
	odpoledne, večer	rodinné odpoledne, beseda s hostem, koncert
		svátost smíření, nověna k Panně Marii Matce Ustavičné Pomoci
		„PŘEDEVŠÍM VŠAK MĚJTE LÁSKU“- mše sv. spojená s obnovou manželských slibů
	promítání filmu	
NEDĚLE	Dopoledne	„KRISTŮV KŘÍŽ“- posvěcení misijního kříže, mše sv. a závěr misíí

Obnova misíí

Zhruba rok po misíích je možné uspořádat ve farnosti ještě tzv. renovaci – obnovu misíí. Tato obnova trvá zpravidla pět až šest dní, program se dotýká opět základních pravd křesťanské víry. Obnova misíí má za úkol připomenout farníkům událost, která ve farnosti proběhla a utvrdit ovoce misíí. Nezřídka to bývá příležitost k obrácení pro ty, kteří se během konané misie neodhodlali ke změně života.⁵²

⁵² Srov. *Lidové misie - duchovní obnovy celých farností* [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.lidovemisie.cz/cs/lidove-misie/co-jsou-misie-mainmenu-30>.

1. 2. 1. 2 Farní misie oblátů

Lidové a farní misie podle Kongregace misionářů oblátů Panny Marie Neposkvrněné (zkráceně a lidově oblátů), rekolekce a hlásání Božího slova patří na první místo poselství Oblátů P. Marie Neposkvrněné. Tak to vložil do regulí v roce 1826 i zakladatel tohoto díla Eugenius de Mazenod⁵³ a obláti dodnes plní své poslání, které jim svěřil Vykupitel prostřednictvím jejich zakladatele: „Poslal mě, abych přinesl Dobrou zvěst chudým.“⁵⁴

Nejlepším časem pro uspořádání misí ve farnosti jsou období postní a adventní liturgické doby. Samozřejmě je možná i jiná doba, a to především podle složení lidí a charakteru určité farnosti.⁵⁵

Nejprve se do farnosti vypraví kvestor, který zkoumá farnost a zaměřuje se na její bolesti; vyplní formulář a zašle jej asi měsíc před konáním misí misionářům. Poté se konání misí ohlásí věřícím, nejlépe na konci roku nebo za pomoci koledy. Dále se vzbudí zájem o misie již v kázáních dávno před jejich uskutečněním. Také je nutno se na misie zaměřit při katechezích a při informování farníků – plakáty, farní časopis, média apod.⁵⁶

Pro dobrou misii může každý: pomáhat misii, účastnit se jí naplno a přivést na ni další, modlit se za její úspěch a vytrvat po misii v dobrých předsevzetích. K modlitbě je nejlépe využít živého růžence, o který je nutné poprosit celé shromáždění, kněze z farnosti i všechny věřící. Je nutné uvědomit diecézní kurii a je nutné žádat povolení pro misionáře a zpovědníky a také povolení pro svěcení nového misijního kříže.

Misie podle oblátů mají trvat 1 týden, nejlépe od sobotního večera nebo od neděle. Je možné dělat misie 1. týden pro ženy a děti a 2. týden pro muže a mládež farnosti. Misionáři mají přijet nejpozději půl dne před začátkem misí a měli by bydlet pokud možno každý sám a velmi skromně.

Průběh a zásady misí

V prvních dnech do středečního večera vždy po večerním kázání zazvoní zvon a všichni se modlí o dobrou sv. zpověď a za obrácení hříšníků. V těchto dnech se provádí také misie pro děti. V úterý obcházejí misionáři nemocné a staré a udělují jim svátost nemocných. Ve středu večer je kázání zaměřeno na kříž a zpověď – od té doby už se zpovídá. Ve čtvrtek ráno je

⁵³ Srov. *Podrecznik misjornarza Oblata M. N.*, s. 1.

⁵⁴ DULLIER, B. Odvážil ses...; in: *Dokumenty OMI*, s. 14.

⁵⁵ Srov. *Podrecznik misjornarza Oblata M. N.*, s. 1.

⁵⁶ Srov. *tamtéž*, s. 1–2.

poděkování za dar kněžství, večer pak o eucharistii a končí se procesím. Pátek večer je zaměřen proti hříchům alkoholismu. V sobotu ráno se mluví o zemřelých, odpoledne je věnováno rodinám očekávajícím narození potomka a rodinám s malými dětmi; večer je mariánské kázání s procesím a obětí Matce Boží. V neděli odpoledne kázání u misijního kříže a zakončení misií. Po svěcení misijního kříže je v kostele závěrečná mše svatá, při které se obnoví svátost křtu, poděkuje se Bohu, misionářům, duchovenstvu a věřícím a po sv. přijímání se zpívá *Te Deum*.⁵⁷

Poté se celá příručka, z které čerpám a na kterou odkazuji, věnuje podrobně jednotlivým misijním mším svatým a jejich přípravě, modlitbám, čtením Božího slova, kázáním, komentářům, přimluvám, zpěvům a písním, náboženským úkonům apod. v jednotlivých dnech pro různé skupiny věřících.

Shrnutí průběhu misií: úvodní mše sv., mše sv. pro staré a nemocné, bohoslužba o kříži, bohoslužba na poděkování za kněžství a řeholní život, o eucharistii, na odpuštění hříchů alkoholismu, za zemřelé, za rodiny očekávající potomstvo a rodiny s malými dětmi, mariánská bohoslužba, kající bohoslužba, kající bohoslužba pro rodiče a manžele s obnovením manželského slibu, bohoslužba za povolání ke kněžskému a řeholnímu životu, závěrečná bohoslužba.⁵⁸ Opět se tu střídají prvky hlásání kérygmatu s prvky inkulturace.

1. 2. 1. 3 Lidové misie jezuitů

Lidové misie jezuitů⁵⁹ (také nazývané kající misie) sloužily vždy k nábožensko-mravnímu povznesení širokých vrstev obyvatelstva a plně odpovídaly misijnímu zaměření řádu. A tato zkušenost platí i v dnešní době.

V 19. a 20. století trvaly na jednom místě jeden nebo dva týdny, přičemž první týden byl věnován ženám, druhý týden mužům. Děti byly katechizovány během hodin náboženství. Lidové misie tvořily tři nebo čtyři kázání denně na exerciční témata prvního týdne pro lidi rozdělené podle stavů a věku. Kázání měla věřícím pomoci, aby přemýšleli o smyslu křesťanské existence, poznali u sebe ničující sílu hříchu a sebeklamu, očistili svědomí a uspořádali svůj život s Bohem. Staly se skutečnou školou modlitby.⁶⁰ „Být pro ‚rudes‘ -

⁵⁷ Srov. *Podrecznik misjornarza Oblata M. N.*, s. 2–4.

⁵⁸ Srov. *tamtéž*, s. 12–123.

⁵⁹ AMBROS, P., Dědici i tvůrci. Jezuité v Českých zemích v letech 1851 – 2005. *Teologické texty*. 2006, č. 3, s. 321–325.

⁶⁰ Dobovou atmosféru vykresluje deník a vzpomínky jezuitských misionářů — srov. VIES, G.; MAYER, L., *Die heilige Volksmission in Augsburg gehalten durch die hochwürdigen Herren Patres Roder, Roh, Pottgeißer,*

obyčejné. V tomto duchu provincie, a to byla její stálá tradice, vychovávala od noviciátu přes scholastikáty a vedla dál své členy, aby byli schopni přijmout jakýkoliv úkol. Vážila si vždy věhlasných profesorů nebo spisovatelů, ale stejně tak prostých operářů - dřičů - v lidových misiích nebo v pastoraci Hostýna nebo Velehradu.⁶¹

Na závěr této kapitoly uvádím temata kázání⁶² z misií jezuitů v Pozořicích u Brna. Tyto misie probíhaly od 26. února do 12. března 1944. V úvodním kázání se otec superior P. Leopold Škarek ze Svatého Hostýna⁶³ věnoval potřebnosti misií pro duši věřícího člověka a pro její očištění v životní zpovědi.

Odkud jsi přišel, kam jdeš a proč jsi na světě?

Bůh je naším Pánem a my jeho služebníky.

Bůh je naším Otcem a my jeho dětmi.

Stavět od základu. Modlitba.

Víra. Otec nebeský. Hřích.

Náboženská výchova v rodině.

Trest za hřích.

Lítost. Sv. zpověď.

Odměna na věčnosti. Peklo.

Dokonalá lítost. Dobré předsevzetí.

Neodkládejme pokání.

Modlitba. Práce. Utrpení.

O smrti.

„Pane, zachraň nás, hyneme!“ – stavovské sv. přijímání žen a dívek

O milosrdenství Božím.

2. týden misií – nábožensky založená rodina.

Přikázání Boží.

O shovívavosti Boží.

O Ježíši Kristu.

Alet, Beil aus der Gesellschaft Jesu. s. 54-78. Tradice lidových misiích zůstávala mezi českými jezuity vždy velmi živá - srov. ŠKAREK, L.; VONDRA, J., V šlépějích slavných lidových misionářů T.J. *Zprávy z Československé provincie TJ.*, s. 13-15.; PAVLÍK, J., Lidové misie dnes. *Jezuité.* 2000, roč. 9., č. 1., s. 11-13.

⁶¹ PAVLÍK, J. Východisko a tradice. *Jezuité.* 2006, roč. 15, č. 6, s. 7-8.

⁶² Srov. MÜLLEROVÁ, B., Zápisy z kázání otců jezuitů ze Sv. Hostýna.

⁶³ Srov. GÁBOR, P., *Jezuité na Svatém Hostýně i ve světě.* [online]. [cit. 2012-07-08].

Dostupné z: http://www.hostyn.cz/_jezuite.htm.

O svornosti v rodině a venku.

Církev katolická.

O lásce k bližnímu.

O Nejsvětější svátosti oltářní.

Časté sv. přijímání.

Božské srdce Páně.

Podobenství o pozvaných na svatbu.

P. Maria Bolestná.

Otec jako kněz v rodině. – stavovské sv. přijímání mužů a hochů

Neděle po křížové cestě – konec misií. Loučení – svěcení předmětů, apoštolské požehnání, svěcení misijního kříže, Te Deum, poděkování místního p. faráře misionářům, papežská hymna, Svatý Václave, národní hymna.

Pondělí ráno – Dušičková pobožnost.

1. 2. 1. 4 Lidové misie FATYM Vranov nad Dyjí

FATYM (farní tým) je společenství katolických kněží, jáhnů a jejich dalších spolupracovníků působící v brněnské diecézi v okrese Znojmo. FATYM Vranov nad Dyjí má od roku 1996, jehož stanovy byly schváleny biskupem brněnským Vojtěchem Cikrlem, své hlavní sídlo v městečku asi 20 km západně od Znojma pod stejnojmenným zámekem, u Vranovské přehrady, na okraji Národního parku Podyjí, tři km od státní hranice s Rakouskem. Postupně přibývalo farností, které měl FATYM na starosti, a v roce 1998 byl z organizačních důvodů rozčleněn otcem biskupem Vojtěchem na dva farní týmy. Vznikl FATYM Přímětice-Bítov s hlavním sídlem na severozápadním předměstí Znojma v Přímětících). Oba týmy nadále spolupracují (jejich činnost se vzájemně prolíná) a dohromady spravují 15 svěřených farností. Mimo to mají svěřenu v Severních Čechách mezi Teplicemi a Duchovem adoptivní farnost Jeníkov, kde rovněž žijí a misijně působí členové FATYMu.

Kromě duchovní správy se FATYM věnuje řadě dalších činností: lidové misie, Internetová televize TV-MIS.cz a TV-MIS.com, Tiskový apoštolát A.M.I.M.S., exercicie pro Znojemsko, tábory, chaloupky, iniciativa Čistá láska apod. Zásadou FATYMu je věnovat se především tomu co je důležité a čemu se druzí nevěnují. Heslo společenství je: Omnia ad Bonum adhibere - Všechno použít pro Dobro (tj. pro Boha).

Členem FATYMu se může stát každý, kdo má opravdový zájem po určitou dobu (zpravidla na jeden až dva roky, ale je možné třeba i na měsíc či dva) se naplno věnovat

misijní práci, ať již na Jižní Moravě nebo v Severních Čechách. Kromě plného nasazení pro věc a maximální obětavosti a nezištnosti jiné schopnosti nevyžaduje.⁶⁴

Od roku 1997 se společenství FATYM věnuje také lidovým misiím.⁶⁵ Misie s redemptoristy, jezuity, saletiny nebo jinými společenstvími mohou mít zcela jiný průběh, než misie s FATYMem. FATYM zkoumal ve starých zápisech ve farních kronikách, jak dříve misie v naší zemi probíhaly, radil se s řeholníky, kteří misie zažili, anebo jejichž řeholní společenství se na misiích tradičně podílelo, vypravil se sbírat zkušenosti do zahraničí (Itálie, Polsko, USA) a rozhodl se pro plán lidových misií, který odpovídá našemu prostředí. Nový způsob vedení misií podle FATYMu má dvě zcela rozdílné varianty:

- 1) pro poměrně zbožné farnosti moravského typu
- 2) pro farnosti duchovně mrtvé pohraničního rázu.

Po dohodě s tamějším duchovním správcem se zvažuje, které možné prvky budou do programu zařazeny a které naopak v dané chvíli použity nebudou. Brožurka se zabývá pouze první variantou lidových misií, kdy ještě v určité farnosti lidé chodí do kostela a mají jakýsi kontakt s farností.⁶⁶ Druhá varianta se první v některých směrech podobá, ale těžiště je přesunuto jinam.

Historický pohled na význam misií

V naší zemi byly misie již v 17. století a vedli je především jezuité, kteří pořádali v době rekatolizace také tzv. kající misie. Dále se u nás věnovali a znovu věnují misiím redemptoristé. Poznávacím znamením ve farnosti, kde se misie konaly, je velký misijní kříž s letopočtem. Rozmezí mezi jednotlivými misiemi bývá obvykle mezi 5 a 15 lety a díky nim se mnoho lidí vrátilo k životu s církví. S misiemi je spojena řada světců – sv. Maxmilián Kolbe, sv. Jan Maria Vianney, sv. Evžen Mazerod, sv. Alfons z Liguori a další.

Poslední misie u nás po 2. světové válce se konaly v letech 1947 a 1948, od té doby se konat nesměly. Misionáři si nacházeli své originální cesty, ale k víře nikoho nenutili. Předkládali jen neměnné pravdy tak, aby to bylo k dobru lidí a aby jednou obstáli při konečném účtování.⁶⁷

⁶⁴ Srov. *FATYM.com* [online]. [cit. 2011-07-20]. Dostupné z: <http://www.fatym.com/view.php?cislocclanku=2007040002>.

⁶⁵ Srov. *FATYM.com* [online]. [cit. 2011-07-20]. Dostupné z: <http://www.fatym.com/search.php?rsvelikost=sab&rstext=all-phpRS-all&rstema=20>.

⁶⁶ Srov. DUNDA, M., *Dědictví otců zachovej nám, Pane aneb Lidové misie s FATYMem*, s. 4.

⁶⁷ Srov. tamtéž, s. 5–6.

Průběh misí

Příprava na misie probíhá několik let před jejich konáním, ale nejpozději rok předtím je stanoven konkrétní termín a rozvržen bližší průběh celé přípravy. Farníci se začínají za zdar misí modlit a misionáři farnost navštěvují. Několik měsíců před konáním doladí koordinátor ve spolupráci s místním duchovním správcem přesný program misí. Asi měsíc před misíemi se osobně do každé domácnosti rozdá informační dopis o průběhu misí. Zhruba 14 dnů před zahájením začíná žehnání domů a bytů, týden dopředu je rozdáván informační zpravodaj a misionáři s informacemi navštěvují místní školky, školy a učiliště. Misionáři mají také přednášku o Bibli pro širokou veřejnost.⁶⁸

Den před zahájením misí roznáší děti a mládež misijní koláčky a zvou všechny k dobrému prožití misí. Misie mají přispět k tomu, aby každý v sobě našel to nejlepší, vyřešil minulost a dobře se nasměroval pro budoucnost.

Dnešní misie probíhají právě jeden týden. Vlastní misie začínají nedělními bohoslužbami, které vede již hlavní kazatel lidových misí, odpoledne bývá velká hra pro děti a navečer první promluva misijního kazatele. Bohoslužby bývají denně po celý týden, a to častěji než obvykle a s delším kázáním. Do čtvrtka se nezpovídá kvůli důkladnější přípravě na svátost smíření a v půli týdne navíc bývá kající procesí. V pátek je přísný půst a celonoční adorace před vystavenou Nejsvětější svátostí, v sobotu dopoledne pak mše sv. se společným udělováním pomazání nemocných. Večer bývá hlavní bohoslužba celého misijního týdne, požehnání a postavení misijního kříže.⁶⁹

V neděli dopoledne je obvyklý pořad bohoslužeb, při nichž hlavní misionář shrnuje poselství celých misí a uděluje přítomným plnomocné odpustky; odpoledne bývá závěrečné požehnání, Te Deum a dotazy na misionáře.

Hodnocení misí

Lidové misie jsou vlastně duchovní cvičení pro celou obec. Do farnosti přijede několik kněží, kteří mají mnoho kázání a velkou spoustu přidavných programů, které nejsou určeny jen těm vzdáleným víře, ale především těm nejzbožnějším. Misie nabízejí šanci vyřešit minulost, ujasnit vztahy a nabrat co nejlepší směr pro budoucnost, je to doba, kdy Bůh dává ohromné milosti.⁷⁰

⁶⁸ Srov. DUNDA, M., *Dědictví otců zachovej nám, Pane aneb Lidové misie s FATYMem*, s. 6–7.

⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 11.

⁷⁰ Srov. tamtéž, s. 12–13.

První promluva v neděli odpoledne se týká vyřešení minulosti, uspořádání hodnot, rozpoznání dobra a zla a nasměrování k životu podle křesťanských hodnot. Každý den je postaven na modlitbě – proto je vždy dopoledne vystavena Nejsvětější svátost k soukromé adoraci. Odpoledne bývá blok modliteb a promluv o duchovním životě zakončený večerní mší sv. s promluvou hlavního misionáře. Denně bývá také ještě i mše sv. pro děti a mládež. V sobotu bývají tři mše sv., ta první již v pět hodin ráno po celonoční adoraci; při dopolední mši sv. se uděluje svátost pomazání nemocných a třetí bývá v podvečer hlavní bohoslužba celého týdne.⁷¹

Několikrát denně zvoní umíráček za duchovně mrtvé a na připomenutí konce lidského života.⁷² Důležitým prvkem bývají také stavovská kázání zvláště pro muže, pro ženy, pro manžele, jiná pro rodiče, pro staré, pro děti, mládež a pro nemocné. Do misí se snaží misionáři a farnost zapojit co nejvíce pomocníků z řad věřících, ale i nevěřících, ze samosprávy obce, ze škol apod.

Velmi důležité jsou bohoslužby pro mládež, kterých je během týdne šest a po nich se vždy rozvine bouřlivá diskuse o vztazích, o víře aj. Pro některé to může být příležitostí k rozpoznání svého životního povolání, a proto spolupráce s misionáři pokračuje i po skončení misí.⁷³

V polovině týdne bývá zařazeno kající procesí ke kříži, kdy farnost prosí za odpuštění hříchů, které se ve farnosti spáchaly od posledních lidových misí. Každý přistupuje ke kříži a symbolicky se dotýká kříže. Bývá zde zařazena modlitba za toho, kdo z přítomných první zemře.⁷⁴

Nejdůležitějším prvkem misí je zpovídání, které probíhá až od čtvrtka, aby se mohli všichni co nejlépe připravit.⁷⁵ Misijní zpověď pojmají mnozí jako generální.⁷⁶ Jak bude farnost žít dál, záleží na místním duchovním správci a na farnosti samotné. Po misiích se začíná mnohem lépe – je k tomu připravena půda. Při misiích je kladen mimořádný důraz na znovuoživení života ze svátostí.

Pokřtění mají nalézt radost z milosti křtu, manželé obnovit svůj slib, všichni mají nalézt hodnotu svátosti smíření, radost z přijímání eucharistie, farnost si má více vážit kněze, který

⁷¹ Srov. DUNDA, M., *Dědictví otců zachovej nám, Pane aneb Lidové misie s FATYMem*, s. 15.

⁷² Srov. tamtéž, s. 16–17.

⁷³ Srov. tamtéž s. 21–22.

⁷⁴ Srov. tamtéž, s. 23.

⁷⁵ Srov. tamtéž, s. 24 nn.

⁷⁶ Srov. tamtéž, s. 27 nn.

jim svátosti zprostředkovává a biřmovaní mají lépe šířit víru a kladný obraz církve. Pomazání nemocných přináší velkou posilu pro nesení kříže bolesti a stáří především ve formě trpělivosti a pokojné odevzdanosti do vůle Boží.⁷⁷

K misiím nedílně patří také to, aby místní věřící projevili soucítění s těmi, kdo se od víry vzdálili a pomohli připravit půdu k pozvání misionáře. Pro jednotlivé stavy bývá určitou hrdostí přistoupit k eucharistickému stolu v co nejúplnějším počtu, proto se mezi jednotlivými stavy podporuje určitá forma zdravé soutěživosti, co se týče počtu zúčastněných, ale mnohem hlubší pohnutkou je láska k Ježíši Kristu.⁷⁸

Misijní kříž bývá od začátku misíí umístěn v kostele před obětním stolem tak, aby ho každý viděl, a bývá veliký a masivní. Věřící u něho během týdne pokleknají, pokládají na něj ruku a v modlitbě do něho vkládají všechny své úmysly, starosti a ty, za které se modlí. Po hlavní misijní bohoslužbě v sobotu na závěr misíí je kříž ve slavnostním průvodu nesen na frekventované místo mimo kostel, kde bývá zasazen do země. Lidé jednotlivě ke kříži přistupují a v symbolickém doteku vloží do kříže své rozhodnutí z misíí a předsevzetí. Kdykoli pak kolem kříže znovu procházejí, mají si předsevzetí připomenout.⁷⁹

Stojí za to na misie pozvat své příbuzné a přátele, známé z jiných farností nebo bývalé obyvatele obce a ty, kteří mají k farnosti nějaký vztah, ale nebydlí tu. Pokud se nemohou misíí zúčastnit nebo se zúčastní jen některých akcí, mohou se za misie modlit.⁸⁰

V týdně misíí by se nemělo ve farnosti ani v obci pořádat nic, co by svým významem misiím konkurovalo a všichni by si měli rozplánovat čas tak, aby dobře misie prožili a zúčastnili se pokud možno všech misijních akcí. O výsledku misíí rozhoduje především modlitba za jejich dobrý průběh, přístup farníků k misiím se zvláštní pozorností a také informovanost farnosti a obce.⁸¹

Po misiích často bývá ve farnostech provedena ještě obnova lidových misíí, která se zpravidla uskuteční za rok nebo za dva po misiích. Další spolupráce spočívá v tom, že některé farnosti jezdí na pobyty na fary misionářů nebo posílají děti na jejich tábory a jsou zvány na různé akce pořádané misionáři. Někdy jsou naopak misionáři zváni při různých příležitostech a výročích farnosti.⁸²

⁷⁷ Srov. DUNDA, M., *Dědictví otců zachovej nám, Pane aneb Lidové misie s FATYMem*, s. 29–31.

⁷⁸ Srov. tamtéž, s. 31–32.

⁷⁹ Srov. tamtéž, s. 32–35.

⁸⁰ Srov. tamtéž, s. 35.

⁸¹ Srov. tamtéž, s. 36 a 37.

⁸² Srov. tamtéž, s. 37.

Misijní rozhodnutí se obnovují při cestě kolem misijního kříže, když vidíme misijní obrázek nebo ve význačné dny, jako např. při výročí konání misíí, 14. září na slavnost Povýšení Svatého Kříže, kdy lze zároveň po splnění určitých podmínek získat plnomocné odpustky.⁸³

Farní misie FATYMu Vranov nad Dyjí se konaly již na 41 místech, z toho 5 provedl FATYM Přímětice – Bítov.⁸⁴ Některé konkrétní zkušenosti jsou popsány v brožurce „Dědictví otců zachovej nám, Pane aneb lidové misie s FATYMem“.⁸⁵

Rozhovor s misionářem P. Markem Dundou z FATYMu

Lidové misie u nás běží nově od roku 1997 a otcem myšlenky byl P. Pavel Zahradníček, který je dodnes členem týmu misionářů ve Vranově nad Dyjí. První misie se konaly s velkým úspěchem ve Žďáru nad Sázavou a od té doby se stále vyvíjejí. Je o ně obrovský zájem – na 7 let dopředu jsou misionáři z FATYMu objednaní konat lidové misie v různých farnostech.

Základní jsou dva modely lidových misíí:

- 1) pro tradiční moravskou věřící farnost
- 2) pro mrtvou farnost (např. Kynšperk)⁸⁶

Jejich prameny pro pořádání misíí u nás jsou především zkušenosti a střípky z Polska, Itálie, USA, dále ze starých farních kronik z našich farností – téměř ve všech se kdysi konaly a měly velikou účinnost.

O lidové misie požádá misionáře kněz a misionáři pečlivě zkoumají, zda se misie mají uskutečnit. Platí zde několik zásad:

- 1) kněz musí být přítomen a aktivní, vytvoří podmínky pro konání misíí
- 2) půl roku až rok misionáři do farnosti přijíždějí a připravují farnost – vstupy na mše sv., kontakty s aktivními farníky
- 3) kněz a aktivní věřící se do misíí musí zamilovat – ostatní jsou vtaženi
- 4) informovanost o lidových misíích
 - přes aktivní věřící
 - skrze dostupná média i nefarní tisk,
 - přes rozhlas, televizi a další média

⁸³ Srov. DUNDA, M., *Dědictví otců zachovej nám, Pane aneb Lidové misie s FATYMem*, s. 38.

⁸⁴ Srov. tamtéž, s. 51.

⁸⁵ Srov. tamtéž, s. 38–48.

⁸⁶ Srov. tamtéž, s. 4.

z obecního úřadu

- 5) do farnosti patří katolíci, jinověrci, nevěřící; v době konání misí nesmí být žádná jiná velká akce (hody, zábava...)
- 6) nejdůležitější je modlitba

Pro misie jsou nejlepší podzimní měsíce nebo doba postní. FATYM uskutečňuje misie po farnostech třikrát až pětkrát do roka – někdy i pro více farností naráz. Lidové misie jsou jednorázový úder – co se chytí a co ne, se ukáže až časem. Setkali se často s lidmi, kteří se po mnoha letech vrací ke svátostem, usmiřují se mezi sebou apod. Probírají s lidmi základní otázky víry, Desatero, modlitbu v rodině, jak žít ze svátostí, jak se postavit ke své minulosti – každý kazatel má svůj typ kázání a podle toho jsou vybíráni do určité konkrétní farnosti. Redemptoristé provádějí farní misie deset dní a objektem jejich zájmu jsou pouze ti, kteří přijdou do kostela; FATYM má osmidenní misie. Letáček o misiích dostanou všichni asi dva měsíce před jejich konáním, čtrnáct dní před tím dostanou zpravodaj a kněz nebo jáhen žehná v celé obci domy a byty.

K požehnání dostanou lidé vysvětlující lístek o tom, že když se budou modlit a konat dobro, požehnání bude dále účinné. Jeden den před misiemi chodí místní děti a mládež a děti a mládež z farností misionářů v počtu dvaceti až třiceti po celé obci a rozdávají koláčky s pozvánkou na misie.

Zvláštní průběh mají lidové misie v sídlišti v Příměticích s asi třemi tisíci obyvateli – mohly by být inspirací pro lidové misie ve velkoměstských aglomeracích. Misie jsou zde krůček po krůčku rozplánovány na dvacet let; místní věřící si sídliště rozdělili na jednotlivé sektory podle bloků a paneláků – sektorů je dvacet. Jeden člověk (jakýsi „důvěrník“) má na starosti jeden sektor, který zasvětil některému svatému (sv. Karel Boromejský, sv. Rodina...) a za tento sektor se modlí a stará se o něj (např. dostane dvě místa pro děti z tohoto sektoru na křesťanský letní tábor, navštíví babičku v nemocnici, která v jeho sektoru bydlí...). Důvěrníci ze sektorů se mezi sebou pravidelně scházejí a modlí se společně, předávají si putovní kříž apod. Několik farností na jižní Moravě si „adoptovalo“ farnost v severních Čechách, kde bydlí dvě pastorační asistentky a jednou za měsíc sem dojíždí kněz.

Další inspirací mohou být misie v Itálii. Zde pozvali mládež celého města na tzv. „supertýden“, který byl přípravou na velkou nedělní Festu – slavnost pro všechny obyvatele. Scházela se zde místní mládež ve věku šestnáct až sedmnáct let, kterou misionáři rozdělili do skupin podle zájmu a schopností. Tak připravovali misijní písně, při kterých vynikli místní (sóla, první housle), aranžovací skupina připravila na náměstí pódium, jiní nacvičili pantomimu a scénky. Během týdne se nezapomínalo ani na duchovní stránku věci – každý sen

měli mladí duchovní slovo, v půlce týdne noční adoraci za úspěch Festy, řeholní sestra je populárním způsobem připravila ke svátosti smíření. V neděli po hojně navštívených bohoslužbách provedli Festu jako velkolepé supershow, které se všem lidem moc líbilo.⁸⁷

1. 2. 1. 5 Kurzy Alfa – nový způsob evangelizace a lidových misí

Cílem kurzů Alfa je praktické uvedení do základů křesťanské víry, koncipované především pro lidi nevěřící. Kury ale mohou posloužit také jako obnova pro praktikující věřící či pro ty, jejichž víra je oslabená.

Kurzy Alfa vznikly v anglikánské farnosti Holy Trinity Bromton (Nejsvětější Trojice) v Londýně ve Velké Británii na konci sedmdesátých let minulého století. Původně byly vytvořeny jako vzdělávací kurz pro vyučování základů křesťanství v této farnosti, ale v roce 1990 si duchovní farnosti a bývalý právník Nicky Gumbel uvědomil, jaký obrovský potenciál mají a jakým nástrojem pro evangelizaci mohou Kurzy Alfa být. Přepracoval tedy kurzy tak, aby byly přijatelné a zajímavé i pro lidi vně církve. Mnoho lidí začalo tyto kurzy navštěvovat, ty se rozšířily i do dalších církví a lidé se po jejich absolvování k církvím začali připojovat. V roce 1993 se konala první konference Alfy jako reakce na velký zájem.

Od té doby se konaly stovky takových konferencí a nyní je registrováno přes 32 000 kurzů ve 155 zemích světa; kurzy prošlo již více než 8 milionů účastníků, mnoho z nich v katolických farnostech.

V katolickém prostředí Alfa velice účinně představuje jádro evangelia „kerygma“. Je plně slučitelná s učením katolické církve, vyslovuje katolické učení a ekleziologii a funguje jako součást jiných farních projektů souvisejících s evangelizací nebo katechezí.

Postup pro zájemce o vedení Kurzů Alfa

- 1) Zúčastnit se konference – konference či semináře o Kurzech Alfa se konají pravidelně po celém světě; zaměřují se na podstatu i podrobnosti přípravy a konání kurzu, poskytují rady, jak se vyhnout chybám a omylům.
- 2) Příprava a zahájení Alfy – je třeba kurz předem dobře promyslet, naplánovat a připravit; získat podporu faráře a farní rady a správně jej integrovat do ostatních aktivit farního společenství.

⁸⁷ Rozhovor autora této práce s P. M. Dundou se uskutečnil v květnu 2006 na faře ve Vranově nad Dyjí.

- 3) Vybrat a sestavit tým, který kurz povede – mohou to být horliví laici, kteří se rádi modlí a mají opravdovou touhu po evangelizaci; měli by mít otevřené srdce a vnímavost pro potřeby druhých.
- 4) Oznámení kurzu ve farnosti – vedoucím dalších farních aktivit (příprava snoubenců, katechumenát, náboženství, různá společenství, přípravy na svátosti apod.) je třeba dát na vědomí, že se bude konat Kurz Alfa – jejich podpora může navýšit počet pozvaných účastníků kurzu.
- 5) Příprava vedoucích na vedení diskuzních skupinek – povzbudit je k pastorační péči a službě modlitbou; mohou shlédnout tři přednášky na videu či audio, což pomůže při budování a formaci týmu v těchto oblastech.
- 6) Plánování kurzu - Kurz Alfa probíhá po dobu deseti týdnů, součástí je také společný víkend nebo alespoň jeden mimořádný den navíc, zaměřený na Ducha svatého. Chtějí-li organizátoři zachovat kontinuitu, je třeba plánovat tři běhy kurzu ročně.
- 7) Modlitba – je základním stavebním kamenem úspěšnosti Kurzu Alfa.
- 8) Místo – mělo by být přívětivé a útulné: domácnost, místnost na faře, učebna, jídelna, salonek v restauraci či jiná společenská místnost. Je třeba myslet také na osvětlení a výzdobu místa – to je pro návštěvníky důležité.
- 9) Čas – Kurzy Alfa se nejčastěji konají večer, ale jsou i během dne (maminky s dětmi, důchodci, studenti, ve vězení apod.)
- 10) Běh večera – příklad:
 - 18¹⁵ příprava setkání – vedoucí se setkávají v modlitbě
 - 19⁰⁰ večere – hosté přicházejí a jsou rozděleni do skupinek k večeři
 - 19⁴⁰ uvítání – vedoucí kurzu zahajuje večer
 - 19⁴⁵ chvála – krátká modlitba jako praktický úvod do křesťanské víry
 - 20⁰⁰ přednáška na téma večera
 - 20⁴⁵ skupinky – hosté se rozdělí do předem určených skupinek, občerství se čajem či kávou a hovoří o tématu přednášky
 - 21³⁰ konec
- 11) Přednášky – zásadní myšlenkou je, že křesťanství není jen komplex pravidel či dogmat, ale osobní vztah s Bohem skrze Ježíše Krista, v Duchu sv. A že tento vztah, prožívaný ve farnosti, proměňuje život.

Temata přednášek:

Jde v životě ještě o víc? (úvodní večer kurzu)

Kdo je to Ježíš?
Proč Ježíš zemřel?
Jak získat víru?
Proč a jak se modlit?
Proč a jak číst Bibli?
Jak nás Bůh vede?
Jak odolat zlému?
Proč a jak mluvit s druhými o víře?
Uzdravuje Bůh i dnes?
A co církev?

- 12) Víkend/den navíc – přibližně v polovině kurzu se koná víkend či jeden den navíc zaměřený na osobu a konání Ducha sv. Důležité je téma, ale i společně strávený čas, kdy se buduje přátelství lidí ve skupinkách.

Temata přednášek:

Kdo je to svatý Duch? (1. setkání na víkendu)
Co svatý Duch dělá? (2. setkání na víkendu)
Jak mohu být naplněn svatým Duchem? (3. setkání na víkendu)
Jak mohu prožít zbytek života co nejlépe? (4. setkání na víkendu)

- 13) Slavnostní večere - na závěr, po skončení deseti týdnů, se pořádá slavnostní večere, která dává hostům dobrou příležitost ukázat Kurzy Alfa rodině či přátelům. Po večeri následuje promluva na téma: „Jde v životě o víc?“
- 14) A co dál? – po skončení kurzu si hosté často přejí pokračovat v setkávání s přáteli ze skupinek, se kterými prožili společný růst ve víře. Proto byla vytvořena řada návazných programů.

Většina kurzů se tedy pořádá večer a začínají společným jídlem, na kterém se účastníci kurzu mají příležitost vzájemně se seznámit. Po přednášce se hosté rozdělí do předem určených skupinek po deseti či dvanácti osobách, ve kterých setrvají až do konce kurzu. Ve skupinkách se mohou cítit svobodní a mohou v příjemném prostředí hovořit a diskutovat o výše uvedených tématech večerů. Každá skupinka má svého „vedoucího“ a dva pomocníky z místní farnosti. Zde všichni naslouchají druhým, diskutují a objevují; zeptat se mohou na cokoliv.

Přínosy Kurzů Alfa pro farnost:

pomáhají zachytit lidi mimo církev a ty, jejichž víra je oslabena
naplňují vzdělávací programy pro dospělé
povzbuzují lidi k tomu, aby se více zapojovali do života farnosti i vně svých farností
vydávají svědectví o jednotě křesťanů, protože se dají provozovat ve většině
křesťanských církví v ČR
budují společenství, rostou v nich přátelství.⁸⁸

1. 2. 1. 6 Salesiánská výchova mládeže

Postmoderna je charakterizována těmito šesti aspekty:

1. *radikální pluralita* – postmoderní člověk se netrápí tím, že životu nerozumí.
2. *relativizace racionality* – dochází ke zpochybnění platnosti rozumových závěrů, jehož důsledkem je skepse člověka vůči všem univerzálně platným racionálním koncepcím.
3. *hypoteticky reflexivní postoj k životu* – postmoderní člověk nevěří skutečnosti, ale jen o ní uvažuje a neustále ji podrobuje reflexi.
4. *pocit bezmocnosti vůči černým scénářům světa* – vývoj se zdá nekontrolovatelný, objevují se faktory, se kterými si nevíme rady a prožíváme určitý výsek skutečnosti jako v extázi.
5. *náhrada skutečnosti pouhými obrazy o ní* – rozmělnění reality v neustálém proudu obrazů a znaků, které realitu napodobují jenom jejím náznakem. Může dojít až ke ztrátě zájmu o realitu jako takovou.
6. *rozpad moderního „já“ („rozpuštěná identita“)* – se ztrátou reality a své identity ztrácí postmoderní člověk vlastní nitro a intimitu.⁸⁹

Rozdělení mládeže vzhledem k jejímu vztahu ke křesťanství.⁹⁰

- a) mládež, o které se domníváme, že je pro církev nedostupná; je vzdálená víře
- b) mládež se zájmem o náboženské otázky
- c) praktikující křesťané, kteří chodí tradičně do kostela; bez dalších aktivit
- d) aktivní a angažovaní křesťané.

⁸⁸ Srov. *Kurzů Alfa* [online]. [cit. 2011-07-13]. Dostupné z: <http://www.kurzualfa.cz/?akce=cojetoalfa>.

⁸⁹ Srov. KAPLÁNEK, M. *Výchova v salesiánském duchu*, s. 102 a 103.

⁹⁰ Srov. tamtéž, s. 105 a 106.

Z hlediska nové evangelizace lze předpokládat největší zájem o mládež vzdálenou víře. Nedá se říci, že by tato mládež neměla „nadání“ k tomu, aby mohla věřit, ale jedná se spíš o existenciální neznalost evangelia. Mladí lidé mají určité představy o křesťanství, které jsou však velmi mlhavé a zatížené předsudky, než aby pro ně křesťanská víra představovala odpověď na zásadní životní otázky.

Salesiáni sdílí víru s ostatními křesťany, kteří jsou přesvědčeni o tom, že následováním Krista se člověk stává více člověkem. Proto už dvacet let evangelizují výchovou a vychovávají tím, že evangelizují. Chápu tedy své výchovné poslání evangelizačně a svoje evangelizační poslání pedagogicky. Salesiáni se v praxi drží tří pedagogických principů:

- a) evangelizovat skrze výchovu,
- b) přistupovat k mladým lidem s ohledem na jejich situaci,
- c) výchovu chápat jako proces.⁹¹

Svoje poslání u mládeže v sekularizované společnosti tedy plní salesiáni diferencovaným způsobem podle cílové skupiny:

- a) u mládeže vzdálené víře vychovávají k hodnotám ve shodě s evangeliem,
- b) u mládeže se zájmem o náboženství vzbuzují tento zájem a kultivují jej; nabízejí „první evangelizaci“,
- c) u věřící mládeže je hlavním úkolem salesiánů duchovní doprovázení a rozvoj náboženského života těchto lidí.⁹²

⁹¹ Srov. KAPLÁNEK, Michal. *Výchova v salesiánském duchu*, s. 108.

⁹² Srov. tamtéž, s. 110.

1. 2. 2 Misijní formace

Tato kapitola analyzuje formaci mládeže v evangelizačních školách života ilustrovaných školou Jeunesse-Lumière, dále formaci bohoslovců, která se uskutečnila v říjnu 1996 na Velehradě a další formace, především formaci laiků.

1. 2. 2. 1 Formace mládeže v evangelizačních školách ilustrovaná školou života Jeunesse-Lumière

Autor práce, ze které jsem v této části vycházel, pobýval dva roky v evangelizační škole ve Francii, aby se seznámil s funkcí a účelem škol života a evangelizace, jevem objevujícím se v církvi po II. vatikánském koncilu. Cílem jeho práce je, jak sám v úvodu píše⁹³, zhodnotit přínos formace v jedné z těchto škol pro výchovu dnešní mládeže a využít poznatků a zkušeností školy Jeunesse-Lumière v naší zemi. Udělám syntézu této diplomové práce a využiji jí též pro potřeby projektu Místa setkání člověka s církví ve městě Brně.

Školy života a evangelizace

Vznik škol života a evangelizace je spjat se vznikem nových komunit po II. vatikánském koncilu, které po poznání poselství církve toto poselství mají zprostředkovat druhým.⁹⁴ Tyto komunity vznikají uvnitř církve nebo farnosti, jsou s místní církví spojeny, čerpají z Božího slova, jsou věrné učitelskému úřadu církve, považují se za jednu z realit v církvi a zároveň se nepovažují za jediné strážce evangelia, vyzařuje z nich misijní duch, udržují si univerzálnost a vyhýbají se sektářství.⁹⁵

Jednoletou evangelizační školu má církev apoštolská; existují také prázdninové či večerní školy evangelizace a života. Prázdninovou školu mají také dominikáni, večerní i prázdninové školy evangelizace provozuje v Praze komunita Chemin Neuf.

První katolická škola života a evangelizace Svědectví-Mládí (Témoignage-Jeunesse) vznikla však již v roce 1978 v Kanadě. Její vznik byl ovlivněn příkladem hnutím svobodných evangelických církví Mládí v misii (Jeunesse en mission). Od této doby vznikaly další katolické školy života a evangelizace. Na evropském setkání katolických škol života

⁹³ Srov. BENEŠ, P., *Formace mládeže ve škole života a evangelizace Jeunesse-Lumière*, s. 6.

⁹⁴ Srov. PAVEL VI., *Evangelii nuntiandi*, čl. 57.

⁹⁵ Srov. tamtéž, čl. 58.

a evangelizace konaném v roce 1998 v německém Oppenau, v sídle evangelizační školy ICPE, se sešlo celkem 65 katolických těchto škol.

V těchto evangelizačních školách se mladí lidé nejen připravují na evangelizaci, ale jsou zde formováni všechny stránky těchto lidí s cílem připravit je na život. Škola Jeunesse-Lumière je součástí soukromého sdružení křesťanů Společenství sláva Boží schváleného dekretem arcibiskupství v Albi ze dne 30. září 1994. Život v ní je analogický se životem v ostatních evangelizačních školách, ale smyslem této práce není srovnávat evangelizační školy mezi sebou.

Misie

Základní charakteristikou typu evangelizace používaná Jeunesse-Lumière je přímá evangelizace, postavená na hlásání kerygmatu.⁹⁶ Její konkrétní podobou je osobní svědectví mladých, zvláště o jejich setkání s Kristem.

Evangelizace Jeunesse-Lumière se obrací především na mladé lidi, a to zejména na ty, kteří jsou nejvíce vzdáleni od Boha a od církve. Snaží se najít odpovědi na hlavní otázky současných mladých lidí.

Evangelizace je odpověď na četné výzvy papeže Jana Pavla II. adresované mladým lidem, aby se stali misionáři ostatních mladých. Tak např. v roce 1993 na světovém setkání mládeže v Denveru papež Jan Pavel II. řekl: „Evangelium Života je ve vašich rukou. Poslání hlásat je nyní předáno vaší generaci.“⁹⁷ Rovněž prohlásil: „Vy mladí, vy jste prvními evangelizátory ve světě mladých...“⁹⁸ Evangelizace Jeunesse-Lumière je chápána jako služba církvi. Každá misie je předem připravována ve spolupráci s těmi, kteří jsou odpovědní za místní církve, kde bude evangelizace konána. Pro její konání je vždy nutný souhlas duchovního správce. Podle jejího rozsahu je nutný souhlas buď biskupa (pokud má misie diecézní rozměr), nebo alespoň souhlas místního faráře (v případě, že se jedná o misii v jedné farnosti), nebo ředitele školy (v případě, že se jedná o misii v jedné škole). Před každou misí se koná zvláštní bohoslužba, tzv. rozeslání na misie (envoi en mission). Předsedá jí biskup a jménem církve posílá mladé na misie. Několik dní po návratu z misí se koná společné setkání mladých z Jeunesse-Lumière s kněžími z okolí školy, kde mladí hovoří o tom, co všechno prožili na misiích. Této akce se většinou také účastní některý biskup.

⁹⁶ MOENS, J.-L., *Evangeliser c'est aimer*, s. 76.

⁹⁷ ANGE, D., *Jean Paul II. don de Dieu*, s. 99.

⁹⁸ JAN PAVEL II., Projev ze dne 15. srpna 1993 na světovém setkání mládeže v Denveru. Cit. podle: *Feu et Lumière*, Mortain, s. 43.

Je možné rozlišit dva typy misíí:

- dílčí misie – zaměřené buď na jednu konkrétní realitu (nějaká škola, nemocnice, farnost), nebo na jedno setkání (jeden modlitební večer, shromáždění) apod.,
- všeobecné misie – zaměřené na všechny skupiny na jednom místě nebo v jedné oblasti.

Misie mohou mít různou podobu:

Misie ve školách:

- dvouhodinová setkání,
- večerní setkání se studenty na internátě,
- setkání pořádaná ve spolupráci s katechetickým centrem,
- čas pro modlitbu nebo možnosti setkání pro studenty, kteří o to mají zájem, v jejich volném čase,
- animace mší, adorací.⁹⁹

Misie ve farnostech:

- modlitební setkání nebo večery reflexe a sdílení na různá témata: Eucharistie, smíření, Maria, církev, evangelizace, rodina, křesťanský život, citové vztahy,
- animace duchovních cvičení, přípravy na biřmování, první sv. přijímání,
- evangelizace na ulicích, na tržištích (mimo jiné jako pozvání na modlitební setkání nebo večery reflexe),
- slavení ranních chval, nešpor, křížových cest, adorací,
- návštěvy po domech, zejména nemocných lidí,¹⁰⁰

Misie formou nejrůznějších setkání:

- setkání s hnutími mládeže,
- setkání s nemocnými, ve spolupráci s farností nebo v nemocnici,
- setkání s vězni ve věznicích, ve spolupráci s duchovní vězeňskou službou,
- setkání s osobami pokročilého věku (domovy důchodců),
- setkání pořádaná ve spolupráci s duchovní službou v armádě,
- setkání s osobami v tíživé životní situaci (bezdomovci, utečenci atd.),
- animace v mediích (svědectví, interview, debaty, odpovědi na přímé otázky),
- animace poutí.¹⁰¹

Typický průběh setkání ve škole:

- úvod – představení jednotlivců a školy (stručně),

⁹⁹ *Jeunesse-Lumière. Spécial préparation mission*. Pratlong., s. 12.

¹⁰⁰ Srov. *Jeunesse-Lumière. Spécial préparation mission*. Pratlong., s. 14.

¹⁰¹ Srov. tamtéž, s. 16.

jedno nebo dvě svědectví (jak Pán působil a působí v mém životě),
čas pro otázky a odpovědi (žáci by měli klást otázky anonymně),
zakončení krátkou modlitbou.¹⁰²

Při každém setkání je kladen důraz zvláště na osobní svědectví a čas pro otázky a odpovědi. Přitažlivost misí Jeunesse-Lumière pro dnešní mladé lidi je především v tom, že k nim mluví jejich vrstevníci, mladí lidé, kteří prožili nebo prožívají podobné věci jako oni.¹⁰³

1. 2. 2. 2 Formace bohoslovců, mezinárodní setkávání na Velehradě

Druhý vatikánský koncil ve svých dokumentech stanovuje tři složky výchovy bohoslovců: duchovní, naukovou a pastorační¹⁰⁴; důraz dává však též na jejich lidskou zralost a doporučuje jim ke studiu moderní poznatky pedagogiky a psychologie¹⁰⁵. Složky jejich výchovy, na které je třeba působit, jsou: duchovní, intelektuální, disciplinární¹⁰⁶.

V říjnu v roce 1996 se na moravském Velehradě uskutečnilo setkání bohoslovců východní a střední Evropy na téma nové evangelizace Evropy. Na tomto setkání přednášelo několik významných teologů, kteří poté odpovídali na otázky a na závěr byly vytvořeny pracovní skupiny pro studium a závěry ze setkání. Celý záznam setkání a formace vyšel ve sborníku.¹⁰⁷ Od té doby se na Velehradě uskutečnilo více takových setkání a formací bohoslovců (také bohoslovci z Ukrajiny, Polska, Litvy, Slovenska) na různá témata (Maria – Matka evangelizace, Duch sv. jako činitel evangelizace, Evangelizace a média apod.); jako záznam z těchto akcí však vycházely už jen zprávy v týdenících v České republice a na Slovensku.

Církev a Evropa – nové rozpory nebo usmíření?

Opat Michel van Parys OSB zdůraznil, že církev, pokud chce dále obstát, musí všechny přijímat bratrsky a s pohostinností.¹⁰⁸ Staví na tom, že host církvi samotné přináší velké bohatství. Křesťanské Evropě vtiskují obě centra – v oblasti římského vlivu a v oblasti vlivu byzantského – specifický ráz.¹⁰⁹ Církev zodpovídají za konkrétní křesťany a lidi v Evropě

¹⁰²Srov. *Jeunesse-Lumière. Spécial préparation mission*. Pratlong., s. 12.

¹⁰³ Srov. BENEŠ, P., *Formace mládeže ve škole života a evangelizace Jeunesse-Lumière*, s. 37.

¹⁰⁴ OT 8; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 302-303.

¹⁰⁵ OT 11; tamtéž, s. 302-303.

¹⁰⁶ OT 4; tamtéž, s. 299-300.

¹⁰⁷ *Nová evangelizace*, 1. vyd. Olomouc: Centrum Aletti Velehrad-Roma, 2000. 113 s.

¹⁰⁸ Srov. PARYS, van M., *Církev a Evropa – nové rozpory nebo usmíření?*, in: *Nová evangelizace*, s. 9.

¹⁰⁹ Srov. PARYS, van M., *Církev a Evropa – nové rozpory nebo usmíření?*, in: *Nová evangelizace*, s. 10.

a každý jejich člen má svědčit o Kristově vzkříšení a o Kristově přítomnosti. Evropa není jen území, ale jsou to muži a ženy, kterým máme všichni společně hlásat Krista zmrtvýchvstalého.¹¹⁰

Součástí Evropy jsou také odedávna náboženství judaismus a islám. Při sbližování Východu a Západu nesmíme zapomínat také na existenci reformovaných církví. Po osvícenství nastala průmyslová revoluce, dnes je tu technologická revoluce a náš život ovlivňují počítače a informatika.¹¹¹ Zároveň je Evropa poznamenána pádem komunistických režimů, nacionalismem a mnoha dalšími skutečnostmi. Máme také usilovat o toleranci a být za ni vděční.

Evropa vždy trpěla a dosud trpí nedostatkem vize – často si neuvědomuje, že materiální blahobyt nemá cenu bez duchovních hodnot. Evropští politikové se postupně obrací na církve o pomoc. Odpověď křesťanů musí mít vitalitu a musí být svědectvím života církve; musí vycházet ze života věřících mužů a žen, křesťanských společenství, sdružení a hnutí. Zkrátka křesťané musí mít určitou globální vizi života v Evropě.¹¹²

Evropa prožívá kulturní krizi identity na poli evropského vědomí a mladým lidem se zdá, že řád hodnot je buď v rozkladu, nebo v explozi, jejímž důsledkem je sekularizace. Církev vyrůstá z určitých kořenů, a pokud se vytratí tvořivost, stává se z církve pouhá strážkyně dědictví minulosti a kulturní instituce, ale už ne živá církev hlásající smrt a zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Je třeba propojit živou paměť minulosti s tvůrčím životním elánem budoucnosti.

Jestliže chceme pomoci dnešnímu člověku uspokojit jeho touhu po duchovních hodnotách, musíme se naučit vyjádřit křesťanskou zvěst srozumitelným jazykem a nabídnout mu láskyplné křesťanské společenství, které se dnešního člověka ujme v jeho konkrétních těžkostech.¹¹³ Naši současníci mají dojem, že křesťané se věnují příliš charitativní práci, ale nemají žádnou mystickou hloubku. Takovou hloubku jim mohou zprostředkovat jen živá křesťanská společenství.

Církev je ale zároveň politickou skutečností, politickou realitou i politickou silou. Hledá v každé době své místo ve společnosti, v kultuře, ve státě. Tady hrozí nebezpečí zpolitizování. Církev se musí také umět uznat chyby, které se staly v jejích dějinách; očistit svou „historickou paměť“.¹¹⁴

¹¹⁰ Srov. PARYS, van M., Církev a Evropa – nové rozpory nebo usmíření?, in: *Nová evangelizace*, s. 11.

¹¹¹ Srov. tamtéž, s. 12.

¹¹² Srov. tamtéž, s. 13.

¹¹³ Srov. tamtéž, s. 17.

¹¹⁴ Srov. tamtéž, s. 20 – 21.

Nezištná jakákoliv služba bližním z lásky se nazývá diakonia – ta pomáhá křesťanům dostat se blíže k druhým, lépe je poznat a sdílet s nimi jejich osud. Je nutné udělat z našich křesťanských společenství ohniska služby, které budou pokrývat nejen charitativní práci, ale i katechezi a evangelizaci. Je dále třeba naučit se milovat církev i s jejími slabostmi a chybami.

Je důležité, aby každý člověk, který našel víru, mohl žít normální křesťanský život. Most mezi dnešním člověkem a církví nelze udělat bez společenství, ale běžná farní společenství jsou příliš anonymní a nemohou tak náročný úkol splnit. Ježíš ale řekl, že mnozí uvěří teprve tehdy, až uvidí, jak se milujeme navzájem. Již první křesťanská obec v Jeruzalémě se společně shromažďovala, poslouchala Boží slovo, lámala chléb a společně sloužila. To podstatné na křesťanském společenství nespočívá v lidské námaze, ale zůstává tajemstvím.

Dnešní křesťanská společenství mají dva hlavní problémy:

- 1) zaměřují se na sebe, a ne na slávu Boží – primární cíl křesťanského společenství je v Bohu. Jedině tím, že se díváme společně na Boha, můžeme se dívat také na svého bratra.
- 2) neuvědomují si, že společenství tvoří hříšníci, kterým bylo odpuštěno – sv. Pavel přímo vybízí: „Neste břemena jeden druhého, a tak splníte Kristův zákon.“¹¹⁵

Společenství je pak privilegovaným místem, kde začíná žít bratrská a sesterská láska. K tomu je potřeba důvěra v Ducha Svatého a v jeho působení v srdci člověka. A protože věříme, že je Bůh přítomen v druhém skrze Ducha Svatého, je ten člověk schopen velkých věcí. Naděje a důvěra jsou výchozím postojem k proměně člověka.

Křesťanství je formou „vtělení“ evangelia do určitého kulturního prostředí, do rámce určité globální tradice. Přitom tradice není jen určitý způsob slavení eucharistie, ale je to celkový způsob života.¹¹⁶

Cesty nové evangelizace ve střední a východní Evropě v postmoderní situaci

Jezuita Marko I. Rupnik charakterizuje postmodernismus jako narušitele všech hranic a tvůrce společného klimatu. Jestliže modernismus vyzdvihl člověka do středu všeho, postmodernismus naopak vyjadřuje velké zklamání nad člověkem a tvrdí, že člověk má malou hodnotu. Jestliže byl starověk založen na Bohu a modernismus na člověku, pak v postmodernismu není žádný Bůh ani žádný člověk. Modernismus byl založen na lidské

¹¹⁵ Srov. Gal. 6, 2.

¹¹⁶ Srov. van PARYS, van M., Církev a Evropa – nové rozpory nebo usmíření?, in: *Nová evangelizace*, s. 28.

racionalitě a byla v něm důležitá ekonomie, kdežto v postmodernismu je důležité finančnictví, které je čistě abstraktní záležitostí.¹¹⁷ Finančník nikdy nevidí ani dělníky, ani materiál a ani peníze – vše za něho obstarává počítač. Je to naprostá ztráta objektu, toho, co skutečně existuje. Vše se stalo subjektivním, a proto vzniká kultura hry – vše se stává hrou fantazie, se vším je možné si hrát. Postmodernismus žije ve fantazii, neexistuje žádný argument, existuje pouze hra. Dnes se v myšlení jedná o marketing – první věc je vzbudit touhu a potom nabídnout zboží. Tak se vytváří kultura, která neslouží, je k ničemu.

Ve starověku byl neobjektivnější Bůh, v období modernismu člověk, ale dnes nemůžeme říct, co je neobjektivnější – proto je tak obtížné nacházet společný jazyk křesťanů se světem. V době postmodernismu ztrácí člověk svoji hodnotu. Dá se říci, že jedinou objektivní věcí v postmodernismu je to, jak se cítím, jak mi je – vše se tedy zakládá na pocitech, na tom, v čem mám zálibu.¹¹⁸

Charakteristiky postmodernismu:

- 1) vše musí být vzrušující, v pohybu, ale zároveň všechno zůstává v klidu – lidská osobnost se nepohybuje, neroste v moudrosti a zůstává dětinskou
- 2) jediný úkol člověka je dělat bez přemýšlení to, co dělají druzí – to ruší hranice mezi sociálními skupinami.

Člověk se v postmodernismu ztrácí, ztrácí se i jeho odvaha.¹¹⁹ Někteří tvrdí, že i církve kapitulovala. Evropa není sice ateistická, ale je polyteistická a pohanská. Přitom pohanství neodmítá spiritualitu ani posvátno, ale vybírá si posvátno a přizpůsobuje spiritualitu nové cestě; mezi člověka a svět klade hluboký náboženský základ. Neopohanství navrhuje spiritualitu mnohem intenzivnější, závažnější a silnější, než je ta hlásaná židovsko-křesťanským monoteismem. Tvrdí, že křesťanská éra je skončena a že se vracíme k polyteistické svobodě. Postkomunismus se podobá postmodernismu velikým odporem k systému, zavržením racionality, disciplíny, řádu a určitou alergií vůči církvi, religiozitě vůbec a institucionalismu.¹²⁰

Podstatou kultury starověku bylo náboženství – kdo tvrdil něco proti náboženství, byl zabit. Skupina byla vždy víc než individualita. V modernismu je kulturní podstatou ekonomie, individualita a nástrojová logika; náboženství a církve už nejsou základem, ale jedním

¹¹⁷ Srov. RUPNIK, M. I., SJ, *Cesty nové evangelizace ve střední a východní Evropě v postmoderní situaci*, in: *Nová evangelizace*, s. 31.

¹¹⁸ Srov. tamtéž, s. 34.

¹¹⁹ Srov. tamtéž, s. 35.

¹²⁰ Srov. tamtéž, s. 36.

z projevů tohoto základu, už nejsou nejdůležitější. Proto se církev na II. vatikánském koncilu definuje jako lid Boží ve světě, už ne jako vláda ve světě, ale jako pomoc všem lidem dobré vůle, stává se služebníci a svátostí světa. Svět nechápe svobodu a křesťanské hodnoty jako křesťané, proto je důležité nepřehlížet kulturní hodnoty lidí, ke kterým se církev obrací.¹²¹

Další fází vývoje lidstva je neoliberalismus – zde neexistuje žádný nepřítel církve. Princip dialogu se světem se zcela změnil. Neoliberalismus je období bezvětrí, kdy nikdo nikoho netlačí a vše se odehrává v osobní rovině. Vše v dnešní době se stalo pouhou domněnkou.

Nová evangelizace znamená umístit víru a církev na jejich původní místo. Víra na svém místě znamená mít osobní vztah k Bohu. Druhým úkolem nové evangelizace je Kristus – v něm je idea, cítění, vůle i učení. Nová evangelizace říká, že víra je uznání druhého, což je prakticky láska. Církev se novou evangelizací má stát obrazem trojjediného Boha.¹²²

Dnešní svět potřebuje, aby ho někdo miloval, proto nová evangelizace začíná svědectvím. Církev nabízí v době postmoderního a postkomunistického subjektivismu uznání druhého jako pravdivou objektivitu, nabízí tedy cestu víry. Nová evangelizace přinese nové mučedníky, protože co chce církev zachránit, musí obětovat a nabídnout, vydat se do rukou světu a zemřít pro lásku.

Církev musí udělat marketing, aby lidé toužili o Bohu a chtěli o něm slyšet. Musí ve svém společenství ukázat nádheru života s Bohem.¹²³ V dnešní době, která je zaměřena na tělesnost, je dále velmi důležitá spiritualita těla, spiritualita sexuality. Každý duchovní otec a učitel musí být milosrdný, plný dobroty a moudrosti; je po boku svému učeníkovi a používá moc s láskou. Je třeba dělat vše tak, jak se to líbí církvi, ne mně.¹²⁴

Liturgie a nová evangelizace. Podněty byzantské tradice.

Praktikování křesťanství je, podle R. F. Davida J. Whitea, procesem vrůstání do obrazu Krista. Na Západě jsme si zvykli užívat logiku a racionalitu. Na Východě křesťan akceptuje, že existuje tajemství, mystérium, které nemusí vyřešit a objevit, ale sklání se před ním v pokoře, protože v tomto tajemství se skrývá sám Bůh. Na Západě navíc chybí smysl pro zjevené tajemství, kterému ale nemusíme plně porozumět.

¹²¹ Srov. RUPNIK, M. I., SJ, Cesty nové evangelizace ve střední a východní Evropě v postmoderní situaci, in: *Nová evangelizace*, s. 38.

¹²² Srov. tamtéž, s. 41.

¹²³ Srov. tamtéž, s. 42.

¹²⁴ Srov. tamtéž, s. 46.

Musíme být schopni cítit důležitost atmosféry kvůli lidem, kteří se setkávají poprvé s křesťanstvím a kteří přicházejí na bohoslužbu poprvé. Východní křesťané velmi dobře rozumějí tomu, že když jsou v kostele, stojí na křižovatce dvou světů, které jsou plně reálné – je to svět, ve kterém žijeme a svět, ve kterém doufáme, že budeme v budoucnosti žít. Tyto dva světy jsou propojeny a to je to, co Písmo sv. nazývá královstvím Božím. Liturgie, pastorační péče a evangelizace jdou a měly by jít ruku v ruce. Víra v realitu Božího království se má stát více pochopitelnou pro lidi na ulici, pro lidi mimo církev.¹²⁵

Na Západě v sekularizované kultuře nechce nikdo vědět o tajemství, protože věci tohoto světa jsou velmi zajímavé, zatímco styl Východu je více kontemplativní. Ztratil se smysl pro zjevení.

Evangelizace také znamená přemýšlet o tom, co uděláme pro, aby kostely byly atraktivní pro lidi a lidé tak byli přivedeni do církve. Lidé by se tu měli cítit jako doma. Jsme povoláni ke změně – nejenom my, ale celý svět, ve kterém žijeme, bude změněn skrze nás. Vše v kostele a v liturgii má promlouvat o Bohu, má být oknem do Božího království. Na Západě je nutné vytáhnout z liturgie vnitřní pohledy a momenty, které lidem pomohou vrůstat do své víry.¹²⁶

Média, kultura, církev

Dnes, jak ve své přednášce říká jezuita Krzysztof Oldakowski, se média stala aspektem, který má rozhodující vliv na model společenského života, na systém hodnot, na typ mezilidských vztahů, na kvalitu prostředí života člověka, utvářejí šanci a směr člověka a lidského společenství.¹²⁷

V Evropě je dost silná amerikanizace, zvláště televize. Chápeme televizi a filmy jako zboží, jehož kritériem hodnot je to, jak se prodává. Velmi to odbíhá od kulturního cítění, které je tak charakteristické pro evropské společenství, ale ukazuje to i na osobnost příjemců. Dochází zde k odtržení od kulturních kořenů, ze kterých vycházejí naše národy. Tyto kořeny jsou svázány se systémem hodnot mravů a pohledem na člověka.

Dalším negativem je komercializace médií; ekonomickým hodnotám a logice trhu jsou podřízeny všechny ostatní aspekty demokratické společnosti – ekologické, společenské, ale i vojenské a vědecké.

¹²⁵ Srov. WHITE, D. J. R. F., Liturgie a nová evangelizace. Podněty byzantské tradice, in: *Nová evangelizace*, s. 56.

¹²⁶ Srov. tamtéž, s. 62.

¹²⁷ Srov. OLDAKOWSKI, K., SJ, Média, kultura, církev, in: *Nová evangelizace*, s. 63.

Církev se musí ptát po morální hodnotě, po tom, co tvoří projekt společnosti a základy trhu. Jaký to má vztah ke svobodě člověka, k jeho právu na svobodný rozvoj? Zkoumá se také vztah národů k právu být sám sebou ve své kulturní identitě.¹²⁸

Do budoucna se bude televize rozvíjet společně s telefonem a počítačem, což znamená, že bude několik set monotematických televizních kanálů, které budou prezentovat jen určitý typ programů (sci-fi, horory apod.), ale nezajistí společnou informační platformu pro celou společnost. Tato platforma je nutná k rozvoji společenského života, k domluvě člověka s okolím a její nepřítomnost může vést k pasivitě společnosti.

Důležité je řešit otázku internetu, zajištění jeho určité právní regulace a hlavně pravdivost informací, které internet přináší. Specifickou otázkou je virtuální televize, kdy se člověk účastní vymyšlené skutečnosti a chápe ji jako normální svět – ztrácí schopnost rozlišování mezi skutečností a fikcí.¹²⁹

Vytváří se celosvětová informační síť, která se vyznačuje snadnou dostupností k informacím, ale zároveň je závislá na kvalitě informací. S rozvojem této sítě se očekává zánik schopnosti mezilidských vztahů, krize společenského života, osobní frustrace a nedostatek seberealizace. Nastane komercializace života, kdy je dobré to, co se dobře prodá, individualizace, kdy má člověk kontakt s pramenem informací, ale ty ho nepřiblíží k ostatním lidem a globalizace, kdy víme, co se děje na druhé straně zeměkoule, ale nevíme, co se děje u sousedů v domě.¹³⁰

Církev zdůrazňuje nutnost formace v této oblasti, protože tu jde přímo o lidskou důstojnost. Nejprve je nutné si vytvořit žebříček hodnot, potom si svobodně a zodpovědně umět vybrat a nenechat se nutit, na co se dívat a co poslouchat. Zvláště ve školách je třeba propojit tradiční školní kulturu s různorodou kulturou médií, která míří nejprve na city, potom teprve na rozum. Důležité je odhalit úmysl toho, který vysílá, protože často bývá rozhodující sledovanost, tzn. morálka typu dobré je to, co se dobře prodá.

Důsledky technického pokroku vyžadují čím dál větší pastorační úsilí církve, která evangelizuje a má klást větší důraz na etický rozměr, žebříček hodnot a na záležitosti rodiny. Všechny církve musí být v obnově společenských vztahů nyní aktivnější, protože v nastávající krizi těchto vztahů mohou přijít osobní frustrace.

Kladné důsledky plynoucí z kontaktu křesťanství a médií:

možnost prezentace křesťanství v kulturně společenské oblasti

¹²⁸ Srov. OLDAKOWSKI, K., SJ, Média, kultura, církve, in: *Nová evangelizace*, s. 64.

¹²⁹ Srov. tamtéž, s. 65.

¹³⁰ Srov. tamtéž, s. 66.

uvedení křesťanství do formy přenosu jazykem a stylem médií, která vytvářejí určitou kulturu a způsob myšlení

formování jednoty v církvi

hromadné sdělovací prostředky oslovují příjemce daleko přes hranice farnosti a vytvářejí nadlokální společenství

Negativní důsledky spojení křesťanství a médií:

rozladění osobnosti a vliv na rytmus života – příliš mnoho času dnes člověk prosedí u televize

ztráta smyslu vlastní existence – ohraničení zkušeností jen na to, co vidíme v televizi

ztráta mezilidských vztahů a času na sebereflexi¹³¹

Dále je nutné vytvořit prostředí, které bude provádět křesťanské rozlišování hodnot okolo a pomáhat lidem tyto hodnoty přijímat. Veřejná média by měly být přirozenými spojenci církve, protože tato média pouze nevydělávají peníze, ale mají funkci informační, zábavnou a výchovnou, kam právem náboženský rozměr života člověka právem patří.

V letech totality se proti všemu křesťanskému vytvořila v novinářském prostředí a v celém veřejném mínění blokáda. Proto je vize církve dnes žurnalisty v médiích karikována nebo je zjednodušena na folklór a politicko-ideologický obraz.¹³² Zde je potřeba představovat církve jako společenství lidí sobě blízkých, kteří mají úctu k druhým a spolupracují pro dobro každého člověka. Přítomnost náboženských programů ve veřejných médiích je výrazem evropských standardů, formou a výrazem toho, čím společnost žije a jak vidí celek života církve.

Katolické programy mají být pro lidi věřící a praktikující, ale i pro nevěřící svědectvím víry a společenství, projevem toho, jak se církve dívá na různé problémy společensko-kulturního života.¹³³ Velmi důležitý je pohled na církve nejen jako na nějakou skupinu, ale jako na něco širokého; zde je pak velmi důležitá mezinárodní spolupráce. Důležité také je posvěcovat každodenní vysílání, přinášet rytmus liturgického roku, důležité náboženské události a být blízko lidem, kteří živě reagují na křesťanské pořady.

Rozvoj katolických médií má přispět církvi k plnění jejího poslání v dané zemi. Katolická média mají být blízko příjemci, být hlasem soucitu a spravedlnosti uprostřed komerčních médií, zajímat se o obecné lidské záležitosti. Mají podporovat mladé vzdělané katolíky, kteří

¹³¹ Srov. OLDAKOWSKI, K., SJ, Média, kultura, církve, in: *Nová evangelizace*, s. 68.

¹³² Srov. tamtéž, s. 69.

¹³³ Srov. tamtéž, s. 70.

budou vůdci veřejného mínění v demokratické a pluralitní společnosti.¹³⁴ Zvláště důležité jsou bezprostřední kontakty mezi osobami a společenstvími novinářů. Je nutné také pomáhat při formaci světských novinářů, kteří často opomíjí náboženské dění. Tato výchova by měla být specialitou katolických škol, což by opět zvýšilo jejich prestiž v celku systému výchovy v naší zemi.

Zástupci církve by měli také usměrňovat výběr filmů v kinech. Větší protest však vzbuzuje větší reklamu. Nejde o cenzuru, ale o obranu člověka a jeho duchovnosti, náboženských a těch nejintimnějších citů.¹³⁵

Evangelizační programy pro větší množství lidí by měly probouzet hlad po Bohu a člověku. Je nutné konkretizovat, čím člověk žije každý den, konflikty, které prožívá, problémy, které má doma, v rodině, ve škole, v zaměstnání. Je třeba ukázat, jak evangelium v konkrétní situaci inspiruje lidi ke správnému vztahu k rodině, k práci, k sobě...

Při kritických veřejných debatách v médiích o církvi je třeba kritiky vyslechnout, snažit se jim porozumět a vydat osobní svědectví. Kritici církve často mají pouze zkušenost z toho, co o církvi přečetli nebo viděli v televizi, kde se mluví spíše o tom špatném. Je potřeba s nimi mluvit s úctou a rozšiřovat jim obzory. Někdy je také potřeba se ohradit, ale je nutné vždy zachovat klid a pokoj.¹³⁶

Perspektivy a východiska pastorační činnosti církve – modlitba a evangelizace

V posledním zamyšlení v knize *Nová evangelizace* rozebírá jezuita otec profesor Pavel Ambros nové perspektivy v pastorační činnosti církve. Evangelium totiž hledá své uplatnění v konkrétních kulturních formách.¹³⁷

Křesťanská Evropa, stejně jako křesťanské Čechy a Morava, se rozpadá a křesťanství se dostává na okraj dění, které určuje budoucí společnost. Ukazuje se, že je potřeba nalézt znovu střed hlubokého a autentického duchovního života a vrátit se k podstatným věcem, které budou viděny z nového zorného úhlu.

Zakořenění víry v kultuře (inkulturace) znamená, že církve chápe jako závazek hlásat evangelium lidem dnešní postmoderní doby. Evangelizací se rozumí šíření Kristova poselství

¹³⁴ Srov. OLDAKOWSKI, K., SJ, *Média, kultura, církve*, in: *Nová evangelizace*, s. 71.

¹³⁵ Srov. tamtéž, s. 77.

¹³⁶ Srov. tamtéž, s. 80.

¹³⁷ Srov. AMBROS, P., *Perspektivy a východiska pastorační činnosti církve – modlitba a evangelizace*, in: *Nová evangelizace*, s. 87.

hlásáním i svědectvím života a slovem.¹³⁸ Úkolem evangelizace je „*přinášet radostnou zvěst všem společenským vrstvám a třídám a jejím vlivem zevnitř přetvářet lidi samotné, vytvářet z nich nové lidstvo.*“¹³⁹ Příjemcem je každý člověk, ke kterému evangelium ještě nepřišlo nebo podle něho nežije.¹⁴⁰

Inkulturace také znamená vnitřní přetvoření autentických kulturních hodnot jejich zapojením do křesťanství a zakořenění křesťanství do různých kultur.¹⁴¹ Protože se evangelizace rozšířila po celém světě do tolika různých kultur, je pro církve velmi obtížné objevit se v určité kulturní roli. Způsoby hlásání křesťanské zvěsti se vždy formovaly v souladu se západními symbolikami, intelektuálními modely, myšlenkovými směry a se sociálním uspořádáním. Církve ale předtím musí dosáhnout vnitřní svobody vzhledem ke své vlastní historii.

Pokud by inkulturace byla opravdová, zasáhla by každého člověka bez ohledu na jeho kulturní a sociální původ. Kdyby se církvi podařilo vybudovat vnitřní jednotu ve víře, nemusel by se v jiných kulturách zavádět jeden určitý kulturní model, ale každá kultura by si mohla sama vytvořit svým specifickým způsobem vhodné vyjádření víry.

Kultury by si mohly mezi sebou vyměňovat svá bohatství.

Přitom kultura je *soustava či souhrn významů, hodnot, modelů, které jsou základem vnímatelného fenoménu určité společnosti, ať už jsou patrné na úrovni společenské praxe (činností, způsobů chování, nástrojů, technik, oblečení a zvyků, forem a tradic), anebo jsou-li nositeli znaků, symbolů, významů a představ, pojmů a pocitů, které jsou, ať uvědoměle či neuvědoměle, předávány z generace na generaci a jsou udržovány takové, jaké jsou, anebo jsou přetvářeny lidmi jako výraz jejich lidské skutečnosti.*¹⁴²

Naším konečným cílem je dosáhnout pastorační či pastýřské moudrosti a pomáhat při sebepoznání místní církve, která je otevřená pro všechno, co se událo a pro to, co se nyní připravuje. Církve je totiž společenstvím, které je stále na cestě – tomu se říká mentalita naděje.¹⁴³ Základním postojem ve vztahu je uznání druhého – to je zase mentalita pokory,

¹³⁸ Srov. LG 35; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 149-151.

¹³⁹ Srov. PAVEL VI., *Evangelii nuntiandi*, čl. 18.

¹⁴⁰ Srov. tamtéž, čl. 52.

¹⁴¹ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris missio*, čl. 52.

¹⁴² Cit. AMBROS, P., *Perspektivy a východiska pastorační činnosti církve – modlitba a evangelizace*, in: *Nová evangelizace*, s. 87, pozn. 12.

¹⁴³ Srov. AMBROS, P., *Perspektivy a východiska pastorační činnosti církve – modlitba a evangelizace*, in: *Nová evangelizace*, s. 89.

kteřou by měla církev mít, protože evangelizace je možná pouze tehdy, zůstane-li v rovině osobní. Evangelizace je nesena tvůrčí svobodou lásky bez hranic.

Jsou dva základní důvody pro evangelizaci:

lásky Otce v podobě Ježíše Krista, který se zjevuje v každém věřícím člověku a v každém křesťanském společenství

lásky Boha Stvořitele, která je vtisknuta do srdce každého člověka.¹⁴⁴

Pro evangelizaci však existuje jediné východisko – slovo slyšené, slovo člověka, který odpovídá. Narození a smrt člověka se v jejich mnohých formách osobních i společenských stávají vždy okamžikem možného setkání s Boží láskou, proto není evangelizace jen příležitostnou záležitostí. Kráčíme totiž směrem k dobru, pravdě a kráse života, proto kráčíme společně.

Také pastorální pomoc musí mít svoji konkrétní podobu – protože základní charakteristikou dialogu je trpělivost, milosrdenství a hluboké pochopení hranic a omezení člověka.¹⁴⁵

Pokud chce církev v pastoraci doprovázet člověka na cestě k boholidské lásce, musí nevyhnutelně přijmout psychologii dnešního člověka, která tíhne k duchovnímu životu. Dnešní doba nese známky touhy po „nové“ spiritualitě, ale snadno upadá do závislosti na systému, idejích a osobách. Pro dnešního člověka je Bůh jako vztah nepřítomný. Doba žádá evangelizaci založenou na Duchu, který dává život, objasňuje jeho smysl, rozlišuje a učí službě a modlitbě. Potom duchovní formace znamená přivádět všechny svěřené k poznání Boha v osobním vztahu. Podstatnou charakteristikou spirituálního rozměru je pak milosrdenství, které je zprostředkováno Božím člověkem druhému člověku.¹⁴⁶

Kultura a pastorec mají ve výchově jeden společný bod a tím je kultivace přijatého daru. Kulturu smrti charakterizuje hektická činnost, netrpělivost v čekání a agresivita proti přirozenému běhu věcí a vztahů.¹⁴⁷ Riziko snahy obnovit jednotu kultury a evangelia spočívá ve „spiritualizaci“ kultury a „kulturizaci“ evangelia, za což by kultura i evangelium mohly zaplatit příliš vysokou cenu.

¹⁴⁴ Srov. Srov. AMBROS, P., Perspektivy a východiska pastorační činnosti církve – modlitba a evangelizace, in: *Nová evangelizace*, s. 93.

¹⁴⁵ Srov. tamtéž, s. 96.

¹⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 97.

¹⁴⁷ Srov. tamtéž, s. 98.

Protože evangelium má inspirovat kulturu, přibližuje se jazyk a obraz evangelia potřebám lidí cítit, dotýkat se a vidět. Na poli pastorače je tato skutečnost pak rozhodující. Misie a pastorače musí sledovat, co člověku přinášejí obrazy a slova a k čemu jej inspirují.

Formace znamená v dnešní době znovu najít vztah mezi náboženskou zkušeností a zážitkem a zkušeností krásy života dnešního člověka. Obraz se stává směrnicí pro misie a pastorači. Nový způsob přetlumočit evangelium do moderního jazyka je usnadněno skutečností, že představuje pravý obraz Boha v Kristu a v každém věřícím křesťanu. Je tedy potřeba vstoupit do světa práce, kultury a nalézt hodnoty inspirované duchovně a ty, které nesou zodpovědnost křesťanů za život společnosti a politiky.¹⁴⁸

Evangelizace předpokládá osobní hlubokou víru, která nabízí dialog. Proto je cesta víry vždy něčím velmi osobním a neopakovatelným, které může vést až k mučednictví.

Požadavek „inkulturace“ zcela zásadně mění tvář dnešní pastorační činnosti církve. Osobou a evangelizací dostává vše osobní ráz. Pastorační činnost církve je možné definovat jako systematickou činnost celé církve, která vidí milovaného člověka z hlediska nového života a z moudrosti víry.¹⁴⁹

Shrnutí práce ve skupinách z celého setkání bohoslovců

Poslední dva dny setkání byly věnovány pracovním skupinám, ve kterých přítomní bohoslovci pilně pracovali, a závěry těchto skupin lze velmi stručně shrnout do těchto bodů.¹⁵⁰

společným prvkem české, slovenské a polské situace je ztráta jednoho jasného nepřítele – komunismu.

celá česká církev, včetně její hierarchie, byla v opozici proti vládě společně s obyčejnými lidmi, čímž získala vysoký morální kredit.

lidé neumějí nakládat se získanou svobodou.

v Čechách vládne apatie a bezmocnost (tzv. „blbá nálada“); lidé nevědí, co by měli dělat.

Situace církve dnes a k čemu je volána:

v Čechách lidé nechodí do kostela, tudíž musí kněz za nimi zaujmout je v jejich prostředí.

¹⁴⁸ Srov. AMBROS, P., Perspektivy a východiska pastorační činnosti církve – modlitba a evangelizace, in: *Nová evangelizace*, s. 101.

¹⁴⁹ Srov. tamtéž, s. 104.

¹⁵⁰ Srov. Shrnutí práce ve skupinách – 1. den, in: *Nová evangelizace*, s. 105 – 106.

když se lidé zde pro něco rozhodnou, tak se co nejvíce angažují.

není zde osobní prožívání církve jako společenství, ve kterém se všichni znají navzájem jménem; je to anonymní dav, čehož rády využívají sekty. Proto je ceněna činnost hnutí v církvi, které odpovídají na potřebu člověka prožívat svou víru v malé skupině věřících, kde se všichni navzájem znají jménem. Svou strukturou tato hnutí odpovídají na tuto potřebu lépe, než struktura farnosti.

Církev tedy, podle pracovních skupin, odpovídá takto na potřeby doby:¹⁵¹

v dnešní době žijeme ve fikci; lidé už nerozeznávají, co je skutečnost a co je hra.

degenerovaný pojem lásky

individualismus

rychlost života, rychlá výměna informací, honba za kariérou

je třeba se vyrovnat s dědictvím minulosti (náboženský liberalismus, osvícenství, komunismus) a útokem přítomnosti (New age, sekty, indiferentismus...)

V negativních projevech dnešní doby můžeme rozeznat touhu člověka po intenzivním životě, kterou může uspokojit jedině život s Bohem. Odpovědí na tyto skutečnosti může tedy být:¹⁵²

být zamilován do Krista

zajet na hlubinu a spustit síť k lovení

modlitba, duchovní četba a studium

mít svou identitu – být křesťanem, mít jasně formulovanou představu křesťanství a realizovat je ve svém životě a v životě církve.

máme pomáhat lidem hledat smysl života, hledat s nimi způsob komunikace

otevřenost – je třeba jednat individuálně a naslouchat lidem, dokázat hovořit o běžných starostech lidí. Je nutné sestoupit na myšlenkovou a komunikační úroveň lidí a pak s nimi vystupovat za ideálem Krista.

zde je také prostor pro různá hnutí, řeholní komunity a charismata jednotlivců

je nutné žít to, co hlásám a vytvořit podmínky pro to, aby se dalo žít to, co hlásám

vychovávat svou inteligenci na katolických školách, které mají mít vysokou prestiž a kvalitu i za cenu menší kvantity

posilovat rodinu na úrovni společenské a politické, duchovní vedení rozvedených, odbourávání předsudků. Podporovat poradny pro rodinu, rodinná centra, rodinné exercicie

¹⁵¹ Srov. Shrnutí práce ve skupinách – 2. den, in: *Nová evangelizace*, s. 107.

¹⁵² Srov. tamtéž, s. 107 – 108.

stále hledat co nejvíce lidí ke spolupráci.

Hlavní pastorační priority církve v dnešní době jsou tedy tyto:¹⁵³

být svátostí světa, vytvářet pokoj

sloužit, vzbudit v lidech touhu po Božích věcech. Stále budovat společenství církve zevnitř spolu se službou těm, kdo se s církví potřebují setkat.

různé formy zviditelnění farního společenství – časopis, akce apod.

rozvíjet kvalitní formaci laiků, průpravu ke zkvalitnění služby v církvi

zvyšovat kvalitu veřejné prezentace církve – katolický tisk, televizní a rozhlasové vysílání, spolupráce s ostatními kvalitními médii

respektovat osobnost každého člověka

vytváření osobních vztahů nutných pro růst společenství

potřeba prohlubování vzdělání a kulturního rozhledu všech, kteří se setkávají s církví.¹⁵⁴

1. 2. 2. 3 Další formy evangelizační formace

Z textů II. vatikánského koncilu, který stavěl na kerygmatické teologii předchozích desetiletí vyplývá, že evangelizací zpravidla myslí hlásání křesťanské zvěsti těm, kteří v Krista ještě nevěří.¹⁵⁵ Hned v první větě své věroučné konstituce o církvi *Lumen gentium* potvrdil II. vatikánský koncil, že Kristus poslal církev hlásat evangelium všem lidem.¹⁵⁶

Protože je církev svou povahou misijní, je podle koncilu evangelizace povinností každého křesťana.¹⁵⁷ Biskupové ve spojení s papežem jsou pověřeni evangelizací řídit,¹⁵⁸ kněží mají probouzet nadšení pro evangelizaci světa¹⁵⁹ a od všech laiků se očekává, že budou spolupracovat na díle evangelizace zejména v prostředí svého zaměstnání a rodiny.¹⁶⁰ Aniž

¹⁵³ Srov. Shrnutí práce ve skupinách – 3. den, in: *Nová evangelizace*, s. 105 – 106.

¹⁵⁴ Srov. také Závěrečný dokument „Setkání bohoslovců střední a východní Evropy, Velehrad 9. – 13.10. 1996“, in: *Nová evangelizace*, s. 112.

¹⁵⁵ Srov. DULLES, A., *Nová evangelizace. Teologické texty*, s. 183-186.

¹⁵⁶ LG 1; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 101. Srov. též Mk 16, 15.

¹⁵⁷ LG 16-17, s. 122-124. Též AG 29-30, s. 469-472. Oba in: *Dokumenty II. vat. koncilu*.

¹⁵⁸ LG 23, s. 132-134. Též AG 29-30, s. 469-472. Oba tamtéž.

¹⁵⁹ PO 4; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 491-493.

¹⁶⁰ LG 35, 149-151. Též AA 2-3, s. 371-373. Oba in: *Dokumenty II. vat. koncilu*.

koncil přehlížel službu svátostí a pastoračního vedení, dává mezi mnoha odpovědnostmi biskupů¹⁶¹ a kněží¹⁶² jasnou přednost hlásání slova.¹⁶³

Apoštolská exhortace Pavla VI. *Evangelii nuntiandi*¹⁶⁴ je shrnutím řádného synodu biskupů v roce 1974 na téma evangelizace moderního světa. Jedním z cílů Druhého vatikánského koncilu je to, aby byla církev 20. století schopnější hlásat evangelium lidem 20. století.¹⁶⁵ Ústřední otázkou je tedy předávání křesťanského poselství modernímu člověku.¹⁶⁶

Cílem exhortace *Evangelii nuntiandi* je důrazně povzbudit k hlásání evangelia a ukázat hlavní aspekty evangelizace. Svatý otec v úvodu exhortace uvádí, že církev je povinna hlásat evangelium a tuto povinnost jí svěřil Pán, aby všichni lidé mohli uvěřit a byli spaseni.¹⁶⁷ Hlásat evangelium je jednak vlastním posláním Ježíše Krista a jednak příkaz jeho učedníkům, tedy církvi.¹⁶⁸ V této exhortaci se Svatý otec pokusil vytvořit jednu z možných definic evangelizace: „Evangelizovat znamená pro církev přinášet radostnou zvěst všem společenským vrstvám a třídám a jejím vlivem zevnitř přetvářet lidi samotné, vytvářet z nich nové lidstvo“¹⁶⁹ a jádrem evangelizace je spása v Ježíši Kristu, Božím Synu.¹⁷⁰ Evangelizace také vede k upevnování církve, které vrcholí v eucharistii.¹⁷¹

Dále Pavel VI. připomíná, že pro církev je prvním evangelizačním prostředkem svědectví vydávané skutečně křesťanským životem, protože dnešní člověk raději naslouchá svědkům.¹⁷² Hlásání životem samo o sobě nestačí, musí následovat hlásání slovem, které je nepostradatelné a v praxi nabývá mnoho podob.¹⁷³ Při hlásání slovem masám lidí se však nemá zapomínat na osobní evangelizaci.¹⁷⁴

¹⁶¹ Srov. LG 25; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 135-137.

¹⁶² Srov. PO 4; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 491-493.

¹⁶³ Srov. DULLES, A., *Nová evangelizace. Teologické texty*, s. 183.

¹⁶⁴ Srov. PAVEL VI., *Evangelium nuntiandi*, čl. 2.

¹⁶⁵ Srov. tamtéž.

¹⁶⁶ Srov. tamtéž, čl. 3.

¹⁶⁷ Srov. tamtéž, čl. 5.

¹⁶⁸ Srov. tamtéž, čl. 12-16.

¹⁶⁹ Srov. tamtéž, čl. 18.

¹⁷⁰ Srov. PAVEL VI., *Evangelii nuntiandi*, čl. 27.

¹⁷¹ Srov. tamtéž, čl. 28.

¹⁷² Srov. tamtéž, čl. 41.

¹⁷³ Srov. tamtéž, čl. 42-45.

¹⁷⁴ Srov. tamtéž, čl. 46.

Nový pojem „preevangelizace“ znamená předběžnou evangelizaci, tedy evangelizaci v předběžném a neúplném stupni a má se obracet nejen na ty, kteří ještě nepatří do církve, ale také na ty, kteří jsou již pokřtěni.¹⁷⁵

K evangelizaci je povolána celá církev a evangelizace není jen osobní činností, ale je to činnost církevní.¹⁷⁶ Evangelizace není možná bez působení Ducha Svatého¹⁷⁷ a v závěru exhortace *Evangelii nuntiandi* papež Pavel VI. vkládá také pastorační program evangelizace do rukou a do srdce nejsvětější Panně Marii Neposkvrněné. Ona totiž onoho letnicového rána zahájila pod vlivem Ducha Svatého svou modlitbou hlásání radostné zvěsti.¹⁷⁸

Encyklika Jana Pavla II. Redemptoris missio

Encyklika je napsána dvacet pět let po ukončení II. vatikánského koncilu, po zveřejnění dekretu *Ad gentes* a patnáct roků po napsání apoštolské exhortace *Evangelii nuntiandi*. Jejím úkolem je „vyzvat církev k obnovení misijní horlivosti“.¹⁷⁹ Encyklika řeší odpověď na situaci doby, kdy prudce roste počet těch, kteří Krista neznají. Tento nesmírný počet lidí je Otcem milován tak, že i pro ně poslal svého Syna, proto naléhavost misii pro tyto lidi je zřejmá. Naše doba v tomto směru poskytuje mnoho možností: padly ideologie a totalitní systémy, otevřely se hranice a svět se díky informacím sjednocuje, prosazují se evangelijní hodnoty, jako mír, spravedlnost, bratrství, starost o ubohé apod. Také duchovní prázdnota v ekonomice a technice podněcuje hledání pravdy o Bohu, o člověku, o smyslu života.¹⁸⁰

Výraz „nová evangelizace“ poprvé užil Svatý otec Jan Pavel II. v roce 1983 na zasedání biskupské konference Jižní Ameriky CELAM na Haiti v souvislosti s přípravou na pětisté výročí evangelizace Ameriky. Tato evangelizace má být „nová svým záparem, metodami a výrazy“.¹⁸¹ Od tohoto okamžiku se pojem nová evangelizace stává součástí papežova učení,

¹⁷⁵ Srov. PAVEL VI., *Evangelii nuntiandi*, čl. 51-52.

¹⁷⁶ Srov. tamtéž, čl. 59-60.

¹⁷⁷ Srov. tamtéž, čl. 75.

¹⁷⁸ Srov. tamtéž, čl. 82.

¹⁷⁹ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris missio*, čl. 2.

¹⁸⁰ Srov. tamtéž, čl. 3.

¹⁸¹ Srov. JAN PAVEL II., *Discorso alla XIX. Assemblea ordinaria del CELAM AAS 75*, 1983, s. 771-779. Cit. podle: AMBROS, P., *Pastorální teologie I*, s. 44. Srov. též DULLES, A., SJ, *Nová evangelizace. Teologické texty*, č. 6, 1995, s. 183.

jehož podstatu vysvětlil ve své apoštolské exhortaci *Christifideles laici*¹⁸² z roku 1988 jako zvěstování evangelia novým způsobem.

Nová evangelizace je „nová“ proto, že člověk, ke kterému se obrací, je nový v jejím chápání a hodnocení, nově se k němu přibližuje a žádá ze strany církve novou strategii pro evangelizaci. Je nová ve svém nadšení, metodách a výrazech.¹⁸³ Je nová pro svoji misionářskou ochotu evangelizovat, pro svoji lepší schopnost užívat nové prostředky apoštolátu a pro svoje přizpůsobení nauky a křesťanské praxe, aniž by se odbouraly principy a evangelní požadavky.¹⁸⁴ A je nová také v tom, že středem jejího zájmu je především člověk v reálném každodenním životě.

1. 2. 3. Analýza misí a misijních formací z hlediska použitelnosti ve velkých městech

Analýzou předchozí teoretické části bylo zjištěno, že se proces evangelizace týká celého života člověka, Církev tedy respektuje význam a určitou *autonomii hmotných hodnot* a současně vede křesťany k tomu, aby plnili svou *sociální a politickou úlohu* uvnitř sekularizované společnosti. Za základní formu předávání evangelia můžeme proto považovat *svědectví života*. Tyto teze v církvi potvrdili oba poslední papežové; Benedikt XVI. navíc v roce 2010 zakládá Papežskou radu pro novou evangelizaci a v říjnu 2012 se chystá synod biskupů pod názvem Nová evangelizace pro předávání křesťanské víry. Evangelizace je tedy proces, pomocí kterého církve vnášejí do světa evangelium.

Rozebráním metody „Setba, žně a uchování“ bylo dále zjištěno, že i ona je velmi vhodná pro městskou pastoraci. Přehledně totiž charakterizuje jednotlivé prvky evangelizace a navrhuje nápady pro to, jak ji konkrétně realizovat. V katolickém prostředí je nutné počítat s tím, že se všechny evangelizované skupiny ve fázi „Uchování“ budou scházet na nedělní mši svaté, která však může být zaměřena tak, aby v ní většina rozdílných skupin našla pro sebe to pravé (např. mše sv. se zaměřením na děti bude vyhovovat většině zájmových skupin,

¹⁸² JAN PAVEL II., *Christifideles laici*, čl. 15.

¹⁸³ Srov. BENEŠ, P., *Formace mládeže ve škole života a evangelizace Jeunesse-Lumière*, s. 16.

¹⁸⁴ Srov. AMBROS, P., *Pastorální teologie I*, s. 46.

pro starší lidi však může být příliš živá a hlučná – tento problém vyřeší bohoslužba v jiném kostele ve středu města či jiný čas bohoslužby přímo zaměřené na tuto věkovou skupinu).

Analýzou lidových misí redemptoristů, farních misí oblátů a lidových misí jezuitů je zjištěno, že jsou výborně použitelné spíše pro venkovské farnosti se stálým počtem stále stejných farníků. Všechny tyto misie využívají v navštívených farnostech určitý čas, kdy v obcích nebývá žádný jiný program, aby podchytili pro své misie co nejvíce přítomných farníků. I když se dají využít některé prvky pro evangelizaci a pastorační ve středu velkých měst, nelze zde program těchto misí využít beze zbytku celý.

Lidové misie FATYM Vranov nad Dyjí jsou postavené na základě tradičních lidových misí, přizpůsobené nové době a novým možnostem. I ony se však dají využít jen ve farnostech se stálými farníky, spíše vesnického typu nebo na okrajích měst. Pro střed velkých měst jsou částečně využitelné misie v sídlišti Přímětice se třemi tisíci obyvateli.

Kurzy Alfa se oproti předchozím velmi dobře pro evangelizaci a pastorační ve středu velkých měst hodí. Kurzy jsou určeny těm, kteří se o křesťanství již zajímají a mohou jim pomoci k začlenění se do církve. Kritika z protestantského prostředí, ze kterého původně Kurzy Alfa pocházejí, vyčítá kurzům nepřesnosti z hlediska Bible¹⁸⁵ nebo také nedostatečně prezentované učení o vině a pokání¹⁸⁶. Pokud však jsou Kurzy Alfa vstupní branou ke křesťanství, není tato kritika relevantní. K nápravě těchto nepřesností a k pravému obrácení dojde, podle mého názoru a zkušeností, až po vstupu člověka do některé z renomovaných křesťanských církví.

Salesiánská výchova se rovněž za poslední léta proměnila v reakci na potřeby nové doby. Jde nyní o evangelizaci mladých výchovou a výchovu mladých evangelizací. V projektu evangelizace a pastorační ve středu velkých měst se vedení městské pastorační obrátí na salesiány při organizaci sportovních akcí a všech akcí pro mládež.

I když celkovou linii evangelizace v diecézi určují její biskupové, je formace bohoslovců klíčová pro další rozvoj a naplnění nové evangelizace podle popsaných encyklik. Bohoslovci jako budoucí duchovní vždy budou určovat směřování svých farností k Bohu a ke službě lidem.

¹⁸⁵ Srov. *Kurzy Alfa – falešné evangelium?* [online]. [cit. 2012-09-09]. Dostupné z: <http://www.granosalis.cz/modules.php?name=News&file=print&sid=8547>.

¹⁸⁶ Srov. *Stanovisko studijního odboru Církve bratrské ke Kurzům Alfa*. [online]. [cit. 2012-09-09]. Dostupné z: <http://www.apologet.cz/?q=articles/category/2-kurzy-alfa/id/55-stanovisko-studijniho-odboru-cirkve-bratske-ke-kurzum-alfa>.

Pod vedením biskupů se další formy evangelizační formace týká hlavně laiků jako pomocníků, pastoračních asistentů, poradců, spolupracovníků duchovních, organizátorů různých aktivit v církvi a v projektu pastorační ve velkých městech.

Na základě předchozích analýz můžeme říci, že formování lidí z evangelizační školy Jeunesse-Lumière a dalších evangelizačních škol života jsou ideálními pracovníky pro dále popisovaný projekt Místa setkání člověka s církví ve středu města Brna. V projektu bude vytvořena pro všechny kostely jedna koordinační skupina lidí pod vedením pastoračního asistenta, která bude řídit všechny akce spojené s evangelizací a pastorační. Lidé jsou formováni v evangelizačních školách především k modlitbě a hlásání evangelia nejen svými ústy, ale především svým životem. Jsou dále připraveni pracovat v týmu spolupracovníků a propojovat místa, která žijí svým vlastním duchovním životem tak, aby efektivně oslovovala evangelium a životem z něho kolemjdoucí. Práce v týmu, vzájemná lidská podpora a společná modlitba brání těmto lidem, podle mých zkušeností z vedení pedagogického týmu, podlehnout syndromu vyhoření a případné frustraci po návratu z evangelizační školy do běžného života. Ve městě Brně se tyto lidé shromažďují a jsou dále formováni především v komunitě Emanuel a angažují se nejen ve svých farnostech, ale také například jako organizátoři Kurzů Alfa.

2 Zahraniční zkušenosti z evangelizace a pastorače ve velkých městech

Tato část začíná teoretickými pohledy teologů na evangelizaci kolemjdoucích a městskou pastorači, poté uvádím příklady dobré praxe německé a rakouské evangelizace kolemjdoucích. Nejprve je ale třeba za počátky nové evangelizace a, z ní odvozené a vyňaté užší části, Městské pastorače jít k začátkům, do minulosti.

2.1 Fenomén nové evangelizace jako zdroj inspirace pro Městskou pastorači

Počátky nové evangelizace můžeme najít především v charismatické obnově, která bezesporu přispěla výrazným dílem k zachování životaschopnosti tradičních křesťanských církví v průběhu 20. století.¹⁸⁷ Hnutí charismatické obnovy se datuje od roku 1906, kdy skupina členů *nazarenské církve* v Asuza Street v Los Angeles pod vedením kazatele Johna Seymoura zažila opakování biblických letnic: v důsledku intenzivní modlitby začali spontánně mluvit cizími jazyky, prorokovat, získávat pro své nemocné členy zázračné uzdravení od Boha, a to vše v rámci velmi silného emocionálního zážitku Boží blízkosti. Během dvou let se toto hnutí rozšířilo do celých USA i do západní Evropy – ujímalo se zejména v evangelikálních kruzích, ale brzy začaly vznikat i samostatné letniční církve.

Katolická církev byla k novému hnutí dlouho zdrženlivá, svoji toleranci k němu dala najevo až dekretem 2. vatikánského koncilu o ekumenismu (*Unitatis redintegratio*)¹⁸⁸. Následovalo lavinovité šíření charismatické obnovy zvláště mezi studenty na katolických univerzitách, ale také bezproblémové setkávání katolíků a evangelíků při společných modlitbách, které bylo jedním z prvních projevů praktického ekumenismu. Postupně přijala katolická církev hnutí charismatické obnovy jako svou integrální součást vedle dalších hnutí.¹⁸⁹

¹⁸⁷ Srov. MARTÍNEK, M. *Křesťanské církve v občanské společnosti*, oddíl 3.2, s. 3.

¹⁸⁸ UN; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 213-238.

¹⁸⁹ Srov. MARTÍNEK, M. *Křesťanské církve v občanské společnosti*, oddíl 3.2, s. 4.

Relativně novým fenoménem je dialog mezi psychologíí a teologií – v celosvětovém a ekumenickém prostoru si vydobyl své pevné místo až v 60. letech 20. století. Rozvíjel se však bez většího zájmu církevních představitelů už od 30. let, a stal se tak konstitutivní součástí pastoračního hnutí. To se vedle liturgického a biblického hnutí šířilo v předkoncilní církvi a později silně ovlivnilo výsledky koncilu. Z prostředí tohoto hnutí se vyvinul samostatný obor praktické teologie – pastorální psychologie. Dnes má tento dialog mnoho podob a jeho výsledky se využívají v pastoraaci většiny křesťanských církví. Historicky nejstarším polem, na němž spolu začali tvořivě komunikovat psychologové a teologové, je tzv. pastorační poradenství. Jde o metodu pastoračního rozhovoru, která má vést k uzdravení a k osobnímu rozvoji klienta a, jak uvidíme později, je častou součástí projektu Městské pastoraace.¹⁹⁰

Mnoho křesťanů očekávalo, že 2. vatikánský koncil zastaví nebo alespoň zpomalí proces ztráty vlivu církve na většinu populace. V letech bezprostředně po koncilu v tradičně křesťanských zemích však odpad od víry v církevní dogmata a od náboženské praxe ještě zesílil. Dialog církve se současným světem, který byl na koncilu programově vyhlášen, nevedl tedy k posílení pozice církve, ale naopak k jejímu dalšímu oslabování. Zhruba dvacet let po koncilu tehdejší papež Jan Pavel II. konstatoval, že selhaly tradiční formy hlásání evangelia, a vyhlásil program tzv. *nové evangelizace*. Nová evangelizace se stala od 80. let minulého století oficiálním pastoračním programem katolické církve (papežské dokumenty: *Redemptoris misso* 1990, *Christifideles laici* 1992, *Tertio millenio adveniente* 1994, *Novo millenio ineunte* 2000), neformálně se však k jejím myšlenkám hlásí i většina ostatních křesťanských církví. Jejím cílem je ukázat lidem v novém světle a srozumitelným způsobem osobu Ježíše Krista a dát jim možnost pochopit sebe sama i současný svět ve světle jeho evangelia. Metoda nové evangelizace je zásadně dialogická, tedy nikoli jednostranné přesvědčování, nýbrž snaha odpovídat na skutečné otázky a touhy člověka. To znamená naslouchat konkrétnímu člověku, vnímat jeho životní situace, jeho úspěchy, krize i selhání, brát je vážně a spolu s ním na ně hledat odpověď, která by vycházela z evangelia.¹⁹¹ Došlo tím k postupnému prolínání kultury církve s kulturou světa, ale přesto byl tento proces shledán správným, nazván inkulturací a promulgován jako další krok, který by měl vést k evangelizačnímu cíli. Projektem inkulturace učinilo křesťanství zřejmě nejzávažnější rozhodnutí ve svých moderních dějinách, jehož důsledky lze zatím jen odhadovat.¹⁹²

¹⁹⁰ Srov. MARTÍNEK, M. *Křesťanské církve v občanské společnosti*, oddíl 3.2, s. 8.

¹⁹¹ Srov. tamtéž, s. 22.

¹⁹² Srov. tamtéž, s. 23.

Katolická církev začala slovo inkulturace užívat v 70. letech 20. stol., prvním významným celocírkevním dokumentem, v němž se objevilo, je apoštolská exhortace Jana Pavla II. *Catechesi tradendae* (1979). V ní se říká, že „inkulturace znamená intimní proměnu autentických kulturních hodnot prostřednictvím začlenění do křesťanství a zakořenění křesťanství v různých kulturách“¹⁹³. A právě na zásadách a aspektech nové evangelizace a inkulturace je celý projekt Městské pastorace postaven – je jejích součástí a projevem v současných velkoměstech západní Evropy.

2. 2 Teologické reflexe pastorace kolemjdoucích ve velkoměstech

Zkušenosti v zahraničí s městskou pastorací získaly některé farnosti především v Rakousku a Německu. V těchto zemích již několik let provozují tzv. Městskou pastoraci („City-pastoral“). Zkušenosti s uplatněním projektu Městská pastorace ve velkoměstech, především ve Vídni, shrnuje známý teolog profesor Pavel Michael Zulehner, vedoucí katedry spirituální a pastorální teologie na teologické fakultě univerzity ve Vídni. V jeho referátu Přinášet evangelium dnešním lidem ve Vídni¹⁹⁴ jsou shrnuty nejpodstatnější prvky zhodnocení.

2. 2. 1 Přinášet evangelium lidem dnes ve Vídni

Profesor Zulehner přirovnává Krista k Orfeovi, milujícímu pěvci, který ztrácí díky záludnému osudu Euridiku, kterou miluje. Sestoupí za ní do podsvětí, překročí řeku mrtvých a nalezne stín Euridiky. Orfeus se na dlouhé cestě zpět do země živých nesmí ohlédnout. Ale čím déle cesta trvá, tím silnější jsou jeho pochyby, jestli ho tichý stín Euridiky doopravdy následuje. Ohlédne se, a tak ztratí Euridiku navždy.¹⁹⁵

Pravý Orfeus je Kristus a miluje Euridiku – lidstvo¹⁹⁶. I ono se dostane pod vládu smrti. A tak sestupuje i Kristus – Orfeus, hnán svou láskou k Euridice, dolů do říše smrti (v češtině:

¹⁹³ JAN PAVEL II., *Catechesi tradendae*, čl. 53.

¹⁹⁴ Srov. ZULEHNER, P., *Den Menschen heute in Wien das Evangelium verkünden*. [online]. [cit. 2010-07-08]. Dostupné z: <http://www.univie.ac.at/ktf/>; překlad dostupný z: <http://www.josefhurt.cz/files/frmost/Zulehner2.pdf>.

¹⁹⁵ Srov. PETIŠKA, E., Orfeus, in: *Staré řecké báje a pověsti*, s. 26-31. Dostupné také například z: <http://www.uloz.to/3520279/eduard-petiska-stare-recke-baje-a-povesti-pdf>.

¹⁹⁶ ZERFAß, R., Ein Lied vom Leben. Orpheus und das Evangelium; in: *Miteinander sprechen und handeln, Festschrift für Hellmut Geissner*, s. 345.

„sestoupil do pekel“ jak vyznáváme dodnes v Apoštolském vyznání víry¹⁹⁷). A bez ohlednutí jde svou cestou vykoupení, aby vedl Euridiku, své milované lidstvo, zpět do života. A toho všeho byl Kristus – Orfeus schopen hrou na svou lyru. Právě lyra je nástrojem osvobození Euridiky ze smrti. A lyra je církev, nástroj v ruce Krista – Orfea, na němž pro Euridiku „zaznívá píseň smíchu, naděje a vzkříšení.“ Jak blízko této vizi církve, založené na mýtu, je vize církve druhého vatikánského koncilu: „Církev je v Ježíši Kristu současně svátostí, jakož i znamením a nástrojem nejvnitřnějšího sjednocení člověka s Bohem a lidmi navzájem mezi sebou.“¹⁹⁸

Jakou píseň nechává tedy zaznít Kristus v tak dynamickém velkoměstě, jako je Vídeň? Tato otázka může být zkonkretizována: Jaká jsou znamení života a smrti dnešní kultury ve velkém městě? A jakou píseň smíchu a naděje nechává Kristova církev pro lidi v této velkoměstské kultuře zaznít?

Těmito jsou naznačeny dvě velké oblasti:

jak to dnes vypadá s Euridikou – lidstvem: je třeba udělat diagnózu kultury městského životního prostředí.

výzvy, s kterými jsou lidé církve dnes konfrontováni. To, co se při tom děje, nazývá Jan Pavel II. evangelizací s novou kvalitou.¹⁹⁹

Euridika dnes – ve Vídni

Základní kulturní diagnózu dělí prof. Zulehner do dvou tematických celků, kterými ve velkém městě Vídni jsou především solidarita a spiritualita. Obě temata budou v příštích letech hýbat lidmi ve městě.

Solidarita

„Dokonce i v bohatých společnostech se zítra může každý z nás stát přebytečným. Enzensberger se ne neoprávněně domnívá, že může postihnout každého z nás, že jednou v našem životě budeme patřit k těm „špatným“, těm „přebytečným“.²⁰⁰ Taková selekce podle kritéria přebytečnosti se může dít trojím způsobem:

¹⁹⁷ *Kancionál: Společný zpěvník českých a moravských diecézí*, s. 11. Viz též: *Katolik.cz* [online].

[cit. 2011-07-27]. Dostupné z: <http://www.katolik.cz/cirkev/modlitby.asp>.

¹⁹⁸ Cit. LG 1; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 101.

¹⁹⁹ JAN PAVEL II., *Christifideles laici*, čl. 35.

²⁰⁰ Srov. ENZENSBERGER, Hans, Magnus *Die große Wanderung : dreiunddreissig Markierungen : mit einer Fussnote „ nderheiten bei der Menschenjagd“*, s. 22.

jako sociální selekce: kdo nepracuje (výdělečná práce) a není schopen se sám uživit, kdo se nemůže podílet na nakupování a prožitku, kdo nemá dostatečné vědomosti;

jako genetická selekce: kdo má špatné geny – a tím nyní nebo později přijde už tak finančně přetíženou společnost příliš drahou;

jako antropologická selekce tato stojí za otázkou: kdo má život hodný žití (hodný financování)? Čí bytí je nedotknutelné?

Nejen celé oblasti Země (jako Afrika) jsou blízko tomu, aby byly počítány za přebytečné. Také v bohatých zemích jsou patrné velké skupiny obyvatelstva, které stojí ve víru přebytečnosti:

- umírající. Posledních šest týdnů života patří k nejdražším a přetěžují zdravotní systém. I nutnost dlouhodobé péče přijde drahou. Bylo by užitečné takové životy s „nižší životní hodnotou“ zkrátit; eutanázie je společensky čím dál více akceptovatelná. Od dotyčných se očekává, že sami „ve svobodě“ ukončí svůj život. V pozadí za tím stojí skutečnost, že přebytečným (a drahým) odnímáme naši péči, zkrátka je odstavujeme.
- postižení. Nasazujeme značný geneticko technický potenciál, abychom postižení předešli nebo je vyléčili. Zároveň je ale čím dál víc zločinem, přivést na svět postižené dítě. Požaduje se beztrestnost zabití do konce prvního měsíce života. Ve většině společností je beztrestné zabití postiženého do porodu. Lze zde pozorovat podvědomý neodarwinistický proud: právo na život mají jen zdraví a silní.
- nezaměstnaní. Zbaveno péče je i oněch 20 miliónů lidí v Evropě, pro něž není žádná výdělečná činnost. Ukliďnění těchto z pracovního procesu vyřazených lidí pomocí finanční podpory nemůže zajistit sociální mír natrvalo.
- děti ruší v naší společnosti čím dál více - ve veřejném životě, ve městech (města jsou přizpůsobená autům, ne dětem), v životopisech mužů a žen. Když už se jedno nebo další dítě narodí, může se lehce přihodit, že jsou jim odepřeny základní živiny jako pozornost a láska. Stále častěji se jim dostává náhradní lásky: čokoládou, počítačovými hrami, díváním se na televizi anebo jsou odstaveny do zařízení mimo rodinu.

Ve všech vyjmenovaných oblastech jde o solidaritu. Postižení jsou integrováni nejen do běžného života a pracovní činnosti, ale dokonce se stávají učiteli zdánlivě zdravých – učí je především solidaritě, hnutí hospiců vyvíjí nový způsob zacházení s životem umírajících. Společnost tedy stojí před křižovatkou: jedna možnost je selekce a odejmutí péče, druhá lidská důstojnost a solidarita.

Lidé v moderní kultuře nejsou, jak se všeobecně myslí, nesolidární a egoističtí, nosí v sobě touhu dělit se. Na dlouhé cestě ke skutku solidarity je tato touha udušena v džungli difúzních strachů. Je tu strach ze slabého „Já“, která umenšuje nezištnost. K tomu se přidá strach z vlastní méněcennosti, který nás uzavírá před cizím a cizími. A především strach, že ve svém krátkém životě přijdeme zkrátka se svým nezměrným přáním po štěstí, nás činí nesolidárními. Tato úvaha ukazuje na to, že solidarita je duchovní otázkou.

Spiritualita

Čím více bude společnost moderní, tím více mizí Bůh z jejího života, zní jedna ze základních domněnek sekularizace. Právě městské společnosti jsou předvojem moderny. Proto bylo v sedmdesátých letech předpovězeno, že Vídeň bude „město bez Boha“. Přejmenováním církve byla předpovězena ztráta na důležitosti.

Za poslední léta se ve Vídni mnohé změnilo. Kdo se podívá na posledních třicet let, ví, že od roku 1979 ve městě rychle roste počet výstupů z církve a od té doby jejich počet neklesl pod 10 000 ročně. A to nezávisle na církevně politických nehodách. I návštěvnost bohoslužeb v poslední době klesla na polovinu. Staří vyklízí kostelní lavice a mladí nepřebírají jejich místa. Přirozeně i městská populace je přestárlá a tak bohoslužebné shromáždění ve většině farností je nadprůměrně přestárlé. Když se podíváme blíže, budeme často velmi překvapeni, především lidmi, kteří už ve farnostech nejsou vidět. Ukazuje se, že se profilují tyto základní typy lidí:

- ateisté, kteří nemají žádný vztah k Bohu. Pro tyto lidi smrtí vše končí. Tvoří skupinu o 12 % v celém Rakousku a ve Vídni o něco větší – 13 %, tedy jde spíše o menšinu. Nemůžeme tedy mluvit o městě bez Boha.
- jedna třetina (30 % v Rakousku, 34 % ve Vídni) je přírodních humanistů. Myslí kosmicky, ekologicky, pantheisticky. Pokud existuje Bůh, pak v srdci člověka, Bůh je to hodnotné v člověku.
- stejné množství je „náboženských skladatelů“ (s 34% jsou ve Vídni největší skupinou; v Rakousku je jich 27 %). Svou víru skládají ve vlastní režii z nejrůznějších pramenů. Zmrtvýchvstání Ježíše a reinkarnace jim krásně pasují dohromady. Tento „domek víry v osobním vlastnictví“ je neustále přestavován. Díky tomu žijí příslušníci tohoto typu na věčném náboženském staveništi. Jsou to lidé s nespécifikovanou identitou.
- vedle těchto spíše difúzních stojí i profilovaní. V tradiční církvi se cítí naprosto dobře a nejrůznějším způsobem se podílí na životě své církve. V Rakousku je jich 27 %, v

ve Vídni s 20% podstatně méně. Mezi lidmi ve věku 20 – 29 let jsou 2 % stálých křesťanů.

V roce 2000 se ve Vídni za věřící považuje více lidí než v roce 1990, věří nejen ve vyšší bytost, ale i v osobního Boha, který v jejich životě hraje důležitou roli. Je zajímavé, že se toto neděje na venkově, ale ve městě. Zatímco ve venkovských oblastech Rakouska jsou tzv. nábožensko církevní indikátory na ústupu, ve Vídni rostou.

To relativizuje i starou sekularizační tezi: čím víc (jako v městských kulturách) je moderna hnána do krajnosti, tím víc produkuje spiritualitu. Právě vysoce sekularizovaná městská kultura přináší náboženské hledání v nové kvalitě, je to především hledání.

Touha prožívá boom, ale církve se scvrkávají. Prof. Zulehner optimisticky připojuje: „Církve se ještě scvrkávají - podaří se nám stát se první adresou hledajících?“²⁰¹ Je hodně zastánců myšlenky, že zvyšující se touha po spiritualitě jde proti rostoucí banalizaci života, proti snaze vynutit si v těch necelých sto letech života štěstí pokud možno bez utrpení, nebeské štěstí pod uzavřeným, uzamčeným nebem. Někteří také protestují proti stále častějšímu zásahu člověka proti člověku, v high-tech-medicíně, v hospodářství, ve správě. Část lidí zklamaných moderním životem utíká z nesnesitelnosti banální všednosti do utlumeného vědomí drog, alkoholu, do psychosomatických nemocí, do sekt. Ale jiní toto zklamání prolomí a opět hledají kosmickou dálku, hledají otevřené nebe, protože se jim svět stává příliš malým a tím i ustrašeným.

Píseň

Co tedy máme dělat? My, kterým je svěřeno evangelium pro tyto lidi, které jsme si nevyhledali my, ale máme se starat o blaho města, do kterého nás Bůh přivedl? V zásadě jsou tyto níže uvedené možnosti.

Udržet nebe otevřené

V první řadě musíme být solidární s těmi mnohými, kteří se vydali na cestu náboženského hledání nové kvality; je nutné udržet pro tyto lidi nebe otevřené. Pak se už nejedná o to, jestli jednoho dne přijdeme do nebe, ale jestli nebe už teď přijde k nám. Udržet nebe otevřené: k tomu jsou zapotřebí duchovní místa, duchovní příležitosti, duchovní osoby:

²⁰¹ Cit. ZULEHNER, P., *Den Menschen heute in Wien das Evangelium verkünden*. [online]. [cit. 2010-07-08].

Dostupné z: <http://www.univie.ac.at/ktf/>; překlad dostupný z:

<http://www.josefhurt.cz/files/frmost/Zulehner2.pdf>.

- duchovní místa: otevřené farní kostely, poutní kostely, v nich ale zároveň společenství, která jsou otevřená.
- duchovní příležitosti: školy modlitby, meditace a kontemplace.. Neopominutelná je ale investice do kultury bohoslužeb tohoto města. Chceme přispět k tomu, aby se bohoslužby ve městě zlepšily. Naše bohoslužby musí být více plné Boha a musí poskytnout silnější zážitek. Otázka nábožensky hledajících se dá je stěží zodpovědět poukázáním na farní společenství, kde by při hledání mohli být úspěšní.
- duchovní osoby: co ale zmohou místa a příležitosti, když chybí i vhodné osoby, které by takové příležitosti nesli svou osobou a ne jen svým úřadem? Ne všichni kněží mají základní kvalitu být „Božím mužem“. Bez Božích žen a Božích mužů je ale církev v dramaticky neplodné situaci. Proto je potřeba personální vývoj jak mezi dobrovolnými tak mezi placenými členy církve, kde odborné i duchovní kompetence budou velmi posíleny. Nynější nedostatek kněží přesně ohrožuje onu kvalitu, bez níž kněžský úřad ztratí svou duchovní plodnost. Potřebujeme víc kněží i proto, že jinak tento úřad přestane být „duchovní“.

Město Vídeň bude vedle toho v následujících letech postaveno před úkol dát dohromady jednotlivá náboženská společenství. Z politických důvodů rostoucí nedůvěra muslimů vůči křesťanům se dá překonat mnoha iniciativami: společnou modlitbou, společnou diakonií, společnými vzdělávacími aktivitami. Křesťanská společenství by se měla zasadit o to, aby muslimské spoluobčanky byly lépe integrovány, aby bylo dostatek ženských lékařů, kteří ovládají i řeč muslimek, aby bylo dostatek domovů důchodců a pro přestárlé, ve kterých by muslimové mohli v důstojnosti prožít stáří a smrt.

K lidem

Uprostřed našich úvah o jádru křesťanského společenství ve Vídni jsme se pomalu od vztahu k Bohu dostali ke vztahu k lidem. Kdo se ponoří do Boha, vynoří se vedle ubohých a zubožených. Láska k Bohu a láska k lidem jsou od sebe navzájem neoddělitelné.

Kontemplativní řády budou víc velebit vztah k Bohu, zatímco charity aktivně uskutečňují lásku k bližnímu. Charita je ale jen jinou variací v symfonii lásky k Bohu. Už nejde o teologii (teorii o Bohu), ale o teopraxi.

Kdo se ponoří do Boha a spolu s Bohem se vynoří vedle ubohých, učí se nejprve dívat na tuto ubohost. To je v kultuře odvracení se od hrozivého utrpení druhých velmi cenným darem

pro věřící ve městě. „Znám jejich utrpení“ - to by mělo být mottem všech vídeňských společenství a obcí.²⁰²

Z toho plyne, že síť farností je ve Vídni největší předností církve. Farnosti tvoří takovou síť jen tehdy, pokud v každé farnosti bude „oko církve“ – tj. čestné označení pro jáhna syrského církevního pořádku z 5. století, nyní i čestné označení pro všechny charitativní výbory vídeňských farností. Je nutné, aby v církvi bylo zřizováno čím dál víc „naslouchacích postů“ pro lidi v nouzi a trpící. „Vidět“ to vše ovšem neznamená, že budeme moci odstranit veškerou bídu lidí ve městě. To nemůže žádná jednotlivá fara, proto je nutná intenzivní spolupráce církevních obcí s profesionálními charitami, ale také s činnými řády, které zase profesionálně spolupracují s městem.

Aby do budoucna již žádný starý člověk nemusel umírat opuštěn, nebo být opuštěn ve své nemoci, proto společenství farností staré lidi spojilo pomocí veškeré dosažitelné techniky.

Aby děti opět našly prostory, kde by mohli žít bez pedagogického dozoru – nabídli farní nebo kostelní prostory.

Aby všichni, kteří sami vychovávají své děti, měli pocit, že zdaleka nejsou sami, poskytuje jim nějaké farní nebo řádové společenství podporu. Měli bychom se ptát mužů a žen, kteří jsou samoživitelé, jestli mají někoho takového, kdo by je podporoval.

Je nutné, aby farnosti byly připravené stát se azylovými útočišti pro azylanty. Rozdělit se s nimi o prostor k životu a o práci a společně s nimi bojovat za odpovídající politiku města. Diakonátní láska k bližnímu neposkytuje jen materiální podporu obětem, ale snaží se takovým obětem předejít rychlou integrací do městského života.

Aby umírající nemuseli mít strach, že budou příbuzným pouze zátěží a že budou trpět nesnesitelnými bolestmi, proto je posiluje církev spolu s lidmi odpovědnými za hospice.

Toto všechno se ve Vídni už děje. Přinejmenším by ale měli utvořit symbolické modely, na kterých by bylo zřejmé, co vše by společnost mohla. A pak by měli být vděční, když některá městská správa převezme jejich dobrý nápad a uskuteční ho v širším záběru.

Budou potřebovat stabilní síť farností, a sice z mnoha důvodů: jako otevřená místa pro zakoušení zkušeností s Bohem z první ruky, kde se budou slavit bohoslužby. Zároveň chtějí

²⁰² Srov. ZULEHNER, P., *Den Menschen heute in Wien das Evangelium verkünden*. [online]. [cit. 2010-07-08].

Dostupné z: <http://www.univie.ac.at/ktf/>; překlad dostupný z:

<http://www.josefhurt.cz/files/frmost/Zulehner2.pdf>.

vyvíjet aktivity, které se budou týkat městské církve formou rozumných a časově omezených projektů. Budou do budoucna tedy potřebovat přidavné mezifarnostní projekty ve vzdělávání dospělých, v charitě. Pak se i odváží pro takové projekty získávat lidi mimo církev - mnozí z nich již dnes podporují církev v charitativních záležitostech.

Kardinál Schönborn v posledních letech vstoupil do opatrného dialogu s lidmi vystupujícími z církve. Při tom je poprosil, aby mu zodpověděli několik otázek, ale ne mnoho z nich vyšli jeho prosbě vstříc. Vyhodnocení však znovu ukazuje naprosto novou situaci, v níž se církev právě ve Vídni nachází:²⁰³

- menší počet lidí z církve vystupuje, protože už nemají vztah k náboženství, k víře. Tendence této skupiny je jasně klesající (z 35 % v roce 1997 na 23 % v roce 2000).
- druhou menší část jedné čtvrtiny tvoří lidé zklamaní církví.
- a pak jsou tu ti, kteří chtějí jakožto moderní současníci svou religiozitu vzít do vlastních rukou. Ne málo z nich se ale považuje za křesťany, věří v Boha. Nejsou proti církvi: Ježíš by tedy řekl: pro nás, anebo kdyby byl býval zatížený zakládáním a rozšiřováním různých organizací, řekl by: jsou zajímavý pastorační potenciál. Z této skupiny by tedy mohli být získáváni lidi, kteří by se přinejmenším podíleli na časově omezených farních projektech.

Biblické obrazy města Vídně

„Starejte se o blaho města Babylón“²⁰⁴, tak zní výzvy proroka Jeremiáše jeruzalémským nostalgikům, kteří by rádi žili a působili jinde, než kam je přivedl Bůh. Ale právě město Vídeň je v biblické tradici také oním zašlým Babylónem, které porušuje smlouvu.

Je to i Ninive, jehož budoucnost je ohrožena, pokud nezmění životní styl. Boží volání být církví v tomto městě k věřícím zaznělo již bezpočtukrát. To je projevem toho, jak velmi Bůh miluje právě město Vídeň. A závěrem je město také nebeským Jeruzalémem, který na konci časů sestoupí z nebe. Vídeň má v sobě něco ze všech těchto měst: z Babylonu, z Ninive, i z nebeského Jeruzaléma. A s každým z těchto měst Bůh pracuje – to je pastorační šance pro zítřek.²⁰⁵

²⁰³ Srov. ZULEHNER, P., *Den Menschen heute in Wien das Evangelium verkünden*. [online]. [cit. 2010-07-08].

Dostupné z: <http://www.univie.ac.at/ktf/>; překlad dostupný z:

<http://www.josefhurt.cz/files/frmost/Zulehner2.pdf>.

²⁰⁴ Srov. Jer. 29, 4-7.

²⁰⁵ Srov. ZULEHNER, P., *Den Menschen heute in Wien das Evangelium verkünden*. [online]. [cit. 2010-07-08].

Dostupné z: <http://www.univie.ac.at/ktf/>; překlad dostupný z:

<http://www.josefhurt.cz/files/frmost/Zulehner2.pdf>.

2.2.2 Být novým způsobem církví – městská pastorace a kolemjdoucí

Otázkou, jak být novým způsobem církví se zabývá přednáška německého kapucína z Münsteru Ericha Purka OFMCap. Zde publikuji programovou linii, kterou určují myšlenky jeho kázání v Lamberti, Münster, 16. března 2003.²⁰⁶

Pouštní migrace církví

Žijeme v přechodné době mezi drolící se tradicí a budoucností, která ještě nemá pevnou formaci. Evropa se stala velkým křesťanským muzeem a hrobem, který je prázdný, ale hrdina se budí jinde. Evropa na okraji pláže světa s krásami z mramoru, z pískovce, pálené cihly. Evropské katedrály a kostely jsou jak prázdné ulity, ze kterých byl odstraněn život, jsou to vzácné hroby ještě tak zajímavé pro turisty. Úbytek víry nám objasní, že církev opět očekává migrace pouští.

Městské náboženství

Na pozadí našeho banálního a funkcionalistického životního tažení je opět poptávka po náboženství. Mystika a spiritualita zaznamenávají vysokou konjunkturu, jestliže jsou nezávazné a každý si skládá své vlastní menu. Ještě před 40 lety zastával skoro každý sociolog tezi: Čím více je společnost sekularizovaná, tím menší má víra šanci na přežití. Zvláště městům jako sekularizovaným místům se prorokovala budoucnost bez Boha. Ale nyní vzrůstá zájem o náboženství přímo ve městech. Nová teze zní: Čím více sekularizovaná je společnost, tím více „vytváří náboženství“. Musí být ještě něco víc, než konzum, kariéra a bankovní účet. Srdce moderních lidí je náboženské. Přímo ve městech se člověk pídí po mystice a magii. Spirituality opustily své výklenky a pohybují se nyní na světské dlažbě. Já jsem přesvědčen, že i dnes Bůh klepe na naše dveře.

Kdo doprovází lidi ve městě na cestě osudu, prožil, že přes všechny propasti a bídu vztahů, Bůh také dnes zasahuje do hry. Často s podivem slýcháme, jak byli lidé blízko Božího doteku: na začátku nestálo žádné kázání o obrácení, ale například sen nebo zhroucení vlastních životních očekávání. Vlastní bezmocnost je často místem průlomu Boží přízně. Tento trend směrem k náboženství nesmí nechat církev a esoteriky spát. Církev potřebuje otevřenost a mnoho nízkoprahových pohostinných dveří. Křesťané potřebují odvahu se opět postavit na

²⁰⁶ PURK OFMCAP, E., *Auf neue Art Kirche sein - Passanten - und Citypastoral*. [online]. [cit. 2011-07-28].

Dostupné z: http://www.kirchenfoyer.de/ku_er_predigt.html.

tržiště tak, jak to udělal sv. Pavel v Aténách²⁰⁷. Potřebuje průkopníky, kteří se pokusí o nové pastorální cesty. Text propagačního plakátu: „Aby nebe pro Vás zůstalo otevřené, musíme my toho na zemi hodně udělat! Vaše Lufthansa.“ To by mohlo být vůdčí slovo pro „Boží pozemní personál“.

Prostor pro zážitek ve městě

Více jak polovina lidí bydlí dnes v městských aglomeracích. Dříve, než se budeme zabývat městskou pastorací, měli bychom stručně analyzovat změněnou situaci obyvatel města. Proto je třeba načrtnout několik tezí:

- život ve městě znamená nejdříve emancipaci a likvidaci mnohých vztahů a závislostí. Kdo žije ve městě, cítí se svobodný. Městský vzduch však nepřináší jen svobodu, ale i osamění.
- ve městě je nejvíc kontaktů letmých a anonymních. Při násobení nabývají kontakty silnou intenzitu, setkání jsou ale jen letmá.
- ve městě se děje hodně věcí, ale většinou je vše opět pasé. Dominuje tu „surfovací“ životní stanovisko, při kterém se všichni snaží využít možnosti jezdit po správné vlně. Člověk je vnímavý pro všechno nové, ale zachovává si určitý odstup.
- vztahy se navazují zřídka a jsou vybírány pečlivě. Do dlouhodobého vztahu se nevstupuje a plnému přijetí se člověk vyhýbá. Rozpouští se vazba na městskou čtvrť, stejně jako na území farnosti.
- velká města zaznamenávají až 50 procent „domácností o jedné osobě“ (singl-kultura). Bydliště jsou často jen „místem pro přespání“. Města se stávají prostorem pro zážitek.
- obyvatelé města se pohybují na scénách a prostředích. Je poptávka po rychlém zážitku, což je tzv. „zážitková kultura“ (Event-Kultur).
- slátaninová (patchwork) mentalita je další teze, která charakterizuje obyvatele města. Staví si vlastní světový názor; stanoví si tím vlastní menu také v náboženství. Bludné náboženské cítění je pestré jako zalátaný koberec.²⁰⁸

²⁰⁷ Srov. Sk. 17,17.

²⁰⁸ PURK OFMCAP, E., *Auf neue Art Kirche sein - Passanten - und Citypastoral*. [online]. [cit. 2011-07-28]. Dostupné z: http://www.kirchenfoyer.de/ku_er_predigt.html.

Být církví novým způsobem

Na tuto změněnou situaci se pokusí odpovědět městská pastorační služba. Tak vznikly ve větších městech kontaktní či informační body církve: v Kolíně Církevní fórum, ve Frankfurtu Církevní obchod, v Hannoveru K-bod a v Münsteru Kostelní foyer.

Duchovní správa kolemjdoucích

Duchovní správa kolemjdoucích se snaží vytvářet nízkoprahový vstup pro první kontakty se ztraceným ubíhajícím světem a terapeutické místo, kde se mohou probírat rozličné nesnáze, kde je možná první pomoc při krizi, kde jsou lidé směřováni pro setkání, duchovní doprovod a uzdravující pohovor. Duchovní správa kolemjdoucích je pastorační setkání, je duchovní správa s lidskou tváří. Má hodně prostoru a času pro ztroskotaného a duševně raněného.

Bezdomovec tohoto města si tetuje telefonní číslo evangelického faráře na hřbet ruky. V nouzi jsou takové adresy životně důležité. Církevní foyer je takovou adresou. A třicet dobrovolníků dále zprostředkovává životní nebo manželské poradny, zpověď v lambertinském kostele, duchovní doprovod v kapucínském klášteře. V minulém roce nabídl tým mužů a žen 234 hodin pro duchovní pohovory v kapucínském klášteře. Dvě stě hodin bylo využito, skoro ze 40 % osobami, které křesťanství nepraktikují.

Kostelní foyer stojí na třech sloupech: setkání, informace a kultura. Duchovní správa kolemjdoucích je jako lobby pro lidi na okraji, jde dokonce s poselstvím na ulici v pantomimě, hudbě a pouličním divadle. Desetiminutové pobožnosti v dominikánském kostele a městský Advent sem také náleží.

Městská pastorační služba

Lamberti je kostel v centru města Münsteru, proto je považován za oázu v horečném shonu obchodního života, kde smí každý snadno prodlévat. Střecha pro duši, ohřívárna v tomto citově vychladlém světě. „Kolemjdoucí“ při průchodu rozsvítí svíčku a do knihy přimluv napíše svou prosbu. Jak se lze v evangeliu dočíst, rozuměl tomu velmi dobře potulný kazatel Ježíš, v krátkých událostech a léčivých bodových kontaktech je podstata jeho nezkráceného a platného poselství. Lambertí je také městské a církevní tržiště pro zvláštní bohoslužby, varhanní koncerty, modlitby za mír.²⁰⁹

²⁰⁹ PURK OFMCAP, E., *Auf neue Art Kirche sein - Passanten - und Citypastoral*. [online]. [cit. 2011-07-28].

Dostupné z: http://www.kirchenfoyer.de/ku_er_predigt.html.

Spolupracující duchovní správa

Bodově otevřený proces komunikace dodá společensky stabilizované a domov dávající místo církevní obce. Duchovní správy nechtějí zakládat žádná společenství a soukromé obce. Teritoriální obce, zvláště když se nacházejí při velkých farnostech, stěží mají sílu konat misie směrem dovnitř do města. Po spolupracujících duchovních správách je poptávka.

Němečtí biskupové píší: „To musí být cílem církevně pastorační praxe, rovněž otevřenou a stabilní, zařizovat prostředí místa s rozpoznatelnou ‚tváří‘.“²¹⁰ V Münsteru se s touto cestou budoucnosti s vytvořením těžiště městského kostela již začalo: Martini jako kostel mladých, Überwasser s těžištěm bohoslužeb pro rodiny, Ludgeri jako duchovní centrum, což dóm pro město a biskupství vždy byl.²¹¹

2.2.3 Pastorce kolemjdoucích v německých městech

Další zamyšlení se týká iniciativy Městská pastorec, která existuje v Německu už deset let. Nejdříve ji angažovaní křesťané uskutečňovali v malých skupinkách, poté se toto „hnutí“ rozšířilo tak, že dnes už není v Německu skoro žádné větší město, které by nemělo kostelní obchod, kostelní kavárnu, kostelní shromaždiště, alespoň jeden otevřený kostel nebo něco podobného.

Byly založeny velké městské pastorce ve městech, jako je Frankfurt, Kolín nebo Berlín, které byly oficiálně zřízeny a podporovány biskupstvími a jsou zároveň zajištěny stávajícími strukturami církevních obcí. Po první fázi spontánních zakládání nastala fáze druhá – v městských pastoracích přišly na řadu zásadní reflexe na teologické, sociologické a antropologické otázky. Vše bylo podpořeno slovem německých biskupů „Čas k setbě: Být misionářskou církví“ z roku 2000, které bylo vypracováno Pastorační komisí Německé biskupské konference²¹², nachází jak systematickou reflexi základů městské pastorec, tak také koncentrovanou podporu a vývoj jednotlivých iniciativ městské pastorec. Diecéze berou městskou pastorec jako svůj úkol, podporují ji a svazují ji s tradiční duchovní správou.

²¹⁰ Cit. DIE DEUTSCHEN BISCHÖFE, „Zeit zur Aussaat“ : Missionarisch Kirche sein; in: *Veroeffentlichungen*. s. 19. Dostupné z: <http://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/veroeffentlichungen/deutsche-bischoefe/Db68.pdf>.

²¹¹ PURK OFMCAP, E., *Auf neue Art Kirche sein - Passanten - und Citypastoral*. [online]. [cit. 2011-07-28].

Dostupné z: http://www.kirchenfoyer.de/ku_er_predigt.html.

²¹² Srov. tamtéž.

Městská pastorace je specifická forma hlásání evangelia, která se soustředí na ta centra, „ve kterých tak říkajíc dospívá nové lidstvo s novým vývojovým modelem“.²¹³

A z toho vyplývají určité důsledky, které utváří stávající a nová iniciativa:

- 1) městská pastorace musí přihlížet k různým způsobům života lidí žijících ve velkoměstech, takže je neustále „v procesu“ a je vyloučena z plánování;
- 2) cílová skupina městské pastorace jsou lidé ve vnitřním městě, kteří nejsou nebo nemohou být v dosahu žádné farní obce. Je to typ lidí „kolemjdoucích“, což je ve svých životních potřebách a způsobu života sociologická kategorie, která je adresátem městské pastorace.
- 3) posláním městské pastorace je prezentace církve ve městě činnou účastí na městské kultuře a náboženskými nabídkami pro městskou veřejnost. Podle toho, jak zřizuje městská pastorace komunikační prostor podle individuálních naléhavých potřeb lidí, liší se od všech jiných forem pastorace.

Zároveň se také zajišťuje proces změn u již existujících církevních struktur ve městech:

- farnosti vnitřního města se promění v personální farnosti a nabízejí duchovní program pro město (např. krátkou pobožnost);
- pastorace v předsíni resp. na prahu - jako jsou výstavy, koncerty atd. Jeden kostel, resp. jedna farnost;
- městská pastorace v rámci stávajících struktur (např. jako součást městského děkanství) nebo nezávisle na nich. Velké množství křesťanských obcí jednoho města tvoří jeden spolek, podporující městskou pastoraci;
- městská pastorace je někdy programově sama výrazem nové jednoty a kooperačního modelu (nejenom ve velkoměstech);
- nynější služby a organizace církve se obrací vně obce, buď proměnou jejího jádra k použitelnosti ve městě (vzdělávání a kultura v proudu kolemjdoucích) nebo vztahem k veřejnosti (v nabídce poradenství).

Z toho vyplývají některé dotazy specifické pro městskou pastoraci:

- je městská pastorace teologicky chápána jako univerzální nebo partikulární?
(univerzální: městská pastorace jako místo na všechno, co se týká, resp. může týkat církve; partikulární: městská pastorace jako místo, které realizuje určité otázky o církvi jistým způsobem);

²¹³ JAN PAVEL II., *Redemptoris missio*, čl. 37.

- jak rozumět vztahu mezi církví a „světem“? Není snad v první řadě oddělen svět od církve, ale snad církev promeškala svět? Není město jen Babylónem, ale i Jeruzalémem? Jaké úkoly má církev ve světě – mimo její vnější praktickou charitativní dimenzi?
- jaká církev chce/může být a co si od městské pastorace slibuje? Je městská pastorace odůvodněným předpokladem církve nebo jen typem průtokového ohříváče, který má vést lidi na prvním místě k církvi?
- je městská pastorace místem základu a prvopočátku víry nebo je dalekosáhlou adaptací církve na „ducha doby“ zrychlené společnosti?

Co všechno může městská pastorace dosáhnout, nebylo ještě zdaleka zváženo. Možnosti dostačují podobě církve jako putujícímu Božimu lidu pro nové století v okrajovém fenoménu moderního řešení náboženských a společenských vazeb.

2.2.4 Farní pastorace ztrácí na intenzitě

Následující myšlenky přednesl biskup Joachim Wanke z Erfurtu (bývalá NDR) před novináři v listopadu 2008.²¹⁴ Události roku 1989 na jedné straně otevřely církvim nové obzory, na straně současná farní pastorace ztrácí na intenzitě – bude méně věřících i kněží, lidé budou stále více mobilní a stále méně se budou chtít na něco trvale vázat.

Biskup Wanke proto navrhuje pět bodů, které je nutné postupně zavést do praxe:

1. Posilovat činnost těch, kdo se věnují pastoračním úkolům ve svém volném čase.

Církev v Německu bude buď „církví dobrovolně činných v pastoraci“ nebo nebude vůbec. Při nezastupitelnosti svěcených služebníků potřebuje církev „místní dobrovolníky“, kteří se cítí být povoláni k péči o druhé. Schopnost a ochota informovat o věcech víry je požadavkem, který se týká všech členů církve.

2. Je potřebné spojovat lidi v „sítích“.

Budou se muset nezávisle na územním charakteru farností vytvářet skupiny, ve kterých je žito křesťanské společenství, které bylo dříve možné zakusit jen ve farnostech. A snad to bude pro nekřesťany snazší včlenit se do takovýchto menších a přehlednějších společenství než do velkých farností.

3. „Zřizovat svítlny“.

Pod tím rozumím domy, místa, události (jako jsou např. diecézní poutě)

²¹⁴ Srov. *Farní pastorace ztrácí na intenzitě. Co s tím?* [online]. [cit. 2012-09-03]. Dostupný z: <http://www.pastorace.cz/Clanky/Farni-pastorace-ztraci-na-intenzite-Co-s-tim.html>.

a společenství, které mají duchovní vyzařování a pomáhají lidem ozařovat křesťanskou životní cestu.

4. Církevní zařízení a instituce jako místa pastorace.

Tato zařízení (např. školky, školy, domovy pro seniory, pečovatelské služby) slouží denně mnoha lidem, z nichž mnozí nejsou křesťany. Je také velkým požehnáním, že církev má charitu.

5. Pozvedat úroveň „duchovní spodní vody“.

To, co je křesťanské, bude v budoucnosti silněji prezentováno více kvalitativně a méně kvantitativně. V modernitě, která se čím dál víc ztrácí v subjektivismu a libovůli, potřebuje církev spiritualitu, která propůjčuje křesťanovi stabilitu a která mu pomáhá k otevřenosti vůči jinému a jiným. Stará samozřejmost dnes nabývá nové evidence: Jen ti, kdo se modlí, obstojí jako křesťané. A pouze církev, pevně zakořeněná v Božím tajemství, bude stále pro lidi zajímavou.²¹⁵

2.2.5 Stav religiozity a reakce pastorálky

Na závěr této kapitoly předkládám zkušenost a analýzu situace teologa ze zahraničí prof. dr. Rainera Buchera. Hlavní myšlenky byly předneseny na Rakouském pastoračním setkání v Salcburku ve dnech 10. – 12. ledna 2002.²¹⁶ Z jeho závěrů vyplývá:

Stav religiozity dnes

- 1) Současná strukturální krize katolické církve, zejména v hospodářsky rozvinutých zemích, se děje následkem *nevratného rozpadu* „konstantinské formace“ v její speciální variantě, která vznikla v tzv. „piánské epoše“,²¹⁷ a jejímž cílem byla reakce na rozvíjející se pluralismus.
- 2) Poznávacím znamením „konstantinské formace“ je vytváření dojmu jakoby samozřejmého propojení a vzájemné podpory mezi sociální formou církve, náboženským ideovým systémem a společenskou realitou.

²¹⁵ Srov. Farní pastorace ztrácí na intenzitě. Co s tím? *Pastorace*. [online]. [cit. 2012-09-03]. Překlad A. Opatrný. Dostupný z: <http://www.pastorace.cz/Clanky/Farni-pastorace-ztraci-na-intenzite-Co-s-tim.html>.

²¹⁶ Srov. BUCHER, R., Stav religiozity a reakce pastorálky : Hlavní myšlenky přednášky na Rakouském pastoračním setkání v Salcburku, 10.-12. 1. 2002. *Pastorální teologie* [online]. [cit. 2011-08-03]. Překlad M. Kaplánek, dostupný z: http://www.eamos.cz/amos/kpt/modules/low/kurz_text.php?id_kap=6&kod_kurzu=kpt_048.

²¹⁷ tj. za papežů Pia IX. až Pia XII., cca 1850-1960.

- 3) Katolická církev se stává závislá na souhlasu jejích vlastních členů.

Reakce pastorální teologie na stav religiozity

- 1) Pastorální teologie na tuto situaci reagovala asi od r. 1970 řadou pastoračních koncepcí, které se od sebe vzájemně liší tím, jak pojmají vzájemný vztah právě mezi sociální formou církve, náboženským ideovým systémem a společenskou realitou.
- 2) V sedmdesátých letech minulého století se stala programem obnovy církve *obnova farností* a to s orientací na jednotlivce a malé skupiny. Tato koncepce hodnotila pozitivně odklon od tradiční samozřejmosti masové církve. Doufalo se, že uvnitř církve zavládnou lidské a bratrské vztahy. Křesťanský život byl ztotožněn s životem farnosti.
- 3) Ve skutečnosti došlo k tomu, že dnes existuje vedle sebe *rituální církev*, jejímž středem zájmu je liturgie, dále pak *církev „zasvěcenců“* orientovaná na malá společenství a nakonec zprofesionalizovaná *sociální církev*. Tyto tři církve žijí celkem pokojně vedle sebe, ale ne spolu. Pokud vycházíme z teologie farnosti, nemůžeme být spokojeni ani s profesionalizací církve, která probíhá odděleně od farní reality, ani s chápáním farnosti jako „servisní jednotky“ k zajišťování křtů, svateb ap.
- 4) V 80. letech nemá být křesťanství primárně reprezentováno nějakou sociální formou církve, ale kolem míst praktické realizace křesťanství se vytvoří nová sociální forma. Ve vztahu ke společnosti by měla církev působit prorocky kritickým přístupem.
- 5) Pastorační koncepce 90. let se pokouší na vhodných místech ve společnosti získat prostor pro křesťanské a církevní myšlenky. Jedná se např. o *komunikační pastoraci*²¹⁸ a *city-pastoral*.²¹⁹ Tyto směry staví na současných nábožensko produktivních tendencích.
- 6) Vnitrocírkevní hnutí je třeba chápat jako novou formaci církevního života, která se vytváří na základě územní nezávislosti a nadšení, a přitom používá moderních mediálních prostředků a někdy až letničních forem zbožnosti.

²¹⁸ Srov. např.: DEMEL, Z., „Prekatechumenální slavnosti“ - brát vážně pastorační realitu.[online]. [cit. 2011-08-03]. Dostupné z:

http://eamos.pf.jcu.cz/amos/kpt/modules/low/kurz_text.php?id_kap=2&kod_kurzu=kpt_745.

²¹⁹ Viz následující kapitoly této práce.

Perspektivy do budoucna

- 1) Je třeba přijmout skutečnost, že „konstantinská formace“ je už za námi: sociální forma církve, náboženský ideový systém a společenská realita už nejsou vůči sobě ve vzájemně podpůrném vztahu.
- 2) Prvky tohoto pastoračního trojúhelníku mohou proto k sobě zaujímat různé vztahy ovlivněné situací a vývojem. Tento nový přístup je obsažen v konstitucích Druhého vatikánského koncilu. Koncil totiž definoval církev jako *činnost Božího lidu*.²²⁰
- 3) Úkolem církve je tedy slovy a činy tvořivě připomínat evangelium Ježíše Krista.²²¹
- 4) Pastore se tedy dá chápat jako činný vztah církve ke světu, který boží lid vytváří na základě evangelia.²²²
- 5) To však znamená:
 - církev se stává božím lidem v solidaritě se současnými problémy lidské existence;
 - církev se stává božím lidem, když slovy i činy „otvírá“ evangelium životem a když život osvobozuje evangeliem;
 - církev se může v pluralistické době organizovat pouze v pružné plurální formě;
- 6) Církev může zpřítomňovat evangelium také v nových podmínkách a v nových sociálních formách. *Církev se totiž buduje na základě pastore, a ne pastore na základě církve.*

²²⁰ Srov. GS 88; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 643.

²²¹ Srov. GS 21; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 554.

²²² Srov. GS 62; tamtéž, s. 606.

2. 3 Vybrané evangelizačně-pastorační modely

Kritériem a klíčem k výběru níže uvedených aktivit do této práce byla jejich schopnost, systém a bohatá praxe v oslovování kolemjdoucích v německých a rakouských městech. Po analýze a zobecnění výsledků městských pastoračních hodlá autor práce tyto výsledky implementovat v projektu Místa setkání člověka s církví ve městě Brně.

2. 3. 1 Otevřený kostel sv. Kláry v Norimberku

Jako příklad městské pastorační v západních velkoměstech uvádím program celoroční pastorační v kostele sv. Kláry v Norimberku ve Spolkové republice Německo, kde jsem nějaký čas pobýval a byl jsem přítomen rozhovoru s pastoračním asistentem tohoto Otevřeného kostela panem Jürgenem Kaufmannem, který má právě městskou pastorační na starosti. Otevřený kostel sv. Kláry se nachází v Norimberku, na ulici Königstraße v pěší zóně, několik desítek metrů od vstupu na hlavní vlakové nádraží.

Nestálí a stálí hosté

Otevřený kostel sv. Kláry si dává za cíl nejen nově oslovovat stálé návštěvníky kostela, ale chce využít své pro pastorační a evangelizační výhodné polohy na začátku pěší zóny u nádraží a oslovit i lidi kolemjdoucí.

Zkušenosti v městské pastorační

Křesťanství v antice bylo nejdříve městským náboženstvím. Dnes církve objevují šance městské pastorační v obchodních a kulturních centrech vnitřních měst. Jezuita Karl Kern vede od r. 1996 norimberský projekt „otevřeného kostela“ a může referovat o mnoha překvapujících zkušenostech.

V centrech velkých měst se ukazuje stav společnosti jako pod zvětšovací sklem. Zde se odehrává část pastorační budoucnosti. Kostely vnitřního města zvláště proto vyžadují odpověď na znamení doby: s rostoucí izolovaností a složitostí roste stejně tak potřeba hledat přehledný prostor domova. Do kostelů nezavítá především mladá a střední generace a současně je náboženská touha všude rukama hmatatelná. V různých velkoměstech se časem bude vyvíjet model, který asi naplní tento požadavek lidí z velkoměsta. Řády hrají přitom přední roli.

Ve Frankfurtu vyrostl kostel Liebfrauen v moderní poutní místo. Devět kapucínů, tři františkanky a mnoho dobrovolníků vytvořilo mezi nákupním centrem a radnicí místo, na

kterém se spojuje současná spiritualita a sociální služby. Liebfrauen je městský klášter, obecní místo a „střed očisty duše“ s katolickým profilem. Zatímco farníků se počítá na 300 členů obce, mnoho dalších lidí navštěvuje bohoslužby a ostatní otevřené nabídky.

Na postmoderní spirituální Jsoucnu je zase zaměřený „otevřený kostel sv. Alžběty“ v Basileji. Je to samostatně organizovaný spolek, povolený a spolufinancovaný reformovanou a katolickou církví. I přes překážky vzájemných předsudků tu hledají „hranice doteku a střetu se současným náboženstvím a kulturou, se společenskými a sociálními otázkami“. Křesťanství zakořeněné se chce bezvýhradně otevřít a být „Církví s druhými“.

V církevním prostoru se hlásí ztracená náboženská dimenze

V Norimberku, městě s více než 500.000 obyvateli, uprostřed územní aglomerace 1,5 miliónu lidí, je vybudován projekt Městská pastorec. Kostel sv. Kláry se tu nabízí pro experiment „otevřeného kostela“. Nebyl to farní kostel a leží v centru; kdo jde z norimberského nádraží do starého města, přijde po pěti minutách ke kostelu sv. Kláry.

Desetitisíce proudí denně Königstraße (= Královskou ulicí). Chvátají okolo Královské brány a hledají všechno, co patří k pulzujícímu městu. V tomto lidském moři se nachází dřívější kostel klarisek se 700 let starou kostelní lodí (170 míst k sezení) uprostřed moderního příboje. Je nutné udělat pár kroků od valícího se lidského proudu a vstoupit do uhlazeného a krásného prostoru.

Zvenku působí kostel malý a nepatrný, uvnitř se však nachází prostor kostela pod mocnou mnohatunovou klenbou. V tomto kostele je možné si prohlédnout vynikající umělecká díla. Zbožnost často musíme vytvářet namáhavě, ale v kostele sv. Kláry to jde návštěvníkovi samo, protože je přijat a obklíčen sakrální atmosférou. Uvědomme si, že tento kostelík se nesnižuje k pouhé turistické atrakci, ale je chápán jako prostor k soustředění, mlčení a modlitbě.

Kdo sem vstoupí, musí instinktivně cítit: zde je „svatá půda“. V této kostelní lodí se může často na okamžik, na čas přihlásit ztracená náboženská dimenze života. Uprostřed hektického velkoměsta náhle vstoupit do prostoru ticha bude mnoha kolemjdoucími pocíťováno zřejmě jako dobrý počin. Dokonce i v noci před Novým rokem 2000, když byla na ulici bujará tlačenice a velký rámus, našlo mnoho návštěvníků ve sv. Kláře oázu ticha.

Uprostřed stálé komercializace života se mohou rozvíjet otevřené Boží domy pro lidi církvi blízké i lidi církvi vzdálené jako místa léčivé kultury. Každý kostelní prostor by měl vyzařovat něco jako duchovní domovskou stanici. Mnozí navštívili městský kostel, který má hlavní úkol – působením prostoru Božího domu kultivovat člověka.

Jako dřívější kostel klarisek je i tento Boží dům velmi chudě vybaven. Toto vychází vstříc dnešním životním pocitům a nabízí zisk. Před čtyřmi lety tu začal běžet projekt „Umění na kůru“. Malby a instalace nejsou jen jednoduše vystaveny, ony utvářejí na několik měsíců ústřední liturgické místo.

Velké umění probouzí a rozšiřuje stále naše vnímání. Náboženští tradicionalisté mohou skrze moderní umění domýšlet dnešek, církvi vzdálení užasnou, zbystří pozornost a shledají, že víra není něco mělkého a snadného.

Mladí, také církvi vzdálení umělci a umělkyně, se cítí poctěni, že zde mohou vystavovat svá díla. Prezenciaci svého umění v kostele shledávají stejné jako u běžné vernisáže. Mnozí církvi vzdálení tu nacházejí smysl pro spiritualitu a rituál.

Tam, kde se kolem valí masy lidí a vůbec všechno je v pohybu, musí každého napadnout: zde je vždy bohoslužba. Náhodný návštěvník bude vnímavý, pracovní přestávky budou vhodně rozděleny, nákupy, vyřizování ve městě mohou zamířit k tomuto pevnému bodu. Ve sv. Kláře se shromažďuje od pondělí do pátku v 17.45 hod bohoslužebné společenství. Návštěvnice a návštěvníci očekávají meditativně utvářenou eucharistickou oslavu s krátkou promluvou, v sobotu s delším kázáním.

Náhodní hosté se do kostela vracejí

Pravidelní návštěvníci kostela se mísí s kolemjdoucími a zvědavými návštěvníky. Lidé, kteří se obávají kostelu přiblížit, nacházejí přehledný prostor. Na nováčka se přenáší pocit společenství, ale necítí se přijat. Míru blízkosti a vzdálenosti určí každý sám. Sociální rozpětí sahá od bezdomovců až k dobře situovaným; psychicky narušení lidé zde mají právo domova. Ti se tu setkávají s věřícími, kteří se snaží pokrýt celé církevní spektrum. Celá řada evangelíků cítí, že sem samozřejmě patří. Vystoupivší z církve a nepokřtění se nezávazně porozhlédnou a zažívají katolickou bohoslužbu.

Vznikají tu a rostou vztahy a kousek duchovního domova. A přece je každá bohoslužba vždy slavena tak, že jsou osloveni nově příchozí a cítí se být přijati; náhodní hosté se objevují znovu a znovu, hledají rozhovor a cestu nazpět do církve, do formálního (znovu)vstoupení. Jak důležitý je stálý ritus a forma slavení, tak důležitá je právě městská bohoslužba, která rituál živě proniká.

„Tua res agitur“ (Tvá věc bude vyjednána) - to by měl také církvi vzdálený host, který náhodně zůstane na bohoslužbě, pociťovat. V katolické tradici každodenním ritem máme velkou šanci shromažďovat různé lidi, sjednocovat je v modlitbě a písni a stavět je před Boha.

Od podzimu 2001 zde začali vytvářet novou liturgickou iniciativu – pozdní mši v neděli večer (20.30 hod), stejně jako se už nějaký čas slaví v některých městech (například ve Würzburgu, Mnichově). Víkend je pro mnohé, zvláště pro mladé, tak náročný, že až čas nedělního večera zbývá na nějaké duchovní zastavení. Mívají tu prostou večerní mši s jednotlivými prvky, které silněji odrážejí dnešní životní pocity.

Pod ochranou temnoty, trochu stranou od obytné čtvrti si snad mnozí troufnou někdy opět přijít na bohoslužbu. Tak, jak se člověk loudá městem a jedno a druhé „bere s sebou“, mohl by občas odbočit na „nedělní večerní hostinu“. Když je kontakt na farnost přetřán nebo nebyl po ruce, může shromáždit jako slepice mnohá rozptýlená kuřátka právě městský kostel. Lidé dneška se chtějí nejdříve jednou nezávazně porozhlédnout a pak se sami rozhodnout, kam chtějí patřit.

Po bohoslužbě tu organizátoři zvou na otevřené setkání v prostorách Katolické vysokoškolské obce. I to patří k městské duchovní správě: prostory k otevření se, ve kterých se člověk může nenuceně setkat s jinými, kde hledající a zájemci mohou najít bezprostřední kontakt na přesvědčivé křesťany a na kněze. Člověk se tu rozhlíží a naslouchá. Samozřejmě doufají, že mnozí zůstanou a budou se angažovat. Nechceme přece pouze „Církev pro druhé“ (Bonhoeffer), ale s druhými opravdu být.

Pod střechou sv. Kláry se nachází ještě malá boční kaple. Tam se dvakrát měsíčně schází „dětský kostel“ k bohoslužbě pro malé i velké, která je připravena pro děti školního věku. Bohoslužba slova je vytvářena přiměřeně dětem: gesta, hravé znázornění, mnoho písní. Děti jsou tu všechny zapojeny. Připojí se zkrácená eucharistická část. Jednou měsíčně zůstávají po bohoslužbě u společného oběda s následným programem pro děti.

Ukazuje se: děti mají přirozený misionářský elán. Přivádějí s sebou kamarádky a kamarády, kteří by do kostela jinak nepřišli. Rodiče se odvažují opět se svými dětmi na bohoslužbu a zakouší společenství církve. Církev může jako svobodně zvolená „velká rodina“ získat přímo ve městech zcela nový význam.

Stanovit jasné kulturní důrazy

Dvakrát za rok nabízí sobotní eucharistii s požehnáním. Přichází sem spousta lidí - prostě potřeba požehnaného dotyku a osobní útěchy je hmatatelná. Svátosti jsou tu slaveny a interpretovány vždy jako uzlové body života v ritualizované formě. Katolický poklad svátostí je bohatý a rozličný a měl by být vytažen a rozvíjen pro naši dobu.

Přitom je třeba mít odvahu se pouštět i do toho, co může vyvolat i vraštění čela. V roce 2001 byli osloveni představitelkou tamějšího útulku pro zvířata, zda by mohli nabídnout ve

sv. Kláře bohoslužbu se zvířaty. Od té doby již třikrát slavili ekumenickou „bohoslužbu pro lidi a zvířata“. To je latentní přirozená a tvůrčí pobožnost.

Ve sv. Kláře zkouší stanovit kulturní důrazy, které jsou moderní v této době. Jako příspěvek k roku 2000 byla například společně s norimberským tanečním divadlem a tanečnický ztvárněna přímo v kostele opera „Balet o životě, smrti a dalším životě Ježíše“. „Ježíš – Syn člověka“, tak zní hlavní název, byl návštěvníky přijat jako podnětná liturgie. Provedení baletu bylo provedeno meditačně. Koncerty s mícháním staré a nejnovější duchovní hudby lze tak zinscenovat, že hudba není jen uvedena, ale je duchovním zážitkem.

Svědectví křesťanské kultury se hojně nachází také v muzeích, nebude mu ale mnoha lidmi správně rozuměno, když je jim řeč symbolů cizí a schází teologické pozadí. Johannes Jeran SJ proto vytvořil společně s jednou muzejní pedagožkou sérii „Obraz a Bible“. Jednou měsíčně je tak umožněn pomocí náboženských obrazů teologický a kunsthistorický pohled na umění, a sice přímo u Německého národního muzea, které leží jen několik minut od sv. Kláry.

Služba v kultuře a zvěstování je také v tom, že změnili osnovu církevního vedení. „Otevřený kostel“ potřebuje reklamu už proto, že si mnozí neumí představit, co tato koncepce obnáší. Proto pořádají kunsthistorickou prohlídku kostela s pohledem na dějiny kláštera sv. Kláry, propojený s pohledem na projekt otevřeného kostela.

Je celkem dobré, že tento městský kostel provozuje profesionální práci s veřejností a představuje se jako lákavý kostel. Sympatický program, pravidelná tisková práce, prezentace kostela i na internetu jsou základním předpokladem tohoto úspěchu. Prostor otevřeného společenství nelze vytvořit žádnými obratnými reklamními triky.

Základní křesťanská témata hledají publikum

Ve svých nabídkách zdůrazňují fenomén kultury, ale hlavní je a zůstává *spiritualita*.

Sv. Klára tvoří se sousedním domem Caritas – Pirckheimer jednotu. V roce 1959 byl jezuita zřízen dům mladých, během času se vyvinul ve vzdělávací a jednací dům všech věkových skupin, který od roku 1971 poskytl přístřeší Arcidiecézní akademii Bamberg. Na stejné půdě se nachází Katolická vysoká škola a Misijní prokura německých jezuitů. Městská duchovní správa tu má k dispozici dobrou infrastrukturu a může rozvíjet tradiční osvětovou práci. Na programu jsou semináře, dny zastavení, cykly přednášek, duchovní cvičení. Základní katecheze pojednávají o základních otázkách víry. Zásada těchto sérií je vždy mystagogická: účastníci nejsou jen odborně informováni, ale skrze Písmo a formy víry dostanou vlastní impulzy pro víru. Církevní socializace a angažovanost zasáhne lidi, kteří se zcela nově o víru zajímají. Tak může být třeba skrze setkání lidem na okraji předána

křesťanská nauka a církev dostane náhle novou tvář. Pro mnoho stojících opodál a vystoupivších jsou to celkem překvapivé zážitky.

Právě centrální témata o Bohu, o víře, o Ježíši Kristu, o zlu, hýbou lidmi také dnes. V centru duchovního jádra mise leží budoucnost. Křesťanské tematické jádro, komplexně uvedené, nachází také dnes své početné, pestré a smíšené publikum.

Ve sv. Kláře je mnohokrát slavena *svátost smíření*, a to nejen se starými lidmi, přičemž počet kajících pobožností je udržován v rozumné míře. Výrazný počet lidí přichází po letech nebo desetiletích zase ke svátostem, i ti před operací, před rodinnou slavností nebo po nějakém silném zážitku. Celá řada kajícníků hledá běžné doprovázení a pomoc.

Kostel v blízkosti nádraží, který není farní, má samozřejmě výhodné umístění. Městský kostel se stává místem naslouchání, kde lze pozorovat, že obnovená, ne moralizováním zúžená, zpovědní praxe ještě má před sebou velkou budoucnost. Vedle všech terapeutických pomoci má zpověď specifickou funkci, která není nikde nijak poskytována: svátostný příslib Boží lásky vzhledem k vině a selhání.

Velká je také poptávka po *individuálních rozhovorech*. Součástí kostela sv. Kláry je dobrá nabídka poradenství s kvalifikovaným personálem. Tam se mohou klidně obracet lidé s životními problémy nebo v sociální nouzi.

Sv. Klára nabízí svůj koncept městské pastorače pro celé vnitřní město. To by mohlo inspirovat několik měst v Německu, kde pastorači je tak jasně vymezen zděděný střed města jako v Norimberku. Střed je turistickým magnetem, konzumní a kulturní milí; restaurace, kina a divadla jsou soustředěna právě zde.

Norimberk je s dnes 37 % protestanty a s 31 % katolíky tradičně protestantsky nasměrované město. Ekumenické klima je ale velmi dobré a spolupráce samozřejmá. Vytvořila se grémia spolupráce. Přes dvě desetiletí se praktikuje městská církevní koncepce. Obě velké církve mají stanoveny svá centra – „Dům městské církve“ na katolické straně a „Nárožní kámen“, dům evangelicko-luterské církve.

V únoru 1998 byl otevřen katolický „Dům městské církve“. Tam jsou umístěny nejen kanceláře a konferenční prostory, ale kolemjdoucí zve také otevřená kavárna „Okna do města“ k setrvání a rozhovorům. Jen chodbou oddělený je nabízen v misijním obchodě „Okna do světa“ jednotný svět, kde se představuje velké církevní dílo pomoci. V „Oknech do města“ vidíme měsíčně přes 1000 lidí se posadit k šálku kávy. Kdo chce, najde kompetentní církevní spolupracovnice a spolupracovníky, kteří jsou připraveni pro poradní rozhovory.

V norimberském starém městě působí společně dvě katolické, jedna reformovaná a čtyři luteránské církevní farnosti a obce. Jejich společným úkolem je vycházet k lidem a pomáhat

jim řešit jejich problémy. V hlavním kostele jsou místa pro duchovní vedení turistů; v „Nárožním kvádru“ dvě projektová místa ke „spiritualitě“ a k „Církvi a umění“. Přesahné společné aktivity byly projednány a naplánovány na společných grémiích.

Kulturně a duchovně koncipovaná „Noc kostelů“ v červenci 2001 byla takovým projektem. Obce nabídly lidem bez přístřeší snídani - sociální problémy vnitřního města se tu totiž týkají všech. Duchovní správkyňe turistů hlavního kostela nabízejí putovní výstavy, které spojují více kostelů.

Jednotlivé církve vyvíjejí svůj vlastní městský církevní profil, pracují společně a vystupují jednotně, což je navenek velmi důležité. Kromě toho si jednotlivé farní týmy usnadňují práci tak, že se v nabídkách doplňují.

Obcím dávat nový velký prostor

Uvnitř katolické církve se snaží stávající instituce ještě více propojit sítí a vytvořit soustavu, která bude nazývána „katolickou církví ve vnitřním městě“. Jedná se o propojení obou farností vnitřního města „Naší milé Paní“ a „Sv. Alžběty“. Požadavek vytvořit uvnitř farností živé společenství řeší všechny kostely vnitřního města. Zvláště pro děti, mládež, mladé dospělé, nábožensky hledající by chtěli vytvořit pro celé vnitřní město prostory pro setkávání, kde budou moci vytvořit náboženský domov.

Pozdní mše ve sv. Kláře v neděli večer je již delší dobu společenskou nabídkou všech kostelů vnitřního města. Ve svátostné pastoraci pracuje již nyní vedení obou katolických farností společně. Městská pastorace potřebuje odlehčení od regulérních povinností, potřebuje otevřít nové prostory.

Společná práce a společné nasměrování mají být strukturálně zakotveny. Vůdčí otázkou nemůže být: co můžeme v našem běžném církevním provozu ještě udržet, nýbrž: co potřebují hledající lidé dneška? Na jaké signály čekají?

Perspektivou je na katolické straně vytvořit ucelený koncept městské pastorace. Vedle farností vnitřního města s otevřeným kostelem sv. Kláry patří k zúčastněným institucím Dům městské církve, Dům Caritas-Pirckheimer, a katolická farní vysoká škola. Sociální zařízení Charity, od poradenských služeb k pouliční ambulanci jsou do tohoto projektu také zahrnuty.

Technokraticky se nedá takový proces ustanovit. Je také nutné, aby se farnosti a společenské instituce navzájem více vnímaly a spojovaly se při řešení společných problémů. Ze vzájemné činnosti se pak rodí elán pro činnost vně i dovnitř města na mnoho hledajících

lidí, na sociální problémy. Tento společný zodpovědný úkol bude křesťany v ekumenické perspektivě úzce sjednocovat a obcím dávat nový velký prostor.²²³

Ukázka z programových nabídek Otevřeného kostela sv. Kláry v Norimberku ve vybraných měsících v letech 2004 až 2007

Květen 2004

Oslava zvuku – mše s hudebním zaměřením	sv. Klára
sobota 1. 5. 2004 (a každá první sobota v měsíci), 17.45	

Kostel dětí – pro malé i velké	boční kaple
neděle 2. 5. 2004 (další termíny: každá 1. a 3. neděle v měsíci mimo prázdniny)	

V 11.00 mše sv. Jsou zváni všichni od kojence po babičku.

Pozdní mše – nedělní večerní hostina – Den duchovního povolání	sv. Klára
neděle 2. 5. 2004, 20.30	

Tato mše bude slavena členy duchovního společenství a mladými řeholníky. Po mši bude otevřené setkání v prostorách katolické vysoké školy. Nabídka katolických kostelů vnitřního města – každou neděli večer kromě prázdnin od 1. 8. do 5. 9.

Jobova zvěst – politická časová prohlášení	před kostelem sv. Kláry
pondělí 3. 5. 2004 (a každé první pondělí v měsíci), 17.00 – 17.20	

Téma: „Mladý a nezaměstnaný“. V naší společnosti je mnoho špatných zpráv, které jako Jobova zvěst vtrhnou mezi lidi a nadělají oběti. Pro mladé lidi je Jobovou zvěstí, že nedostanou žádné pracovní ani vzdělávací místo. Kritika zlořádů ve společnosti je dobrou biblicko-prorockou tradicí. S tématem „Mladý a nezaměstnaný“ dosáhli touto tradicí na Jobovu sochu před sv. Klárou.

²²³ Srov. KATHOLISCHE CITYSEELSORGE NÜRNBERG, *Offene Kirche st. Klara : Angebote 2004, 2005, 2006 a 2007*. Dostupné z aktuálního roku také z: <http://st-klara-nuernberg.de/>.

Otevřený kroužek pro mladé dospělé Katolická VŠ – meditační prostor 2. patro
pondělí 3. 5. 2004 (a každé první a třetí pondělí v měsíci), 19.00 – 20.30

Setkání zájemců s biblickými texty. Jsou zváni ti, kdo se s Bibli modlí, zpívají a mění tím sebe, když tyto texty zaznívají v jejich životě. Podle osvědčené metody Bible po částech (naladění, čtení, meditativní opakování jednotlivých úseků, proměna, zahrnutí do modlitby) chtějí za pomoci textu evangelia následující neděle přejít do rozhovoru a modlitby.

„Můžete přece být u toho“ Kavárna „Okna do města“, Sternstraße 1
úterý 4. 5. 2004 (a každé úterý), 19.30 – 21.00

(Znovu)přiblížení víry a církve. Mnoho lidí, kterým se víra a církve staly cizími, hledá zase nějakou spirituální vlast. Jak udělat první krok zvláště po vystoupení z církve? V tematickém debatním kroužku kladou otázky, ale nabízejí i kritický postoj a další cestu.

„A Maria vystupuje ze svých obrazů“ kostel sv. Kláry
středa 5. 5. 2004 (a každá středa v květnu), 19.00

Trochu jiná májová pobožnost na středu. Téma: „Hle, od této chvíle mě budou blahoslavit všechna pokolení.“ Se zaměřením na Magnificat má v trochu jiných májových pobožnostech zaznít pro církve nepostradatelná teologie žen. Pokus o oživenou liturgii, připravenou různými teoložkami, se zaměřuje na ženy a muže každého věku.

Obraz a Bible – beseda před obrazy a oltáři foyer Německého národního muzea
pátek 7. 5. 2004, 15.30

Tato série chce dát návod k lepšímu porozumění obrazům a obrazové tvorbě. Kdo zná teologická a dějinná výtvarná pozadí, vidí víc.

7. 5. „Sv. Brigita při sepisování díla Zjevení“ (1505) Hans Traut

25. 6. „Sv. Kryštof“ (15.stol.)

23. 7. „Izraelci procházejí Rudým mořem“ Frederick van Valkenborch (1566 – 1623).

Vstupné 5 €.

Slavnost požehnání párům – láska hořkosladká

sv. Klára

pátek 7. 5. 2004, 20.00 – 21.00

Jsou zváni všichni, kteří jsou přátelé, zamilovaní nebo jsou prostě spolu – nezáleží na věku ani náboženství. Láska je vrcholný zážitek a někdy vede k ošklivým pádům. Chutná neuvěřitelně sladce a může se stát hořkou jako žluč. Toto rozpětí má v této slavnosti zaznít prostřednictvím slova i hudby. Kdo chce, může si nechat osobně požehnat.

Modlitební kroužek pro mladé dospělé

sv. Klára, kaple

středa 12. 5. 2004, 18.30 – 19.30

Společná modlitba – společné chvály. Naplnění života roste jen tehdy, když svůj čas nabídneme Bohu v modlitbě. Společná modlitba může být velkou pomocí. Všechno tu má místo: díky i nářek, prosby a útěcha napájena nevyčerpatelným pramenem chval. Jde o kroužek mladých dospělých otevřený pro všechny zájemce.

Termíny: (po 14 dnech) 26. 5., 9. 6., 23. 6., 7. 7., 21. 7., 15. 9., 29. 9.

Literární fórum sv. Klára

sv. Klára

čtvrtek 13. 5. 2004, 19.30

Peter Horst Neumann (1936), mezinárodně uznávaný profesor německé Literární společnosti v Erlangenu, odedávna vystupující jako lyrik, čte ze své nové sbírky „Na vodním rozhraní“ (2003). Hned potom setkání v literární kavárně za rohem v Luitpoldově ulici 6. Vstupné je 5 €.

Proč jsi nám to udělal?

sv. Klára

pátek 14. 5. 2004, 19.30

Smuteční slavnost pro příbuzné a přátele lidí, kteří si vzali život. Když lidé nevidí jiné východisko, než sebevraždu, zanechají své příbuzné zoufalé a bezradné. „Jak to, že se nám toto muselo přihodit?“, „ Proč jsi nám to udělal?“ Otázky, kterých se pozůstalí nemohou zbavit. Podobné otázky také stojí ve středu této smuteční slavnosti, která je spoluutvářena těmi, kterých se to týká. Slavnost je zaměřena, bez ohledů na náboženství a víru, na všechny lidi, kteří ztratili sebevraždou nějakého člověka.

Modrá noc

sv. Klára

sobota 15. 5. 2004, 20.00 – 24.00

Sv. Klára jako oáza ticha a jemných tónů. Když je celé město v činnosti a pulzuje, sv. Klára nabízí místo ticha. Otevřený kostel sv. Kláry je otevřený do půlnoci. Tichá hudba v pozadí a měkké modré osvětlení prostoru zve k meditaci a zamyšlení. Kontrastní program vůči akční činnosti ve vnitřním městě.

Prostor pro smutek – poslední pátek v měsíci

sv. Klára

pátek 28. 5. 2004 (a každý poslední pátek v měsíci), 19.30

Slavnost pro pozůstalé. Truchlit společně může utěšovat a uvolňovat novou životní sílu: tato slavnost se zaměřuje na všechny – nezávisle na náboženství a příslušnosti k církvi – kteří po smrti blízkého člověka jen těžce nacházejí svůj ztracený denní rytmus.

Exercicie v Kirchslettenu

pátek 28. 5. až sobota 5. 6. 2004

Pro všechny, kteří hledají spirituální ponoření a týden chtějí setrvat v mlčení. Omezený počet (max. 14) účastníků. Nutné domluvit předem.

Účastnický poplatek 200 €; zlevněný 140 €.

Z ostatního programu v dalších měsících vyjímám:

Den Afriky – se skupinou „Black and white“

vnitřní dvůr CPH

od 15.00 dětský program: zažít Afriku muzikální a hravou

17.45 slavnostní hlahol v zairském stylu

od 19.00 večerní program s koncertem, přednáškou, bubnovací a taneční dílnou a možností setkání. Postaráno o tělesné blaho.

Pořádá jezuitská misie „Globální dílna“.

Příspěvek 3 €, zlevněné 2,50 €.

Jobova zvěst – politická prohlášení

před kostelem sv. Kláry

každé první pondělí v měsíci, 17.00 – 17.20 hod.

Téma: „Militarizace Evropské unie na novou preventivní válku?“

Volby do Evropského parlamentu stojí přede dveřmi. Mnohé zní vážně: bude rozsáhlá evropská platforma stvořena pro preventivní válku? Bude zde slabina, která v dohledné době přinese špatné následky? Budou budoucí „Jobovy zvěsti“ předpovídající? Jak se k tomu můžeme postavit?

Umění na kůru

sv. Klára

20.30 hod.

Pohled skrze pohled. Norimberská malířka Uršula Jüngst (nar. 1965) bude do podzimu vystavovat uvnitř i vně kostelního prostoru proměněné vidiny. Její obrazy zvou k zastavení. Ona říká divákům: „Pohled skrze – a podaří se ti snad nový pohled.“ Pozdní mši otvírají výstavu Uršuly Jüngst, poté krátká recepce. Hudební doprovod: Harald Vollmayer (varhany) a vokální soubor „Josquin des Prés“.

Jobova zvěst – politická prohlášení

před kostelem sv. Kláry

každé první pondělí v měsíci, 17.00 – 17.20

Téma: „Stínoví lidé – bezpráví ve skrytu“. Několik tisíc lidí žije v Norimberku „jako v ilegality“. Uprchlíci, kteří ze strachu před vyhoštěním nikomu nedůvěřují a jsou závislí na milosrdenství druhých; lidé, kteří to oficiálně nesmějí dát najevo. Jejich beznadějný stav je tématem této „Jobovy zvěsti“. „Stínoví lidé“ jsou otázkou po morálce společnosti, která druhým lidem nedává žádnou šanci.

Noc kostelů

sv. Klára

20.00 – 24.00 hod.

O světlých momentech s plátny, lyrikou a písní kostely Starého Města zvou k duchovní večerní procházce. Ve sv. Kláře hraje soubor „Encyklika“. Mezitím budou zařazeny umělecké vložky s textem, tancem a hudbou.

Program:

20.00 večerní hudba s „Encyklikou“

21.00 oko jako světlo těla – lyrika, texty a světelná instalace k malbám norimberské malířky Uršuly Jüngst.

23.00 příběh na dobrou noc – hudebně lemováno

23.00 píseň na dobrou noc od „Encykliky“

Třicet a už úplně dospělý?

sv. Klára

20.00 – 20.45 hod.

Duchovní slavnost pro třicetileté. Začíná s 30 definitivně „vážnost života“? Jako mnohé příčiny prvních velkých krizí vidí druzí začátek skutečného života. Se vzletnou a rozjímavou hudbou, jakož i s dalšími uměleckými produkcemi to má být duchovní večer ztvárněný třicetiletými pro lidi, kterým je okolo 30.

Seminární den – „Přátelství v zrcadle pohádek“

10.00 – 17.00 hod.

Životní cesta je stále variabilní, plná nebezpečí a provokací. Setkání, rozloučení, přátelství hrají přitom centrální roli. Jedno japonské přísloví říká: „Žádná cesta není příliš dlouhá, máš-li po boku přítele.“ Pohádky nám mohou otevřít oči pro význam odloučení a přátelství v našem životním běhu.

Dětský kostel a svátek o prázdninách

11.00 – 14.00 na závěr školního roku před letními prázdninami slavíme s naším dětským kostelem slavnost prázdnin. Prosíme oběd přinést s sebou. Od 12.30 baletní matiné; vystoupí děti a mládež baletní školy Rilling A.R.T. Červená Karkulka a jiné baletní variace.

Slavnost sv. Kláry (pout'

sv. Klára

17.45 hod.

Slavnostní bohoslužbou oslavujeme patronku kostela. Patří sem také následná oslava ve vnitřním dvoře. Všichni, kdo se cítí být spojeni s otevřeným kostelem sv. Kláry, jsou srdečně vítáni. Zvláště se těší na hosty, kteří nosí krásné jméno „Klára“.

Studijní den – „Boha hledáme a nacházíme ve všech věcech“ 9.30 – 16.30 hod.

Úvod do ignaciánské spirituality. Ignác uvedl na začátku nové doby spirituální impulzy, které jsou dodnes adekvátní modernímu duchu.

Bohoslužba pro člověka a zvíře sv. Klára
Neděle v 17.00 hod.

Děti a zvířata. Lidé a zvířata slaví tuto bohoslužbu společně. Pro obojí vyprosíme požehnání. Ptáme se na správný vztah mezi člověkem a zvířetem. Děti nám ukazují: člověk a zvíře se mohou sjednotit ve hře.

Zvou: otevřený kostel sv. Kláry, Domov zvířat Feucht, Pomoc zvířatům Norimberk.

Pondělní kino ve sv. Kláře sv. Klára

Blues Brother. „Jsme na příkaz pánů na cestě.“ Když Jake a Elwood se svým starým svazem chtějí zachránit jejich dřívější sirotčinec, jsou si navzdory četným pronásledovatelům jisti, že „Pán“ je na jejich straně. Kde by se lépe tento razantní hudební film vyjímal než v kostele? A tak startuje novou řadu pondělních kin ve sv. Kláře. V nejširším smyslu zde mají náboženské filmy běžet pod odborným vedením (prof. Georg Langenhorst, Univerzita Erlangen- Norimberk). Po promítnutí je možný rozhovor.

Jobova zvěst – časová prohlášení prostor před kostelem sv. Kláry
každé první pondělí v měsíci

Téma: „Globalizace – celosvětové vykořisťování?“ Špatné zprávy lámou jako „Jobovy zvěsti“ lidi uvnitř a dělají oběti. Tuto prorockou připomínkovou pobožnost k aktuálním otázkám zachycuje biblická tradice – na soše Joba před sv. Klárou.

Můžete být přece připraveni – kurz víry, (znovu)přiblížení k víře a církvi
kavárna „Okna k městu“

Víra a církev se hodně odcizily. Jak by se dialogu schopná církev mohla stát nově atraktivní, zvláště na venek? Tematický rozhovorový kruh pro všechny zájemce.

Pozemské potěšení v Bohu – koncert

Indické potěšení v Bohu – literární domácí koncert. Den církevní hudby katolického městského kostela. Recitace a hudba (barokní loutna).

Společné prosby a chvály – modlitební kruh

1× za 14 dní ve středu

Otevřený modlitební kruh pro mladé dospělé.

Městské (svádění) vedení ve sv. Kláře – klenoty varhanní hudby

Hudebně literární hledání pokladu. Čtení a hudba (varhany).

Děti na zeměkouli – dětský kostel a světový festival

Velký svátek rodin s bohoslužbou. Nabídka zpěvu, tance, díla a společných činů. Jednoduchý oběd a nápoje zajištěny. Všichni jsou srdečně zváni!

Pořadatelé: sv. Elisabeta, Naše Milá Paní, Otevřený kostel sv. Kláry, Okna do světa, TIFF & Harmonie, celosvětová dílna, CPH-Akademie mladých.

Symbol a Bible – kulturní vedení, rozhovory před obrazy a oltáři

Německé národní muzeum, foyer

Cyklus pomáhá lépe porozumět biblickým symbolům nebo sledu obrazů.

Temata:

„Svatý Pavel“, 1898 – Arnold Böcklin

„Pokušení Krista“, 1914 – Christian Rohlf

„Skládací oltář“, okolo 1500

„Dvě scény křížové legendy“, okolo 1510. Vstupné je 5 €.

Životní stopy – duchovní slavnost pro 40leté

sv. Klára

Jaké stopy na mně život zanechal? Touto otázkou se bude zabývat tým „potrefených“ žen a mužů na tomto zamýšleném večeru plném humoru. Na závěr oslava v KHG.

Umělecký rozhovor k aktuální výstavě. Mystická řada - Madeleine Delbrêl (1904 – 1964) – spiritualita pro obyčejné lidi.

Madeleine Delbrêl (1904 – 1964)²²⁴ platila za prorockou postavu pro 21. století. Tato čtyřdílná řada uvádí život a dílo této velké mystičky. Každý večer může být také navštívena jednotlivá výstava.

1. večer: Bohem překonán (1904 – 1927). Velmi nadaný jedináček ztrácí v pubertě víru. Představuje si absurditu Jsoucna a hledá nové impulzy k Bohu. Život dlouho hledá žena, která je Bohem okouzlena. Ona má dnes mnoho co říct k víře a bezbožnosti.

2. večer: Náš jediný úkol – láska (1928 – 1949). Madeleine Delbrêl působila jako sociální pracovnice v dělnickém městě Ivry blízko Paříže, baště komunismu. Inspirována evangeliem žije plně sociálně nasazena. Téma tohoto večera: Jednota Boží a bliženecké lásky. Jak může křesťanská víra přesvědčit ve světě bez Boha.

3. večer: Přinášet dnes světu Krista/Církev (1950 – 1955). Misionářské odchody francouzské církve se dostaly v 50. letech do těžkého konfliktu s Římem. Madeleine Delbrêl stála uprostřed. Jak ladí dnes volné Kristovo bytí s církevními vazbami? Jak může církev dnes přesvědčit?

4. večer: Naděje a dobrota srdce (1956 – 1964). Poslední etapu života Madeleiny ovlivnila nemoc; krizové vyostření a duchovní velikost. Žít dobrotu srdce byla její závěť. Zemřela na konci II. vatikánského koncilu a stala se prorokyní naděje pokoncilní doby.

Extra tip: Bohoslužby pro děti a mládež

kaple Pirckheimer

neděle 11.00

Dětský kostel – pro malé i velké; 1. a 3. neděle v měsíci. Od kojence po babičku jsou všichni vítáni.

²²⁴ Madeleine Delbrêl (1904 – 1964) – francouzská básnířka, asistentka sociálně slabých, katolická mystička.

V současné době probíhá proces jejího blahorečení. Více na: <http://www.cestanahoru.org/blog/?p=331> nebo ve francouzštině na: <http://www.madeleine-delbrel.net/>.

Mládežnická mše

sv. Klára

každou 2. neděli v měsíci v 17.00 hod.

Slavnost mše od mladých pro mladé. Po bohoslužbách otevřené setkání. Pořadatel: Mládežnický referát katolického městského kostela společně s Mládežnickou akademií CPH.

R. M. Rilke: Dunajské elegie – „Všema očima uvidět dveře otevřené“

sv. Klára

sobota ve 20.00 hod.

Čtení a hra na kytaru. Vstupné dobrovolné.

Meze a překračování hranic

V otevřeném kostele sv. Kláry opět sestavili rozmanitý program, tentokrát v nové úpravě. V jejich nabídkách se potká kulturní a sociální, mystika a politika a z nich má zazářit šířka a aktuálnost křesťanské spirituality. Nové a nezvyklé se prolíná s osvědčeným z katolické tradice. Program je sestaven pro lidi s různými výchozími situacemi a zájmy, kteří zakusili hraniční stavy života a kteří se zajímají o základní náboženské otázky. Zaměřují se cíleně na body obratu života, například v duchovních svátcích pro čtyřicetileté (Stopy života, 22.10.). Pomáhají truchlícím překonat hranice smrti milých lidí²²⁵. Zkrátka decentně, ale jasně nabízí křesťanské podněty a pomoc. Každodenními bohoslužbami chtějí zakotvit ve všedním dni, mají nás totiž dovést blíže k Bohu a blíže k nám samotným. Představují lidem Madeleine Delbrêl (1904 – 1964), která žila vzornou vírou (viz schránka: mystická řada od 6. 10., pocta Madeleine Delbrêl 24. 10.).

Mnoho lidí dnes touží po duchovním překračování hranic. Otevřený kostel sv. Kláry si chce troufnout pomocí pestrého programu pro všechny na takové překračování hranic a vytržení.

Otevřený kostel sv. Kláry, Norimberk, městská pastorace

Otevřený kostel sv. Kláry – katolická péče o duše, Norimberk by chtěla svými nabídkami církve, umění, kultury, sociálních věcí, politiky a spirituality tvořivě a dynamicky spojit kolemdoucí. Pro lidi s rozličnou výchozí situací a zájmy mohou být hraniční stavy života schůdné, když se mohou opřít o vlastní odpovědi na základní náboženské otázky. Ve svém programu zasáhne otevřený kostel cíleně proměny života a chce nabídnout decentní impulsy

²²⁵ Viz Příloha 2, s. 1-17.

a pomoc. Kostel je jako prostor ticha, zamyšlení, modlitby a liturgie otevřený po celý den. Všichni jsou zváni na bohoslužby a bohatý program. Hlavní i dobrovolní spolupracovníci a spolupracovnice chtějí naplnit hlavní poslání: být otevřeným kostelem.²²⁶

Prostor pro smutek ve sv. Kláře

Pro pozůstalé nabízí sv. Klára – všem bez ohledu na příslušnost k církvi či náboženství – prostor, když na ně dolehne smutek: smuteční zeď je všem, kterých se to týká, přístupná od brzkého rána do pozdního večera. Tam mohou zapálit svíce, umístit texty a obrazy a vyslovit modlitby. Vytvářené meditativní bohoslužby za zesnulé mají pomoci každému se naučit s novou situací po smrti blízkého člověka žít a vzpomínku na zemřelé uchovávat uvnitř slavnostního rámce.

Společné smuteční pobožnosti pro pozůstalé se konají každý poslední pátek v měsíci. Tým složený z porodních asistentek, pedagogů a teologů vytváří kromě toho každý první čtvrtek sudého měsíce pobožnost pro rodiče, kteří brzy přišli o své dítě. Pro příbuzné a přátele lidí, kteří si vzali život, se konají několikrát do roka prosebné slavnosti, které vytvářejí členové kroužku svépomoci. Možnost rozhovoru je po skončení každé smuteční pobožnosti.

Konkrétní program v kostele sv. Kláry – viz Příloha 2, s. 8-24.

2. 3. 2 Církev uprostřed německých velkoměst

Ještě před pobytem v Norimberku na jazykovém kurzu Ackermann – Gemeinde mě však ohledně pastorační ve velkém městě oslovil článek, který byl otištěn v prosinci v roce 2002 v časopisu Anno Domini (AD) a jehož autorem je Michal Kaplánek.²²⁷ Z článku vyjímám:

Církev uprostřed velkoměsta

Věřící na západě Evropy nečekají, až lidé přijdou na faru či do kostela, ale zřizují ve velkých městech kontaktní a informační místa, kam mohou kolemjdoucí nezávazně přijít a dozvědět se něco o křesťanství. Myšlenka městské pastorační se zrodila v Německu.

V celé Západní Evropě můžeme pozorovat nejen pokles počtu návštěvníků bohoslužeb, ale i počtu členů dobročinných organizací a spolků, politických stran nebo sportovních oddílů.

²²⁶ Srov. KATHOLISCHE CITYSEELSORGE NÜRNBERG, *Offene Kirche st. Klara : Angebote 2004* (s. 12), 2005, 2006 a 2007. Dostupné z aktuálního roku také z: <http://st-klara-nuernberg.de/>.

²²⁷ KAPLÁNEK, M., Církev uprostřed velkoměsta; in: *Anno Domini*. Prosinec 2002, č. 12, s. 20-21.

Také u nás už nastal posun tímto směrem.²²⁸ Nechuť k pravidelné účasti a k členství v pevných skupinách se projevuje velmi silně i v životě církve. Společným jmenovatelem tohoto trendu je nechuť vázat se na nějakou strukturu a vzít na sebe povinnost pravidelně se zúčastňovat společenských akcí – ať už jde o schůzi farní rady, nebo o zkoušku amatérského divadla. Na ústupu je i doba rozkvětu malých společenství. Většina věřících si raději vybere akce z nezávazné nebo anonymní nabídky velkých center.

Lidé se chovají vůči církvi tak jako jinde v běžném životě. Pokud jde člověk na nákup do supermarketu, nikdo od něj většinou nevyžaduje, aby přišel přesně za týden ve stejnou hodinu. Když přijde do knihkupectví a chce si koupit knížku, stráví tam třeba půl hodiny nebo hodinu, ale pak o knihkupectví nezavadí třeba celý měsíc. Podobně i do kina a na koncert jde, když se mu chce. Lidé chodí po ulicích sem tam a celý lidský život se dá vlastně přirovnat k jakési pasáži.

Cílem městské pastorače je tedy nabízet informace a prostor k nezávaznému rozhovoru těm, kteří se chtějí jenom podívat a možná sami nevědí, co hledají a chtějí. Jde o to zmenšit propast mezi těmi, kdo jsou jakoby uvnitř církve jako aktivní křesťané, těmi, kdo jsou na okraji (tzv. matrikoví křesťané), a těmi, kdo se k církvi vůbec nepočítají. Evangelium je přece nabídka pro tyto všechny.²²⁹

Schůzka s křesťanstvím mimochodem

Frankfurtský „církevní krám“ (Kirchenladen), který je přímo nalepený na starodávný kostel Liebfrauenkirche v rušné části historického centra města, skýtá na první pohled překvapivou kombinaci gotického kostela se skleněným stánkem. Nalepené nápisy Hilfe – Gespräch – Ruhe – Kontakt – Orientierung – Information (pomoc – rozhovor – klid – kontakt – orientace – informace) charakterizují nabídku.²³⁰ Dovnitř se dá nahlédnout i zvenčí, což je záměrem projektu. Stěnami prosvítá několik regálů s různými letáky a brožurkami, pár malých stolků a židlí i pult, u kterého stojí mladá žena – pastorační asistentka.

Tato skleněná stavba vyrostla v roce 1997 právě na tomto místě, protože se zde denně pohybuje asi 300 000 lidí, kteří jsou zde obvykle služebně nebo na nákupech anebo si jen tak na chvíli zajdou do centra.

²²⁸ Viz vývoj počtu návštěvníků bohoslužeb ve vnitřním Brně dále v této práci.

²²⁹ Srv. Mt. 28,19.

²³⁰ Viz Kirchenladen.bistumlimburg.de [online]. [cit. 2011-08-07]. Dostupné z: <http://kirchenladen.bistumlimburg.de/>.

Zpočátku financovalo tento projekt biskupství Limburg, ale později vznikl spolek Kirchenladen, podporovaný katolickými i evangelickými farnostmi města Frankfurt. Činnost je tedy financována farnostmi a sbory ve městě.

Anonymně i mezi čtyřma očima

Centrum nabízí nejen informace a rozhovor, ale i pomoc, případně zprostředkuje kontakt na někoho, kdo se může ujmout záležitosti, s níž dotyčný přijde. Udržuje kontakt s charitativními a sociálními pracovišti i s farnostmi a sbory. Část místnosti je oddělena pro soukromé rozhovory mezi čtyřma očima a v přilehlém kostele je také po celý den k dispozici kněz k rozhovoru nebo ke svátosti smíření. Někdo se přijde jen zeptat, kde může pokřtít dítě, jiný se zase svěří s problémy v rodině, někdo sem chodí pravidelně se vypovídat. O závažnějších otázkách si pracovníci vedou stručné zápisy, aby byli vzájemně informováni, když se v práci střídají.

Pokud jde o obchodní činnost, rozhodli se v tomto obchodě nic neprodávat – kromě kávy, čaje a pohledů, protože nechtějí, aby se z centra stal jen obyčejný obchod. Někdy přijde během dopoledne pět lidí, jindy dvacet nebo i víc. Pracují tady na dvě směny, ale většinu personálu tvoří dobrovolníci; ti jsou zde ale třeba jen tři hodiny v týdnu. U každého z nich je však nutná nadprůměrná schopnost komunikace a také vědomosti o tom, jak najít informace, které přicházející potřebují.

Sloužit kolemjdoucím

V Mohuči je podobný obchůdek s informačním centrem a takových center je jenom v Německu asi padesát.²³¹ To v Linci má zajímavý název – urbi@orbi. Také tamní pastorační pracovnice jsou přesvědčeny, že touto činností vytvářejí novou tvář církve.²³²

Všechny tyto zážitky i rozhovory s tvůrci těchto projektů autora článku přivádějí k úvahám, zda by něco takového šlo zařídit u nás, třeba v Praze. Myslí si, že vhodných míst máme dost – i když by většinou potřebovaly úpravu. Otázkou však je, zda máme také lidi připravené sloužit kolemjdoucím tímto způsobem.²³³

²³¹ O některých dalších centrech Městské pastorace v Německu a v Rakousku stručně níže v této práci.

²³² Více viz na: [Urbi@orbi \[online\]. \[cit. 2011-08-08\]. Dostupné z: http://www.dioezese-linz.at/pastoralamt/stadtpastoral/urbi.orbi/site/index.htm.](http://www.dioezese-linz.at/pastoralamt/stadtpastoral/urbi.orbi/site/index.htm)

²³³ Návrhy pro vnitřní Brno viz Příloha 1 této práce.

Kino nebo kostel?

Další podněty k této práci přináší zamyšlení nad požadavky velkých měst na velkoměstskou pastorační od jezuity Martina Löwensteina z německého Hamburku a bylo uveřejněno v roce 2004.²³⁴

Lidé jdou častěji do kina, než do kostela. Kino hodně pomáhá objasnit lidem život a orientovat je. Roland Emmerich,²³⁵ německý režisér katastrofických filmů v Hollywoodu, svůj obor charakterizuje takto: „Svět zaniká, je nutné podívat se na svůj vlastní život (...). Diváci pozorují svůj život a musí se rozhodnout, co chtějí, když milují. Současně se ptají, co by dělali, kdyby se sami ocitli v katastrofické situaci.“ Úkol duchovní správy ve velkém městě spočívá v tom, že víru, církev a farnost ponechá jakoby stranou a bude mladé lidi motivovat, bude sledovat jejich život a bude jim pomáhat objevovat Boha, který je Láska²³⁶ a Život²³⁷. Zánik světa přitom není nejdůležitější téma – neboť malé zkázy světa, které mladí lidé prožívají, jsou především tyto: samota, samota, samota a nedostatek povzbudivé perspektivy.

O pořádání přednáškových akcí už nikdo nemá zájem. Přinejmenším věková skupina těch pod 50 let není mnoha nabídkami všech jejich nositelů většinou oslovena. Nemusí nám to být milé, ale přednášky (především ve velkém městě) chce sotva někdo slyšet.

Možná zrovna mnoho bohoslužeb je příliš přednáškových. S kinem je spojeno to, že nejlepší místa jsou vzadu. Podstata života není zprostředkována primárně teoriemi, ale symboly, světem zážitků a obřady. Přitom nejde o to nabízet kostel a církev pro dobré využití volného času. Proto bychom měli umět určit původní prostor víry: křesťané potkávají Boha v osobním a společném rozhovoru s Ním a v kultově symbolické oslavě. Předtím, než se může určit reflexe, je potřeba zkušeností. Předtím, než se může stanovit kritická reflexe – přímo křesťanskou vírou a Biblií požadovaná – potřebujeme aktivně a zážitkově slavenou bohoslužbu. Předtím, než může vyrůst z rozhovoru s Bohem porozumění víře, je potřeba

²³⁴ Srov. Kino oder Kirche? [online]. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://www.martin-loewenstein.de/unveroef/kino04.html>.

²³⁵ Více o něm: Roland Emmerich [online]. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/2886-roland-emmerich/>.

²³⁶ Srov. 1 Jan 4,16.

²³⁷ Srov. Jan 11,25 nebo též Jan 14,6.

zkušenost s osobní modlitbou. Nejprve potřebuji pocitovou lázeň dramatických filmů – potom se začnu ptát, koho miluji a rozhodovat se, co chci. Když není pořadí těchto kroků zaměněno, nacházíme přímo v generaci dnešních 25 až 40letých velkou otevřenost pro hledání křesťanského poselství.²³⁸

2. 3. 3 Koncept a program městské pastorace v Bonnu

V Bonnu mají dokonce celý koncept městské pastorace.²³⁹ Jeho autorem je Joachim kardinál Meisner, arcibiskup kolínský. Z tohoto konceptu je patrné, že se mnoho věcí a aktivit opakuje jako ve výše již zmíněných koncepcích. Z toho vyplývá, že situace církve v rakouských a německých velkoměstech je velmi podobná. Aktivity pak mnohé inspirují.

Na cestě k městské pastoraci v Bonnu

Řídící skupina pod vedením městského děkana Wilfrieda Schumachera vznikla ve spojení s veřejnou anketou. Na odpovědích v anketě se podílelo v roce 2001 asi 700 osob z farností, svazů a zařízení v městském děkanátu i zájemci z řad bonnských obyvatel.

Tato anketa byla započata podnětem kolínského arcibiskupa 12. ledna 2004 formou expertních interview, v dotaznících i v rámci první otevřené debaty. Zpětná vazba se poté týkala následujících tematických celků: Bonn jako město – vlastní religiozita – katolická církev v Bonnu – očekávání církevní prezentace v městě Bonnu.

Co by měla dělat církev ve městě?

Před necelými 50 lety to zformuloval II. vatikánský koncil: církev je znamením a nástrojem pro upřímné sjednocení člověka s Bohem a pro jednotu celého lidstva.²⁴⁰ Ona je svátostí uzdravení, které tajemství Boží lásky ke všem lidem současně zjevuje a realizuje.²⁴¹ Nejdůležitější výzvou a úkolem církve v kolínském arcibiskupství je nová evangelizace.

Zvěstování evangelia, jak píše papež Pavel VI., je službou, která má být prokázána nejen společenství křesťanů, ale hlavně celému lidstvu...²⁴² Evangelizace se uskuteční především

²³⁸ Srov. Kino oder Kirche? [online]. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z:

<http://www.martin-loewenstein.de/unveroeff/kino04.html>.

²³⁹ Srov. „Auf dem Weg zur Citypastoral Bonn“- Konzept [online]. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z:

<http://www.citypastoral-bonn.de/konzept/cp-bn-konzept2004.pdf>.

²⁴⁰ Srov. LG 1; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 101.

²⁴¹ Srov. GS 45; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 585.

²⁴² Srov. PAVEL VI., *Evangelii nuntiandi*, čl. 1.

skrze živé svědectví věrnosti k Pánu Ježíši, skrze živé svědectví chudoby a vnitřního osvobození a skrze svobodu vůči mocnostem tohoto světa.²⁴³

Papež Jan Pavel II. jmenoval jako nová místa, na kterých se bude zvěstovat evangelium, (prezentace radostné zvěsti), velká města, *ze kterých pocházejí nové zvyklosti a nový životní styl, nové formy kultury a komunikace a ve kterých dorůstá lidstvo s novým modelem vývoje.*²⁴⁴

Městská pastorační je tedy:

kreativní *pozvání* pro lidi kolemjdoucí, kteří se evangeliu, které církev dosvědčuje, mohou naučit jako smysl a naději zprostředkující poselství.

setkání s lidmi a jejich životními zvyklostmi, stylem života a náboženskou orientací, *dialog* s kulturou, vědou, politikou a angažovanými občany.

Touto cestou se *evangelizuje a obnoví církev*²⁴⁵ – také v Bonnu.²⁴⁶

Velkoměsto v proměně

Bonn je velkoměsto v proměně, které po odchodu parlamentu a vlády do Berlína po sjednocení Německa vyvinulo úspěšně nový profil jako spolkové město se spolkovými ministerstvy a dalšími národními institucemi, unijní město a centrum pro mezinárodní spolupráci se zaměstnanci z celého světa, vědecké město s univerzitami, odbornými školami a dalšími interdisciplinárními a inovativními směry výzkumu, město komunikačních technologií, kulturní město s muzei a velkým množstvím různých dalších kulturních zařízení vysoké úrovně.

Ztráta pracovních míst kvůli stěhování parlamentu a spolkové vlády nebyla nijak velká a byla vyvážená; zaměstnanost se dokonce zvýšila. Bonnské obyvatelstvo se díky odchodu a spojení s novými pracovními strukturami citelně změnilo a také omladilo.

²⁴³ Srov. PAVEL VI., *Evangelii nuntiandi*, čl. 41.

²⁴⁴ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris missio*, čl. 37b.

²⁴⁵ Srov. PAVEL VI., *Evangelii nuntiandi*, čl. 15.

²⁴⁶ Srov. „Auf dem Weg zur Citypastoral Bonn“- Konzept [online]. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://www.citypastoral-bonn.de/konzept/cp-bn-konzept2004.pdf>.

Město: přehledka mnohotvárnosti

Realita každého velkého města, nyní konkrétně Bonnu:²⁴⁷

- asi 70 % domácností vnitřního města má jen jednoho člena
- denně dojíždí za prací do města z okolí asi 81.000 lidí
- jen jediný obvod „Münsterviertel“ má přes 17.000 pracovišť
- několik desítek tisíc lidí využívá vnitřní město každý všední pracovní den k nákupu. Proud návštěvníků se pohybuje především po ose „nádraží – Dómské náměstí - tržiště“; v sobotu bývá napočítáno v Poštovní ulici až 4.000 osob za hodinu.
- pro asi 15.000 turistů denně je vnitřní město Bonn vedle muzeí hlavním cílem.

Katedrála a tržiště mají jako místa komunikace klíčovou roli. Vnitřní město ukazuje ale také střet s extrémními životními situacemi (např. drogová scéna, bezdomovci, nejvyšší míra kriminality v Bonnu). Obyvatelé tu postrádají místa k odpočinku, stěžují si na nedostatek čistoty, příliš mnoho hluku a komerčních obchodů.

Životní styl na scéně – náboženství na tržišti

Kulturní a spotřebitelské nabídky ve městě tvoří naprosto rozpolcenou atmosféru trhu, který na mnoho lidí působí přitažlivě. Z výše zmíněné ankety lze vyvodit:

- vnitřní město bude vnímáno jako tržiště pro různé smysluplné a prospěšné nabídky a jejich produkty
- s výraznou náboženskou formací nebude lehké uspět, protože příliš málo prostoru dává logicky a hospodárně uspořádaný život
- jako „svaté“ platí pro obyvatele města vztahy k lidem, určitým hodnotám a ctnostem, ke svátkům a rituálům, k víře a souvěrcům, jakož i k životu jako takovému. Co platí jako „svaté“ je často spojeno s určitými místy, způsobem života a/nebo osobami.
- církve ztratily v Německu své tradiční monopolní postavení. Ten, kdo žije svou vírou v katolické nebo evangelické církvi, váže se čím dál méně k určité farnosti, ale volí si místo své náboženské praxe sám a mění je podle potřeby.
- lidé berou (katolickou) církve ve skutečnosti jako sociální a kulturní služebnici.
- na (katolické) církvi si váží jasné signály, přímost, možnost zúčastnit se a očekávají jasná vyjádření k tématům městského života.

²⁴⁷ Srov. „*Auf dem Weg zur Citypastoral Bonn*“- *Konzept* [online]. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://www.citypastoral-bonn.de/konzept/cp-bn-konzept2004.pdf>.

Církevní život ve městě

Katolické farnosti ve vnitřním městě (sv. Martin, sv. Remigius, sv. Maria, Stiftspfarrre a sv. Josef) tvoří od roku 2001 jeden pastorační obvod.²⁴⁸ Pastorační spektrum zde sahá od klasické pastorační obce pro obyvatele s bydlištěm v okolí kostelů až po hledání profilu pro lidi bydlící v jiných obvodech a dojíždějící.

Vzhledem k její dominující velikosti, centrální poloze a jejích četných liturgických a hudebních nabídek zaujímá katedrální bazilika sv. Martina hlavní místo. Významu nabývá kostel sv. Remigia v blízkosti tržiště a také kostel Jména Ježíšova, který je využíván farní vysokou školou jako místo pro bohoslužbu a je také využíván jako místo pořádání Bonnské letní akademie. K prezentaci církve ve vnitřním městě přispívají dále: Svaz charit s poradním a pomocným zařízením, Úřad péče o mládež, Katolické vzdělávací dílo a Vzdělávací ústav katolických rodin.

Více než tržiště

Církev se nachází na trhu – a má se prezentovat a hlásat, co je opakem tržního chování. Trh je totiž slepý k hlavním lidským fenoménům. Proto městská pastorační práce v Bonnu pracuje s následujícími pastoračními variantami:

- mentalita trhu zanedbává ty, kteří se na něm nemohli udržet: lidi ubohé, lidi nemožné se uplatnit a jiné okrajové skupiny. *Městská pastorační práce otevře náruč tomu, který na trhu zůstane neúspěšným, zpřístupní **kontakt, informace a setkání**.*
- mentalita trhu redukuje lidskou existenci na schéma spotřeby a konzumu. *Městská pastorační práce otevře možnost kulturních poznatků o tajemství a otázkách lidské existence. Ona se podílí na procesu uskutečňování spravedlnosti a solidárnosti v městské společnosti. Otevře témata: **společnost, kultura a vzdělávání**.*
- mentalita trhu se kloní k tomu, že intenzivní, pragmatický a konzumní život je smyslem lidské existence. *Městská pastorační práce naproti tomu otevírá křesťanské povědomí o milosti chudoby lidské existence a o naplnění této touhy v Boží přítomnosti a zaslíbení – jedná se tu o nabídku **spirituality**.*

²⁴⁸ Srov. „Auf dem Weg zur Citypastoral Bonn“- Konzept [online]. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://www.citypastoral-bonn.de/konzept/cp-bn-konzept2004.pdf>.

Nové místo pro prezentaci církve a propojenost iniciativ

Pro stále víc lidí platí: už ne více farní společenství, ale rodina je sociálním mikrokosmem osobního náboženství; spíše vytvářejí prostor pro své náboženské cítění, na které se lidé volbou své náboženské zkušenosti orientují. Tuto šanci, která záleží na hlasatelském a svědeckém příkazu církvi²⁴⁹ v této nové a těžké situaci, má městská pastorační služba.

Městská pastorační služba se pokusí vytvořit nové místo církevní prezentace, akceptuje realitu společenského nutkání k individuálnímu způsobu života a vidí neutěšenou situaci církve na trhu zážitků, smyslů a náboženství v současnosti. Vystupuje proti nabídkám na tomto trhu kriticky. Zkouší cesty, jak lidi ve městě naučit slyšet hlas evangelia mezi hlasy současnosti.

Domníváme se, že takovým místem jsou především společensky nahuštěné zóny, jako jsou městská centra. Městská pastorační služba se doslova staví na každodenní cesty lidí a následuje tak příklad a příkaz Ježíše Krista.²⁵⁰

Městská pastorační služba doplňuje a propojuje síť městských pastoračních iniciativ se stávajícím územím (farností apod.) a druhy (např. Charita, vzdělání, nemocniční, seniorská, vysokoškolská pastorační služba); ta musí být dostatečně propojena a součinná.

Kontakt, informace a setkávání

Městská pastorační služba pomáhá vytvářet kontakty a prostor pro informovanost v rámci církve i mimo ni. Doplňuje to, co nenabízí trh – otevírá místo pro radu, pomoc a společenství, umožňuje očistění a může mimo jiné ve „Foyer u katedrály“²⁵¹ a v „Katedrálním obchodě“²⁵² odkazovat na další pomocné aktivity.

²⁴⁹ Srov. Mt. 10,27.

²⁵⁰ Srov. Mk. 13,10.

²⁵¹ „Foyer u katedrály“ provizorně vytvořené v roce 2001 prezentuje katolickou církev v bonnské pěší zóně. Je místem kontaktů, informací a rozhovorů pro kolemjdoucí, je to zároveň výkladní skříní rozličných farních a nadfarních skupení, iniciativ a institucí církevního a společenského života v Bonnu. Třicet neplacených, pro tento úkol zvlášť vycvičených dobrovolnic a dobrovolníků, je k dispozici už několik let každý všední den ve „Foyer u katedrály“ účastníkům rozhovoru. Je-li potřeba, zprostředkují kontakty s duchovními a profesionálními poradními systémy.

²⁵² „Katedrální obchod“ odpovídá hledajícím na jejich potřeby a přání a přináší orientaci a smysl literatury, hudby, uměleckých a náboženských předmětů. V jeho nabídce se nachází kvalitativně vysoce jakostní artikl vybraný na základě uměleckých a teologických kritérií. Nabízí také osobní rozhovor; klade se tu největší důraz na přátelské přijetí a kvalifikované poradenství.

„Katedrální obchod“ byl otevřen v červenci 2002 v prostorách dřívější knihovny katedrální fary. Sympatické spojení obchodu s duchovně ozvláštěnou atmosférou, ve kterém může působit krása umění a literatury, patří

V současné době jsou jimi:

- církevní a necírkevní poradny a svépomocná skupina (např. pro výchovu, těhotné, nezaměstnané, lidi se vztahovými problémy, lidi v duševní nebo/a společenské tísní, vyžadující péči, lidi bez domova, narkomany, migranty)²⁵³
- služby svazů Charit, Sociální služby katolických žen, Katolický spolek pro sociální služby
- Katolický úřad péče o mládež
- a další

Společnost, kultura a vzdělávání

V této oblasti jednacího pole nabízí městská pastorační následující možnosti, které otevřou cestu lidem k církvi a ke spiritualitě:

- *Hledat dialog s (současnou) kulturou a uměním:*
 - koncerty, právě populární hudba, hudba do toaletní kapsičky (necesar)
 - spojení liturgie, umění, literatury, hudby (např. Letní akademie)
 - církevní odkaz na internetu
 - naplánován je kalendář všech církevních kulturních akcí
 - naplánován je také prostor pro dialog mezi současnou kulturou a křesťanským kultem („Křížení na sv. Heleně“)²⁵⁴
- *Dobrat se pozic:*
 - přednášky a diskuze o víře a společnosti („Fórum sál katedrály“)
 - naplánováno: profil víry („Bonnské osobnosti mluví o své víře“)

ke „Katedrálnímu obchodu“ jako osobní nabídka. Pro tento úkol bylo vyškoleny a vycvičeno dvacet neplacených dobrovolnic a dobrovolníků.

²⁵³ Další nabídky: poradna pro dlužníky, „esperanza“ – poradní a pomocná síť před, v a po těhotenství, psychologické poradny pro rodiče, děti a mladistvé, poradna pro nemocné, poradny pro mladé nezaměstnané, kvalifikovaná sociální poradna, sociální služba pro migranty, centrum sociální psychiatrie, odborná poradna pro lidi bez domova, ambulantní a stacionární ošetřovatelská služba, městská stanice apod.

²⁵⁴ Projekt „Křížení na sv. Heleně“: Dosavadní hlavní prostor v církevní budově sv. Heleny na Bonnheimer StraÙe v Bonnu má být prostorem pro současnou kulturu. Pod ním leží menší prostor kaple, která má sloužit pro bohoslužbu. Oba prostory zůstanou na sebe navázány i stavebně – tvoří tak předvídané multimediální umění. Mohlo by tu být zjištěno, jak proniká současná kultura do obrazů, zvuků atd. a jak ji umístit do kulturního sálu. Měla by se tu vystavovat díla vizionářských forem umění, která jinde jen namáhavě hledají uplatnění. Ale i formy starého umění tu mají najít prostor, pokud budou schopny konverzace. Mohou se tu setkávat lidé s rozdílnou vazbou k církvi, s různými osudy a životními zkušenostmi.

- naplánováno: výstavy na nových místech a v nových formách (např. v obchodních domech)
 - naplánováno: kritická diskuse u kulatého stolu (co jsem vždycky chtěl říci), dostaví se zodpovědní činitelé
 - naplánováno: chat na církevním portálu na internetu
 - naplánováno: sporná témata z oblasti církve
 - naplánováno: rozhovory o aktuálních tématech
 - naplánováno: literární čtení
- a další.

- *Vývoj solidarity:*

- účast na politickém utváření veřejného mínění také s využitím vnitrocírkevních zdrojů (např. ve spolupráci se Svazem charit a s jinými církevními svazy)
- plánováno: vnímat životní a pracovní svět města a spolupůsobit při realizaci sociálních a spravedlivých pracovních podmínek
- plánováno: „globálně myslet – lokálně jednat“ (spolupráce s lokální agendou).

Spiritualita

Městská pastorace slaví liturgii a dokonává to, „že je lidský závislý na božském“ a je jím proniknut. Přímo na tomto poli jednání mohou navázat na to tradiční a osvědčené, které bylo zachováno a platí:

oslava smíření (nabídka zpovědi) v katedrální bazilice a ve sv. Remigiu

sváteční liturgie se zvláštním ztvárněním církevní hudby, adorace

večerní bohoslužba pro mladé

exercicie všedního dne

bohoslužba po práci

křížové cesty v katedrále

provádění kostelem

možnosti setkávání a rozhovorů: „Foyer u katedrály“, „Katedrální obchod“, řád a společenství u katedrály a u Minoritů, poradenství, vzdělávací zařízení, duchovní doprovod.

- *Městská pastorace připravuje různé prostory:*

technickou přípravu prostor pro výstavbu procházky městem „Hledání křesťanských stop“

impulsy pro roční období v kostelích vnitřního města (betlémy, instalace, zvukové obrazy...).

otevřený kostel ve vnitřním městě

otevřený kostel v noci

známé místo srazu / církevní kavárna

- *Dělí se o náboženské zkušenosti a mluví o rozvoji víry:*
impulsy z filmu, umění, literatury a zkušeností z víry
Lectio continua (souvislá čtení): čtení Bible a biblická recitace
- *Zdokonaluje křesťanské obřady a formuje bohoslužebné oslavy:*
učí se modlit, modlitba tělem, meditace, ženská spiritualita – mužská spiritualita, denní liturgie, Bible a noviny, nabídka bohoslužby před začátkem práce, po práci, v polední přestávce²⁵⁵

Podmínky městské pastorace v Bonnu

Městská pastorace je veřejná a je propojená sítí

Městská pastorace Bonn je na trhu a tím definována jako veřejná. Pokud je pojistkou veřejnost a uspořádání organizace projektem, všechny oblasti jednání určuje závazek průhlednosti. Městská pastorace Bonn se snaží propojit do sítě stávající církevní i necírkevní instituce, jejich iniciativy a pořádání akcí v projektu městské pastorace mají své pevné místo. Je to velkou výhodou při oslovení kolemjdoucích.

Městská pastorace – osvědčená možnost ekumény

Městská pastorace chce jednat také ekumenicky, spolupracovat s ostatními církvemi ve městě. Zde je myšlena kontinuální výměna zkušeností, iniciativ, programů i jednotlivé společné projekty na ekumenické rovině.

²⁵⁵ Srov. „Auf dem Weg zur Citypastoral Bonn“- Konzept [online]. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://www.citypastoral-bonn.de/konzept/cp-bn-konzept2004.pdf>.

Městská pastorec má schopné spolupracovníky a spolupracovnice

Pokud je péče o další vzdělání spolupracovníků a spolupracovnic v projektu hlavním a určujícím úkolem, pomáhá a podporuje rozvoj duchovních kvalit, praktických a organizačních schopností.

Městská pastorec jde do mimocírkevních prostor

Jedná se tu o participaci a dlouhodobé spolupráci na mimocírkevních výstavách a prezentacích, na různých událostech jako např. vánoční trh, Bonnské léto, veletrhy svateb apod.²⁵⁶

Struktury městské pastorec Bonn

Odpovědnost za městskou pastorec Bonn nese jednoznačně biskup společně s tímto úřadem pověřeným knězem z některého kostela ve městě (vedoucím městské pastorec). V tomto úkolu jsou podporováni:

- Radou městské pastorec Bonn, která radí v řídicí linii a v dalším vývoji projektů městské pastorec. Pod vedením arcibiskupa zmocněnci koordinují Radu městské pastorec, části projektu, propojují síti iniciativy a instituce, reflektují a hodnotí projekt a jeho průběh
- administrativou (úředníky)
- ustanoveným předsedou Katolické rady Bonnu (delegovaný člen)
- představitelem Svazu farních konferencí Bonn-střed (delegovaný člen)
- kněžským vedoucím Farního svazu Bonn-střed (úřední člen)
- vedoucím projektu (úřední člen/ka), jakož i nynější neplacený/á spolupracovník/ce (vyslán/a z kruhu pracovníků) projektů „Foyer u katedrály“, „Katedrální obchod“ a „Křižovatka na sv. Heleně“.
- městským duchovním správcem mladých nebo jím jmenovaný představitel/ka (úřední člen/ka)
- vždy po jednom představiteli Katolického vzdělávání Bonn, Svazu charit pro město Bonn, Katolické farní vysoké školy Bonn (odtud delegováni)

²⁵⁶ Srov. „Auf dem Weg zur Citypastoral Bonn“- Konzept [online]. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://www.citypastoral-bonn.de/konzept/cp-bn-konzept2004.pdf>.

- až třemi vedoucími městské pastorace povolané ke konzultaci Radou městské pastorace
- pravidelným statutárním hostem z představitelů evangelického církevního sboru Bonn („Církev ve městě“) (bez hlasovacího práva)
- je-li zapotřebí - pastorálně teologickým poradcem (bez hlasovacího práva)
- je-li zapotřebí – procesním průvodcem (bez hlasovacího práva)
- je-li zapotřebí – odbornými poradci, např. z oboru vzdělávacích zařízení, poraden a sociálky (bez hlasovacího práva).

Rada městské pastorace se schází s vedením městské pastorace pravidelně, nejméně však jednou za čtvrtletí. Své neúřední členy deleguje, resp. povolává, na čtyři roky. Rada má jednací řád, který smí schválit jen vedoucí městské pastorace.²⁵⁷

Dva příklady z programu městské pastorace v Bonnu – viz Příloha 2, s. 24-26.

2. 3. 4 Městské misie ve Vídni

Ve Vídni se před časem uskutečnily městské misie podobné těm našim na vesnicích a malých městech, které jsou popsány výše v této práci. Z průběhu Městských misí ve Vídni je patrné, že i některé zkušenosti a prvky např. lidových misí FATYMu z Vranova nad Dyjí se dají s úspěchem využít i v evangelizaci a pastoraci ve velkém městě.²⁵⁸

Konkrétní program Městské misie ve Vídni 2000 – viz Příloha 2, s. 30-34.

²⁵⁷ Srov. „Auf dem Weg zur Citypastoral Bonn“- Konzept [online]. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://www.citypastoral-bonn.de/konzept/cp-bn-konzept2004.pdf>

²⁵⁸ Srov. *Stadtmission Wien 2003*. [online]. [cit. 2011-07-20]. Dostupné z: <http://www.erzdioezese-wien.at/content/schwerpunkte/stadtmission/0/articles/2003/06/01/a2895/>. Viz též Příloha 2 této práce, s. 23-27.

2. 3. 5 Další příklady městské pastorace v Německu a Rakousku

V následující kapitole jsou krátce uvedeny další příklady evangelizace, městské pastorace a další zapojení církve v několika rakouských a německých velkoměstech tak, jak je sami jejich vedoucí, iniciátoři a aktivisté popisují na svých webových stránkách. Všechny tyto aktivity jsou velkým zdrojem inspirace pro velká města také v České republice.

Městský kostel sv. Anny ve Vídni

Pokus popsat „městský kostel“ (City-Kirche) by mohl znít: Je to domácí kostel pro nadfarnostní službu města, kostel pro celé město, pro křesťanskou kulturní obec, pro občany obce. Je místem vysloveně pendlování mezi náboženstvím a současnou hudbou, mezi náboženstvím a současným výtvarným uměním, mezi náboženstvím a současnou literaturou, mezi náboženstvím a společností.

Jejich duchovní a terapeutická vzdělávací nabídka MANNA²⁵⁹ je reakcí na nový požadavek náboženství nechovat se rezignovaně, ale formou „nenápadné pohostinnosti“ církve poskytnout příspěvek k životu ve městě a ke zvládnutí životních situací potřebných.²⁶⁰

Akademie pro evangelizaci Vídně

Vzdělávací centrum pro misie ve střední Evropě

Uprostřed Vídně vede společenství Emmanuel od roku 2002 Akademií pro evangelizaci. V moderním vzdělávacím středisku pro misie v 1. vídeňském obvodu probíhají vedle devítiměsíčního studijního běhu také akce Institutu pro evangelizaci. Institut nabízí početné nové dělené studijní programy pro studenty i výdělečně činné.²⁶¹

²⁵⁹ MANNA = Meditieren (meditovat), Annahmen (akceptovat), Nachspüren (pátrat po kom, cítit, pociťovat, stopovat), Neu orientieren (nově orientovat), Aufbrechen (zlomit, rozlomit, vylámat, vypáčit, otevřít, rozvíjet se, vydat se na cestu, vyrazit na cestu).

²⁶⁰ *Annakirche Wien*. [online]. [cit. 2010-07-20]. Dostupné z: <http://www.annakirche.at/>.

²⁶¹ Srov. *Akademie für Evangelisation in Wien* [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.emmanuel.at/emmanuel.php?Akademie-f--r-Evangelisation-in-Wien&p=DE,3602,12,,1,,>.

Církevní iniciativy ve městech a nákupních centrech: Innsbruck

Studna

Studna je aktivita, v níž jsou zkušené a vyškolené poradkyně připravené vám naslouchat. Můžete počítat s důvěryhodnou atmosférou a absolutní mlčenlivostí. Rozhovory jsou bezplatné. Přihláška není nutná.²⁶²

Rozhovorová oáza

Rozhovorová oáza dává možnost hovořit o životě s jeho klady i zápory, o otázkách strachu, hranicích a nadějích, o hledání Boha a víry. Nabízí rady, informace, rozhovory, zpovědi.²⁶³

Církevní iniciativy ve městech a nákupních centrech:

Vídeň – letiště

Úvodní stránka letištní duchovní správy na letišti Vídeň-Schwechat.²⁶⁴

„Zde na letišti se křižují cesty nesčetných lidí z různých kulturních oblastí. Náš mezináboženský prostor pro pobožnost Vám chceme nabídnout k volnému použití nejen jako místo ticha, meditace a modliteb, ale také stanovit znamení: znamení tolerance, usmíření a vzájemné tvorby hodnot mezi různými náboženstvími a konfesemi.

A v neposlední řadě: spiritualita může mít tolik výrazových forem, kolik je lidí. Každý cestující, každý spolupracovník ať se u nás na letišti cítí jako doma. Proto se snažíme také o kontinuitu. Pět dní v týdnu jsme tu pro vás k dispozici – k výměně myšlenek nebo jednoduše k poklábosení u čaje nebo kávy. Je pěkné, že jste navštívili naše webové stránky. Osobní návštěva – snad při příležitosti Vaší příští cesty letadlem – nás jistě potěší!“²⁶⁵
Modlitba – meditace – ticho – setkání, náboženství v mezináboženském prostoru pro pobožnost na letišti Vídeň-Schwechat je otevřeno denně od 7.00 do 20. 30 hod.

²⁶² Viz *Der Brunnen* [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: http://www.der-brunnen.at/index.php?option=com_content&view=article&id=49&Itemid=53.

²⁶³ Viz *Gesprächsoase* [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.gespraechsoase.at/>.

²⁶⁴ Srov. *Flughafen-Seelsorge am Flughafen Wien-Schwechat* [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: http://www.virc.at/deutsch/d_airport_seelsorge.htm.

²⁶⁵ Cit. *Seelsorge am Flughafen Wien-Schwechat* [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: http://www.virc.at/deutsch/d_airport.htm.

Internetová iniciativa katolických řádů

Několik katolických řeholních řádů chce nabídnout své služby městské pastoraci. Těší nás, že vás můžeme pozdravit na našich stránkách! Zde informujeme o rozmanitých úkolech a oblastech činnosti katolických řádů. Jestliže se o naše témata zajímáte, můžete se nechat pozvat do menu. Přejeme vám mnoho radosti a současně žádáme o trochu ohleduplnosti. Schůzky jsou vždy vzrušující, jak mezi lidmi, tak i s Bohem. A pokud nemůže souhlasit se vším, mějte na paměti, je to druh debaty.

Srdečně vás zveme k nám poznat nás blíže! Klikněte na webové stránky:

www.superiorenkonferenz.at (mužské řády)

www.vfoe.at (ženské řády)²⁶⁶

Městská pastorec ve Frankfurtu

Mobilita a fluktuace jsou jevy, které jsou pro církve ve městě zcela novými výzvami. Omezení mnohých církevních nabídek pro kolemjdoucí, kteří by chtěli jen krátce nahlédnout dovnitř, jsou příliš veliké. Jestliže chce církve zasáhnout tyto lidi, musí být otevřená, lákavá a chystat v pravém slova smyslu sympatické upoutávky tam, kde se valí tato velká řeka kolemjdoucích. Zde jde o otázku prezentace církve v srdci města, o přední posty církve v naprosto sekularizované společnosti, o průkopnické stanice, kde je cesta společenství lidem nabízena výslovně v evangelizačním duchu.

Střed města už není chápán jen jako určitý prostor, ale spíše jako událost, dění. Centrum města už není obytným místem a lidi ve dne se liší od lidí v noci. V pátek a v sobotu v noci bývá ve středu města až 10 tis. mladých návštěvníků kin. Denně dojíždí do středu Frankfurtu asi 300 tis. lidí do zaměstnání. Město je ovlivněno „mentalitou kolemjdoucích“. Mnohé se stane a brzy jsou tyto události opět „minulostí“. Město má jednu „významnou převahu“ – je středem zájmu dvou milionů lidí a pro mnoho z nich je zároveň ztrátou identity. Je centrem specialistů a odborníků v oblasti služeb, správy, kultury a ekonomiky.

Místní farnost a farní budova ztrácí ve středu města nejen své obyvatele, ale i svůj význam. Církve musí hledat nové formy a struktury pastorec. A zároveň úkolem církve ve městě není nabízet jen rychlý náboženský servis, rychlým postupem zprostředkovat transcendentní kontakt.

²⁶⁶ Cit. *Frauenorden und Männerorden*. [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z:

<http://www.herrgottnocheinmal.at/>.

Nemůže však přijít o lidi, kteří se cítí být předurčení pro městský život. Před dveřmi městských kostelů se pohybují kolemjdoucí, kteří se dnes, mimo jiné, zajímají také o náboženství. Církevní aktivity tu musí tedy odpovídat požadavkům velkoměstské pastorače, protože každému, zejména církvi vzdáleným lidem, umožňují kontakt a přijetí v církvi.

Celkem důležitá je proto poloha u hlavního proudu kolemjdoucích v pěší zóně mezi Zeilem a Römerem, přímo u oblíbeného chrámu Panny Marie Liebfrauen. Jeho přitažlivá architektura umožňuje příchod a setrvání „neznámých kolemjdoucích“ a motto „My jsme tu pro vás“ slibuje decentní osobní nabídku.

Nabízí se zde možnost krátkodobého nezávazného kontaktu, ale je možné i trvalejší zakotvení. Církevní obchod je otevřen každému, ať je blízko církvi nebo je jí vzdálen a je místem pro informaci, dotazy, kritiku a stížnosti. Že otázky, týkající se informací, vedou často k hlubokému rozhovoru, je cílem i přáním tohoto zařízení.²⁶⁷

Diecéze Graz-Seckau

V Grazu v roce 2003 proběhl regionální seminář s názvem „Církev ve městě – osobní duchovní správa v současné městské a církevní situaci.“ Pět děkanátů města Graz vyslalo na tento regionální seminář své pracovníky do sálu Anděla strážného ve farnosti kostela Anděla strážného²⁶⁸. Pozvání přijalo asi 120 osob.

Vídeňský pastorální teolog Pavel Michael Zulehner vyložil ve své přednášce dva biblické obrazy města: nebeský Jeruzalém jako místo příslibení a Babylon, který byl plný zmatků a chaosu. Vychází ze slov proroka Jeremiáše: „Usilujte o pokoj tohoto města, do něhož jsem vás přestěhoval, modlete se za ně k Hospodinu, neboť v jeho pokojí i vy budete mít pokoj!“²⁶⁹ a ukazuje základní kulturní naladění, které církev ve městě musí vnímat:

- městskou liberálnost a přírůstek uprchlíků za svobodou
- psychické bezdomovectví a výstavbu nové propojovací sítě
- odstraňování přebytečných a růst nové solidarity
- přibývající sekularizaci a privatizaci náboženství a jako protitah respiritualizaci.

²⁶⁷ Srov. *Liebfrauen, Kirchenladen Frankfurt am Main*, [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z:

<http://www.liebfrauen.net/>. Také z:

http://kirchenladen.bistumlimburg.de/index.php?_1=0&_0=14&sid=d4e9cb36aec77326b3ff4973a73921fb.

²⁶⁸ Viz *Schutzengelkirche*, [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.kath-kirche-graz.org/cms/content/view/full/105>.

²⁶⁹ Jer. 29, 7.

Výzva k boji za církve je tedy založena na její blízkosti Bohu a lidem:

- církve je domov s mnoha příbytky, to znamená, že pod její střechou má místo mnoho skupin a musí se stát přechodně určenou domovskou stanicí
- církve musí umožnit uzdravení a blaho pro lidi.²⁷⁰

Výchozí situace ve městě Graz:

- situace církevního života lidí ve městě je rozdílná od situace života lidí na vesnici.
- vazba na kostel je méně silná, „možnosti výběru“ jiné farní bohoslužby je větší než na vesnici.
- ve velké oblasti Štýrského Hradce žije 250 tis. lidí, což je asi 20 % veškerého štýrského obyvatelstva.
- katolíků na území gratzského děkanátu je mezi 60 a 75 %
- v samotném děkanátu Graz je až 25 % obyvatel bez vyznání, v samotném městě je to 20 %
- pravidelná návštěvnost kostela ve městě je něco mezi 6 a 13 %; musí si tedy dát otázku, jak osloví zbývajících 70 % katolíků.
- různé farnosti Štýrska mají své farní koncily a provedly farní průzkumy problémů, zájmů a povinností, aby lépe poznaly své farníky.

V pracovních skupinách semináře se mj. probíraly otázky trendů ve městě, které lidi zbavují odvahy a které je naopak povzbuzují; jak vidí vývoj města Štýrský Hradec (Graz) do roku 2030 a co budou dělat pro nastartování změn. Nakonec plénum a agapé uzavřely tento zajímavý a povzbudivý regionální seminář.

Z pléna vzešla tato vyjádření a představy k dalšímu vývoji farností a církve ve městě:

- musí jít o dobro města a lidí ve městě a nejen o vnitřní klima (orientace ven místo dovnitř)
- nová kvalita bohoslužeb: skvělé a plné zážitků

²⁷⁰ biblická místa k tématu setkání s církví ve městě:

- starost o město: Jeremiáš 29., 4-7
- stavba města Babylonu: Genesis 11., 4-9
- Jdi do města! Skutky apoštolů 9., 6
- Mně by nemělo být líto Ninive, toho velikého města? Jonáš 1., 1-16; 2., 1-11; 3., 1-10; 4., 1-11.

- otevřenost a transparentnost farní obce, aby se lidem lépe vstupovalo do společenství církve
- „exerciciím všedního dne“ patří také „exercicie solidarity“
- maximální zapojení věřících křesťanů
- užší specializace jednotlivých farností
- větší propojenost farností pomocí sítě
- pastorační kolektiv
- apoštolát obytné čtvrti
- zřízení městské prodejny, církevní kavárny nebo církevního shromaždiště

V Grazu je v rámci pastoračních aktivit již od roku 1999 v provozu církevní kamenný stánek Kircheneck, který je informačním a zároveň služebním místem. Jeho pracovníci tu mají denně za úkol:

- objasňovat přípravu na přijetí svátostí
- zprostředkovávat radu a pomoc
- pomáhat při řešení církevních záležitostí
- podávat informace ohledně charity
- informovat o službách a akcích farností v Grazu
- informovat o bohoslužbách a kostelích
- informovat o náboženských otázkách
- informovat o výletech a poutích
- mít čas na rozhovor.²⁷¹

Arcidiecéze Kolín nad Rýnem

„Proměna vytváří“ – spolupráce v okrcích duchovního vedení s výhledem do roku 2011

Na zvláštním zasedání 23. 3. 2007 se zabývala kněžská rada vnějšími požadavky farní duchovní správy. Podnětem a základními zkušenostmi jí k tomu byl projekt „Spolupráce v oblastech duchovního vedení“, který byl nastartován před sedmi lety a poskytl statistické a personální prognózy pro nejbližší desetiletí. Již při svém posledním zasedání na podzim 2006 měla dát kněžská rada podnět ke spolupráci při úvaze vzhledem na stále se měnící pastorální a personální situaci. Teoretickým pomocníkem jim byl projekt „Sinus-prostředí“, který už skoro 25 let zkoumá světské prostředí v Německu.²⁷²

²⁷¹ Srov. *Kircheneck*, [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.kath-kirche-graz.org/cms/kircheneck>.

²⁷² Srov. *Sinus-Milieustudie*, [online]. [cit. 2011-08-07]. Jednotlivé texty ke stažení z: <http://www.erzbistum->

Rodina na místě

Internetový portál pro otce, matky a děti z arcibiskupství Kolín. Zde najdou impulsy pro všední dny rodin, odkazy na výstavy a kontaktní osoby ve své blízkosti. Pestrá nabídka od legrace a her po rady a pomoc na této stránce pomáhá vznikajícím rodinám a rodinnému životu. Veškeré informace o katolickém centru rodin v arcibiskupství Kolín hledejte na internetových stránkách Katholischen Familienzentren des Erzbistums Köln.²⁷³

Katolická městská církev ve Wuppertalu

Hledat nové cesty, jak oznamovat poselství o Božím království, je jednou ze vznešených úloh církve. Toto platí nejvíce v době společenských změn. Staré známé struktury mizí nebo se mění, nové vznikají. Tato změna je výzvou pro církev, která 2000 let staré poselství vždy musí uvádět znovu a nově do běžné mluvy a do běžného života lidí. Zvláštní formou, která si toto dává za úkol, je tzv. „městská pastorace“. „Katolická městská církev Wuppertal“ tuto výzvu přijímá a nasazuje své síly ve městě a pro město Wuppertal. Hledá na ulicích a různých místech města kontakty s lidmi ve Wuppertalu. Na internetových stránkách informuje Katolická městská pastorace Wuppertal o svých myšlenkách, svých projektech a výstavách.²⁷⁴ „Katolická městská církev Wuppertal“ byla zřízena 18. března 2004 kolínským arcibiskupem Joachimem kardinálem Meisnerem.

Co je to městská pastorace?

Ohlašovat radostnou zvěst o Božím království lidem je primární příkaz církve.²⁷⁵ Měnit se má ovšem šat i forma ohlašování. Každá doba a každá kultura musí najít svou vlastní formu, která přináší starou zvěst o Božím království opět nově vyjádřenou.

Papež Jan Pavel II. upozorňuje v okružním listu biskupům, encyklice „Redemptoris misio“ na to, že přední místo v evangelizaci náleží velkoměstům, která ovlivňují kulturu a komunikaci, životní styl a smysl života obyvatel.²⁷⁶

koeln.de/seelsorgebereiche/downloads/fachbereich_pastoral/category_b/subcategory_1/.

²⁷³ Viz *Katholischen Familienzentren des Erzbistums Köln*, [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://thema.erzbistum-koeln.de/kath-familienzentren>.

²⁷⁴ Srov. *Die Katholische Citykirche Wuppertal*, [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.katholische-citykirche-wuppertal.de/Startck.html>.

²⁷⁵ Srov. kán. 781 CIC. Srov. též kán. 225. Srov. též: AG 5; in: *Dokumenty II. vat. koncilu*, s. 434.

²⁷⁶ Srov. JAN PAVEL II., *Redemptoris missio*, čl. 37b.

Dnešní možnosti mobility, kterou má kulturní pluralitní společnost a rozličné prostředky masové komunikace rozšiřují obzor moderních lidí daleko přes hranice jejich životního a obytného prostoru. Pouhá k místu se vztahující pastorace nemůže už více odolávat tomuto modernímu nároku. K městu a jeho kulturnímu a komunikačnímu rázu musí být v pastoraci přihlédnuto.

Katolická městská církev Wuppertal se orientuje samozřejmě primárně na církvě vzdálené lidi. Jejím cílem je „okolojdoucím“ umožnit momenty setkání a kvalitní kontakty. Reaguje pružně na aktuální události, přičemž stále se drží postoje katolické církve. Kromě nabídek, kterými Katolická městská církev Wuppertal pružně reaguje na aktuální události, nabízí řadu projektů; jsou to např.:

Katolická městská církev Wuppertal k dispozici

Čas pro noční nadšence

Zvláštní typ vedení církve

Městské nešpory

Požehnání

Informace o víře

Hledáte někoho na pohovor:

protože máte otázku a nevíte, na koho se s ní můžete obrátit

protože věci kolem chtějí plynout samy o sobě

protože se Váš život, Vaše vztahy, něco ve Vaší rodině dostalo do problémů a zmatků

protože se chcete zbavit své zlosti – snad i s pomocí církve

protože přemýšlíte o Bohu a o světě a máte pochybnosti

protože ...

Katolická městská církev Wuppertal umožní:

pomoc v krizi a duchovní vedení pro lidi v sociální, duchovní a náboženské nouzi

rozhovor a radu v akutních krizích a konfliktních situacích

objasnění problémů, následná rada a popř. další doporučení na odborná místa

duchovní rada a duchovní doprovod

Katolická městská církev Wuppertal Vám nabízí a zaručuje ...

dosažitelnost: V příslušných úředních hodinách lze snadno přijet nebo předtím zavolat;

v krátkých lhůtách a nebyrokraticky lze najít kompetentního odborníka k rozhovoru;

po (telefonické) domluvě rádi zaměstnanci dají termín mimo pravidelné úřední hodiny.

mlčenlivost: Všichni pracovníci rozhovorové poradny podléhají přísné mlčenlivosti; dvě samostatné místnosti umožňují nerušené rozhovory.

anonymitu: Nikdo nepotřebuje k ničemu jména. Kdo vstoupí do poradny, zůstává na vlastní žádost v anonymitě.

žádné náklady: Nabídka rozhovoru je bezplatná.

Cíle městské pastorace

městská pastorace vyhledává lidi, je „Církví vycházející“

městská pastorace je aktuální a pružně reaguje na témata města

městská pastorace se vhodně vměšuje

městská pastorace pomáhá lidem města v odpovědích na jejich otázky a nachází pro ně pomoc v životě

městská pastorace umožňuje anonymní setkání s církví

městská pastorace je neúmýslná v tom smyslu, že nikoho nenutí

městská pastorace má profil

městská pastorace má vysoké kvalitativní nároky

městská pastorace je veřejné jednání církve.²⁷⁷

Program v červnu 2007 v Münsteru – viz Příloha 2, s. 27-29.

Městská pastorace Mannheim

Ve vnitřním městě Mannheimu se vlní denně pestrý, stále zaměstnaný dav lidí. Také církev je svými rozličnými nabídkami ve městě přítomna. Skvostný jezuitský kostel, který je nejstarší katolický kostel u tržiště sv. Sebastiana a chrám Milé Paní jednoduchou krásou připomíná lidem, že i přes čilý ruch zde mohou najít klid pro duši i tělo.

²⁷⁷ Srov. *Die Katholische Citykirche Wuppertal*, [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z:

<http://www.katholische-citykirche-wuppertal.de/Startck.html>.

Městská pastorace

Městská pastorace se chápe jako síť nabídky církve pro města. Tvoří je církevní komunikační a informační střediska. Všechny církevní a náboženské informace ve městě Mannheim se tu sbíhají a jsou tříděny do určitých složek. Informace jsou zprostředkovány osobně, a tak mohou komunikační nabídky zasáhnout hluboko a být vysloveně duchovní.

Otevřené dveře

Otevřené dveře se věnují osobním informacím o víře a individuálním poradám lidem v těžkých situacích. Práce jezuitských kněží a spolupracovnic a spolupracovníků se děje v diskrétní a důvěrné atmosféře.²⁷⁸

Městská pastorace a pastorace kolemjdoucích ve městě Salzburg

Návrh postupu – zásadní úvahy

Město je nové místo, kde může být zvěstováno evangelium. V centru města se zrcadlí život a životní styl naší společnosti, který se vyznačuje charakteristikou prožitku a velkým výběrem možností. V tomto životním prostředí bude moci být odkryto poselství Ježíše Krista. Jako církve jsme žádáni, abychom se přiměli se ve městě potkávat s lidmi, vcházeli s nimi do kontaktu, byli těmto lidem k dispozici a ještě jinými formami signalizovali lidem přítomnost církve.

Městská pastorace se vyznačuje třemi těžišti:

- tvůrčí pozvání nacházet smysl v poselství Ježíše Krista
- setkání s lidmi, kteří jsou ve městě na cestě
- dialog a propojení s různými kulturními a politickými iniciativami ve městě.

K povinností městské pastorace také přináležejí, vedle mnohých církevních nabídek ve městě, nutná veřejná prezentace církve v Salzburgu. Církve jde tu s alternativními stanovisky takřkajíc na tržiště. Do tohoto místa lze lehce vstoupit, možný je také anonymní kontakt; místo je utvářeno sympaticky, a to vždy někoho osloví. Na této oslovitelnosti určitými osobami spočívá nabídka pro ty, kteří hledají smysl života, pro církvi vzdálené, distancované a ty, kteří hledají třeba jen kontakt.

Církve se na takových místech ukazuje jako komunikační a pohostinná, zásadně bezplatná, jako cesta ke společenství pro lidi v nouzi. Skrze tento projekt může být církve zažívána jako

²⁷⁸ Srov. *Kirche in der City, Mannheim*. [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.citypastoral-mannheim.de/de/citypastoral/>.

společenství s otevřenými dveřmi. Z této pozice bude také inovovat, experimentovat a iniciovat liturgii. Události, které proběhnou ve vnitřním městě, budou sledovány a zahrnuty do úvah o pastýřských iniciativách.

Cílová skupina:

Cílovou skupinou mohou být nazýváni:

- lidé, kteří hledají informace o církevních prostředcích, především informace o způsobu života v církvi
- ženy a muži, kteří se chtějí do církve vrátit
- kolemjdoucí, kteří jdou bezúčelně městem, dívají se kolem sebe a nechají se oslovit
- lidé, kteří ve městě pracují a hledají místo k odpočinku
- pracovníci mobilní duchovní správy, kteří se tam domluví, svěří a mohou si odpočinout
- poutníci, kteří chtějí rozmlouvat, informovat se o další cestě nebo si jen oddechnout
- ženy a muži, kteří se chtějí informovat o přínosu církve
- lidé, kteří chtějí přednést chválu i kritiku na církev

Úkoly městské pastorace:

- kvalifikovaná nabídka rozhovoru kolemjdoucím
- propojení a podpora součinnosti s iniciativami duchovní správy v Salzburgu. Reklama pro aktivity farností, řádů a jiných církevních zařízení
- informační agentura nejrůznějších církevních zařízení města Salzburg; u speciálních dotazů lze odkázat dále na odborná místa, jako např. církevní příspěvkové organizace, řády, kláštery, sociální zařízení, poradny
- upozorňovat na nabídky, které právě probíhají: rozhovory a zpovědi, prostory pro ticho a modlitbu, možnost účasti na bohoslužbách
- zprostředkování ombudsmana arcidiecéze
- vývoj křesťanských obřadů a duchovních nabídek, které vyhovují městské kultuře
- noclehárna pro „mobilní duchovní správu“
- pozvání pro lidi, kteří v rámci města pozorují pod jiným zorným úhlem městské poutní cesty
- informaci a místo odpočinku pro poutníka.

Samozřejmě:

Městská pastorec je veřejné zařízení. Otevřenost vůči lidem, kteří jdou kolem nebo se zastaví, je typickou vlastností zařízení. Kvalifikovaní spolupracovníci jsou zde k dispozici pro podávání informací, pro kontakt a pro setkání. Na veřejných výstavách může být poptávka po prezentaci neobyčejných míst. Jde o to objevit v setkání jinou pravdu evangelia.

Složení personálu:

- vedoucí úředník pro koordinaci, plánování a rozvoj zařízení
- neplacení spolupracovníci, z části členové řádových společenství
- vedoucí úředníci z duchovní správy, ordinariátu, příspěvkových organizací a Katolické akce, kteří sjednávají časy služeb
- studující teologie ve spolupráci s teologickým centrem a kněžským seminářem.

Vždy jsou přítomny právě dvě osoby.

Zřizovatel zařízení: arcibiskupství Salzburg

Vedení: vedoucí úřední osoba, které je podřízena kancelář duchovní správy/referát městské pastorec.²⁷⁹

Otevřené nebe – děkanát Kufstein 11. – 18. říjen 2007

Otevřené nebe znamená:

- kráčet k lidem; přinášet jim velké a malé radosti, ale i v nouzi a smutku jim být po boku
- království Boží se blíží; otevřené nebe dává nahlédnout do Božího království, jehož příchod se toužebně očekává.

Toto přesně se má dít v kontaktním týdnu: navazují se kontakty, hledí se na lidi - lhostejno odkud jsou; má se myslet na pomoc nejen malým farním strukturám, ale také za okrajem talíře děkanství.²⁸⁰ Samozřejmě je, že také lidé z „centrály“ jdou alespoň jednou na místo dění, totiž tam, kde se pastorec děje - k lidem. Tím se začíná naplňovat Ježíšovo přání „být v jednotě“.²⁸¹

²⁷⁹ Srov. *City- und Passantenpastoral in der Stadt Salzburg*, [online]. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.kirchen.net/stadtpastoral/page.asp?id=6707>.

²⁸⁰ Srov. *Offener Himmel – Dekanat Kufstein*, [online]. [cit. 2011-07-09]. Nový program dostupný z: http://www.kirchen.net/upload/24790_Programmentwurf%202%204%202008.PDF.

²⁸¹ Srov. Jan 17,21.

Rozhovorová oáza zvenku (Univerzita redemptoristů Innsbruck)

Na závěr této přínosné kapitoly předkládám velmi zajímavý výťah z podrobně propracované koncepce další pastorační aktivity s názvem „Rozhovorová oáza“ v Innsbrucku z měsíce dubna 2003.²⁸²

Představa

Existují stále nové podněty a životní situace, ze kterých lidé hledají východiska a přejí si rozhovor s věřícími lidmi – nejlépe s duchovním správcem. Často se pak zdá práh pro setkání příliš vysoký nebo chybějí příležitosti se bez složitých ohlášení předem s těmito lidmi setkat.

Přímo v Innsbrucku zažívají silnou a rostoucí potřebu příležitostného rozhovoru s nábožensky zakotvenými lidmi a přání duchovního rozhovoru a náboženského doprovázení. Na pozadí současné „nouze“ a ve spolupráci s psychosociálními zařízeními ve městě Innsbruck nabízí katolická církev centrální duchovní poradnu. Krátkodobě, bezplatně a důvěrně se zde mají setkávat schopní a anonymní účastníci rozhovoru. Duchovní zprostředkovávají to, že zde mají lidi na lidi čas a že je „Církev“ dosažitelná.

Vedle této přednostní mise má být Rozhovorová oáza také místem pro informace o akcích, o duchovních povoláních (možnosti vzdělávání, různá odborná cvičení, různá řádová společenství a další církevní zařízení; zprostředkování kontaktů: na „Misionářem dočasně“, na duchovní průvodce...; stejně jako podobná zařízení ve Vídni, Linci, Salzburgu). Od podzimu 2002 se lze spojit s duchovními v Rozhovorové oáze i přes e-mail.

Řádové společenství redemptoristů se cítí být spojeno a zavázáno v tomto příkazu v souladu se svým zakladatelem Alfonsem z Liguori a sv. Klementem Maria Hofbauerem a v souladu s tradicí jejich duchovní správy.²⁸³

Místo

Univerzita redemptoristů v Maximilianstrasse 8. Blízký kostel Srdce Ježíšova přispěje také k důvěryhodnosti tohoto místa. V tomto místě se nachází celá řada poradních zařízení. Místo je lehce dostupné tramvajovou linkou č. 1. Cesta z hlavního nádraží k rozhovorovému centru

²⁸² Srov. *Gesprächsoase Innsbruck*, [online]. [cit. 2011-07-09]. Obnovené stránky dostupné z:

<http://www.gespraechsoase.at/>.

²⁸³ Srov. *Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele* : redemptoristé [online]. [cit. 2011-07-23]. Dostupné z:

<http://cssr.cz/cz/page/167>.

činí přibližně 10 minut. Přimo v poradně se nachází recepce a dvě místnosti k nerušenému rozhovoru.

Biblická návaznost

Koncepce Rozhovorové oázy biblicky přímo vychází ze setkání a rozmluvy Ježíše se samařskou ženou u studny, jak o tom pojednává Janovo evangelium.²⁸⁴ Je tedy pevně zakotvena na evangelním poselství.

Cílová skupina

Nabídka rozhovoru je otevřena všem, kdo hledají informaci, jakoukoli radu, orientaci a třeba i rozhovor o víře. Tato nabídka je nezávislá na stáří, národnosti či náboženské příslušnosti.

Nabídka

Rozhovor může probíhat přímo v Rozhovorové oáze anebo může být předem telefonicky dohodnut na jiné místo. Může trvat až jednu hodinu; obsah rozhovoru však není omezen. Podnětem mohou být informační otázky, problémy v soukromí, potřeba rozhovoru nebo sdílení se, rozhovor o otázkách víry, domluva konzultace či přání usmířit se s Bohem ve svátosti smíření. V Rozhovorové oáze lze získat také informace o duchovním doprovodu a lze zprostředkovat vhodného průvodce.

Jsou nabízeny informace o duchovních a církevních povoláních; u dlouhodobých požadavků na radu je odkazováno na příslušná zařízení. Jsou podávány odborné informace o psychologických, společenských a církevních oblastech, stejně jako i jiné odborné rady (Charita, apod).

Nejsou zde podávány následující nabídky: telefonické či písemné rady, finanční pomoc, domovní návštěvy, dosažitelnost mimo úřední hodiny bez domluvy předem. Informace jsou podrobně dostupné na webové stránce na internetu.²⁸⁵

Poradna duchovní správy

Poradnou duchovní správy se rozumí odborná poradna na pozadí křesťanské víry a zvěstování evangelia Ježíše Krista. Ve středu pozornosti poradní práce stojí člověk jako

²⁸⁴ Viz Jan 4,7-30.39-42.

²⁸⁵ Viz *Gesprächsoase Innsbruck*, [online]. [cit. 2011-07-09]. Obnovené stránky dostupné z: <http://www.gespraechsoase.at/>.

svobodná osoba. Poradna duchovní správy je postavena na klidu víry, který pomůže hledajícímu radu poznat jeho vlastní možnosti a síly, najít vlastní cestu, také najít jeho rozhodnutí pro víru.

Propojení a spolupráce

Rozhovorová oáza je propojena přes pracovní společenství Městské pastorační rady s pastoračními společenstvími ve městě (Městská pastorační rada) a spolupracuje s faráři, řádovými společenstvími, duchovní správou klinik a jinými poradnami i s pastoračním střediskem místní diecéze a Canisiuswerkem (dílem sv. Petra Canisia).

Duchovní

Rozhovorová oáza je v počáteční fázi vedena vedoucím, podporována odbornými zaměstnanci a dalšími administrativními silami. S nimi bezplatně spolupracuje duchovní podle svých časových možností (nejméně jedenkrát až dvakrát měsíčně půl dne). Během úředních hodin jsou přítomni vždy nejméně dva poradci (z toho – je-li to možné – vždy alespoň jeden kněz).

Odborná kompetence duchovních poradců se odráží od jejich životních a věroučných zkušeností a od jejich poradenské kvalifikace. Tím se rozumí, že jsou vycvičeni v uznávaném (pastoračním) psychologickém poradenství a/nebo, že mají zkušenosti s konkrétním rozhovorem a poradenskou prací.

Spolupracovníci se účastní pravidelné supervize a zvyšování kvalifikace nachází v „Oáze rozhovoru“, což je setkání spolupracovníků jednou za čtvrtletí. Slouží k týmovému školení, k formaci pro rozhovory a domluvy, koncepci prověrek a rozvoji perspektiv. Spolupracovníci Rozhovorové oázy se také písemně zavazují k mlčenlivosti.

Služba duchovních

V Rozhovorové oáze jsou v úředních hodinách přítomni vždy dva duchovní poradci, pokud možno muž a žena a - je-li možno – vždy k dispozici kněz. Ten, kdo má službu, řeší všechny požadavky na recepci samostatně, informuje o nabídce rozhovoru, vede krátké rozhovory pro objasnění očekávání a domlouvá termíny pro rozhovor. V případě vícečetného setkání zůstávají potřební návštěvníci u stejného duchovního poradce.

Finance

Hlavními sponzory jsou Univerzita redemptoristů Innsbruck, příspěvky řádových společenství, příspěvky Městské pastorační rady Innsbrucku, dary, akce, bleší trh. Pro

jednotlivé projekty resp. na investiční záměry jsou žádány a poskytovány dotace (diecéze Innsbruck, Vídeňská provincie redemptoristů,...).²⁸⁶

2. 3. 6. Dlouhá noc kostelů

V rakouské Vídni se v roce 2005 poprvé konala akce „Lange Nacht der Kirchen“ – Dlouhá noc kostelů. Šlo v ní o pozvání co největšího počtu obyvatel hlavního města na jednu noc koncem května před víkendem do kostelů a kaplí města. Pro návštěvníky byl připraven bohatý program, sestavený především z prezentace dějin a zajímavostí těchto bohoslužebných prostor, ze života farností – zkrátka šlo o představení církve ve městě dnes. Pod vedením duchovních správců se programů zúčastnili dobrovolně aktivní farníci, kteří několik týdnů dopředu zajistili propagaci celé akce, dále to byli představitelé církve i města, známí umělci a další osobnosti. Tehdy se zúčastnilo několik desítek tisíc lidí z Vídně i blízkého a vzdáleného okolí.²⁸⁷

V dalších letech se dlouhá noc kostelů rozšířila postupně do celého Rakouska, ale i do sousedních zemí (v ČR od roku 2009 – viz dále v této práci, na Slovensku a v Maďarsku od roku 2011) a dnes již za finanční i materiální podpory fondů Evropské unie zaznamenávají statisíce vstupů.²⁸⁸

2. 3. 6 Analýza a hodnocení popsanych zahraničních zkušeností z hlediska použitelnosti ve velkých městech

Historickou analýzou zjišťujeme, že potřeba evangelizace byla indikována nejprve v evangelikálních církvích již na počátku XX. století, na II. vatikánském koncilu zakotvila jako součást pastoračního hnutí až v 60. letech. Ve 30. letech minulého století se etabloval mezi teologickými obory obor pastorační psychologie, kterému předcházelo pastorační poradenství. Ke konci století pak byl vyhlášen program nové evangelizace a s ní se objevil

²⁸⁶ Viz *Gesprächsoase Innsbruck*, [online]. [cit. 2011-07-09]. Obnovené stránky dostupné z: <http://www.gespraechsoase.at/>.

²⁸⁷ Program viz *Lange Nacht der Kirchen 2005*, [online]. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: http://www.langenachtderkirchen.at/wien/termin_archiv/2005/

²⁸⁸ Programy a podrobnosti viz *Lange Nacht der Kirchen 2011*, [online]. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: <http://www.langenachtderkirchen.at/links/0>

fenomén inkulturace. Poznatky těchto oborů, nové evangelizace a inkulturace hojně využívá právě městská pastorace, jak následně uvidíme na teologických reflexích i na konkrétních příkladech.

Vídeňský profesor Paul Zulehner vybírá lidi nesnáze oslovitelné, jako jsou lidé přebyteční, umírající, postižení, nezaměstnaní a děti, protože solidarita s nimi je právě tou formou evangelizace, která je velmi dobře použitelná nejen pro město Vídeň, ale i pro ostatní města. Život církevního společenství ve Vídni je v posledních letech velmi poznamenán výstupy z církve, vymíráním a sekularizací – proto je třeba „udržet nebe otevřené“, což znamená: znát utrpení lidí a umět jim pomáhat v síti farností s profesionálními charitami a ve spolupráci s činnými řeholními řády a s městskými institucemi, pečovat o samoživitele dětí, azylanty, muslimy, umírající. Zajištění minimální lidské hodnoty je totiž počátkem hlásání hodnoty božské - úcta k člověku otevírá právě tohoto člověka Bohu. Budoucnost církve zde spočívá v umění milovat město Vídeň a starat se o jeho blaho, přinášet mu Boží slovo, starat se o jeho budoucnost a spásu.

Německý kapucín z Münsteru Erich Purk přirovnává úbytek víry v Evropě k pouštní migraci církve. Analyticky lze vyvodit, že čím více je společnost sekularizovaná, tím více hledá mystiku a spiritualitu; tedy že srdce moderního člověka je náboženské. Církev potřebuje otevřené průkopníky, kteří se pokusí o nové pastorální cesty; potřebuje být otevřená a mít mnoho nízkoprahových dveří. P. Erich Purk výborně popisuje psychologii člověka uprostřed města: cítí se svobodný, ale osamělý; prožívá jen letmá a anonymní setkání; zachovává si určitý odstup; nemá vazbu na městskou čtvrť ani na území farnosti; snaží se neustále něco zažívat; má vlastní pestré a „slátané“ náboženské cítění. Odpovědí pastorace je duchovní správa neboli pastorace kolemjdoucích. Jde mezi lidi na ulici v podobě divadla, pantomimy, hudby, nabízí různé poradny, zpověď, pobožnosti, duchovní pohovory a doprovázení, varhanní koncerty, modlitby za mír. Každý kostel v Münsteru je zaměřen na jinou oblast lidského života či na jinou věkovou kategorii.

Z rozebrání městské pastorace v Německu je zřejmé, že dnes již není ani jedno větší město, které by nemělo kostelní obchod, kavárnu či alespoň jeden otevřený kostel. Městskou pastoraci podporují biskupové, kteří ji berou jako svůj úkol a svazují ji s tradiční duchovní správou farností i celých diecézí. Posláním městské pastorace je tedy prezentace církve ve městě činnou účastí na městské kultuře a náboženskými nabídkami pro veřejnost a kolemjdoucí.

Po analýze situace v mnoha farnostech navrhuje biskup Joachim Wanke z Erfurtu body, kterými podporuje organizační i propojovací články městské pastorace tak, jak byla nastíněna již v předchozích úvahách.

Analýzou stavu religiozity a reakce pastorální teologie posledních desetiletí zjišťujeme, že se jedná o pohyb pastorální teologie mezi sociální formou církve, náboženským ideovým systémem a společenskou realitou. Nejnovější formou pastorace je však skutečnost, že se církev stává božím lidem v solidaritě se současnými problémy lidské existence a pružně reaguje na jejich řešení pomocí evangelia.

Šťastná volba umístění kostela sv. Kláry v Norimberku přímo v pěší zóně blízko vlakového nádraží indikuje lokalitu s pohybem tisíců lidí, kteří procházejí kolem. Personální zajištění je kombinované pastoračním asistentem a dobrovolníky, shromážděné v týmu, který organizuje různé aktivity a plní úkoly městské pastorace. Takové podílení se lidí na aktivitách městské pastorace se ukazuje jako velmi prospěšné této věci. Takový projekt městské pastorace je pak v Německu a Rakousku nazýván „otevřeným kostelem“. Lidé sem přicházejí, jsou zde přijati a je zde pro ně připravena určitá náplň. Taková lokalita je tedy příznivá pro Otevřený kostel. Navíc je takový kostel vyňat ze struktury farních kostelů a povinnosti vytvářet příslušné instituce; má své specifické profesionální a strukturální a tím i organizační zabezpečení

Otevřený kostel sv. Kláry patří k projektům současné církve, kde se dotýká a střetává náboženství a kultura se společenskými a sociálními otázkami. Norimberk s asi půl miliónem obyvatel je v tomto případě srovnatelný s městem Brnem (asi 400 tis. obyvatel), proto se dají zkušenosti městské pastorace v Norimberku s úspěchem využít v brněnském projektu Místa setkání člověka s církví. Už jen otevřené chrámy uprostřed města nabízejí kolemjdoucím oázu ticha uprostřed hektického města, léčivou kulturu a zážitek duchovního domova. Při bohoslužbě by měl být ostatními přijat každý příchozí – nejlépe se osvědčila bohoslužba v neděli pozdě večer s večerním setkáním po jejím skončení. Osvědčily se také netradiční bohoslužby v sobotu: pro lidi se zvířaty, taneční opera, balet v kostele, výstavy moderních obrazů s vernisážemi přímo v kostelích, prohlídky starého umění s výkladem, v kostelích se promítají filmy s duchovní tematikou a následným kulatým stolem a diskusí s odborníky. Na farách se pořádají přednášky, pravidelná duchovní cvičení, semináře, dny zastavení, setkání různých společenství. V kostele jsou také často slaveny kající bohoslužby a svátost smíření a konají se individuální rozhovory s kvalifikovaným personálem. Rozvíjí se hojně

ekumenická spolupráce s křesťany různých denominací, v provozu je stále otevřená kavárna a misijní obchod.

Analýzou bylo zjištěno, že důležitým faktorem městské pastorace je vytvoření dobře propojené sítě farností a vytvoření živého společenství mezi nimi. V kostele sv. Kláry na podporu svých projektů tedy nabízejí mše s hudebním zaměřením, kostel dětí, pozdní nedělní bohoslužbu, politická časová prohlášení „Jobova zvěst“, meditační prostor a společenství pro různé věkové skupiny, netradiční májové pobožnosti, výstavy obrazů s besedami nad nimi, modlitební kroužky, požehnání párům, literární fórum, smuteční slavnosti s následným sdílením pro pozůstalé a prostor pro smutek, oázu ticha a jemných tónů „Modrá noc“, duchovní cvičení mimo město, dny zaměřené na misie v jednotlivých kontinentech, Noc kostelů, poutě, studijní dny, bohoslužby pro lidi se zvířaty, promítání filmů v kostele s debátou s odborníky, rozhovorové kroužky, koncerty, četbu Písma sv. s varhanním či kytarovým doprovodem, rozhovory s umělci, smuteční zeď pro vzkazy pozůstalých a možnosti rozhovorů a poraden.

V německém Frankfurtu nad Mohanem je Církevní obchod opět velmi dobře situován do rušné části historického centra města a nabízí pomoc, rozhovor, klid, kontakty, orientaci a informaci lidem, kteří se nechtějí nijak vázat na pevné společenství a určitou dobu, na nějakou strukturu či instituci. Činnost tohoto obchodu je řízena a financována katolickými farnostmi a evangelickými sbory ve městě. V německé Mohuči, rakouském Linci a v dalších asi padesáti velkých městech Německa a Rakouska mají podobné církevní obchody v rámci projektů městských pastorací. Spojuje je to, že v nich pracují velmi komunikativní a vstřícní lidé, ochotní vždy pomoci kolemjdoucím. Střed města už zde není chápán jen jako prostor, ale spíše jako událost či dění. Ve středu města už se skoro nebydlí – jsou zde především administrativní a správní budovy, historické stavby, menší obchody, spousta zábavních center, kina, divadla, restaurace, bary a služby. Především v pátek a v sobotu v noci tu bývají tisíce návštěvníků. Například do centra Frankfurtu přes den dojíždí asi 300 tisíc lidí za prací, proto je město ovlivněno (jako mnoho jiných velkých měst) tzv. „mentalitou kolemjdoucích“ a především ztrátou identity. Nyní zde církev nachází nové formy a struktury právě v projektu Městské pastorace.

Hamburgský jezuita Martin Löwenstein říká, že úkolem duchovní správy ve velkém městě je, že víru, církev a farnost ponechá jakoby stranou a bude mladé lidi motivovat, bude sledovat jejich život a bude jim pomáhat objevovat Boha. Z jeho řeči lze vyvodit, že tyto mladí lidé potřebují především aktivně a zážitkově slavenou bohoslužbu, potřebují zkušenosti s osobní hlubokou modlitbou.

Koncept městské pastorace v Bonnu je dílem kolínského arcibiskupa Joachima kardinála Meisnera. Tento koncept je, podobně jako ostatní koncepty pro velká německá a rakouská města, postaven na živé, flexibilní městské pastoraci kolemjdoucích s vysoce fundovanými a motivovanými zaměstnanci. Situace uvnitř města je velmi podobná situacím v ostatních městech, což dokazují v textu uvedené konkrétní údaje. Městská pastorace v Bonnu zpřístupňuje lidem kontakt, informace, setkání, vzdělávání, kulturu, společenství a spiritualitu. Propojuje a doplňuje síť městské pastorace s necírkevními institucemi na stávajícím území především ve svých informačních a pastoračních centrech ve „Foyer u katedrály“ a v „Katedrálním obchodě“. Projekt městské pastorace v Bonnu má pevnou a stálou strukturu a je podporován mnoha církevními i necírkevními institucemi.

Analýzou městské pastorace bylo zjištěno, že inspirací pro projekt Místa setkání člověka s církví ve velkém městě jsou také projekty Městské misie, Městský kostel, Akademie pro evangelizaci, Vídeň – letiště, Iniciativa katolických řeholních řádů ve Vídni; v Innsbrucku je to iniciativa Studna a Rozhovorová oáza. V rakouském Grazu se církev orientuje především na dobro města a lidí v něm, připravuje bohoslužby plné zážitků, je otevřená a průhledná, solidární s potřebnými, jednotlivé farnosti se úzce specializují, ale zároveň jsou propojeny dobrou sítí, zřizují se církevní prodejny, stánky, kavárny a shromaždiště. Webový portál pro rodiny s podrobnými informacemi o všech akcích mají v Kolíně nad Rýnem; podobně je tomu ve Wuppertalu, kde Katolická městská církev nabízí ještě např. městské nešpory, čas pro noční nadšence, požehnání, pomoc a duchovní vedení pro lidi v sociální, duchovní a náboženské nouzi.

V Mannheimu vytvářejí církevní komunikační a informační střediska, kde s lidmi pracují v diskrétní a důvěrné atmosféře. V Salzburgu nabízí kolemjdoucím rozhovor, odpočinek poutníků, informují o aktivitách farností, řádů a církevních zařízení, zprostředkovávají ombudsmana diecéze, prezentují neobyčejná místa a pořádají různé výstavy.

Koncepce pastorace biskupů z Bonnu a z Erfurtu jasně vypovídají o tom, že hlavní linii evangelizace určují biskupové, kněží a laici jsou v tomto směru biskupy formováni. Pro dobrou formaci zmíněných je tedy evidentní, že evangelizaci se bude dařit tam, kde je biskup v tomto směru osvědčený Boží muž, který pro tuto službu dokáže nadchnout a formovat věřící své diecéze. Biskupové se v tomto smyslu formují navzájem – viz blížící se synoda biskupů právě o evangelizaci.

Záměrně jsem v této kapitole analyzoval mnoho aktivit městských pastorací, které se dost často s mírnými obměnami opakují. Je to totiž potvrzení toho, že se tyto aktivity v posledním desetiletí ve velkých městech osvědčily a že koncept a projekt Městské pastorace je vhodně

a správně zvolen také pro tvorbu projektu Místa setkání člověka s církví ve městě Brně, jak jej v dalších kapitolách a přílohách popisují.

3 Možnosti nové evangelizace a pastorače v kostelích vnitřního Brna

Z předchozího pojednání v úvodu a z analýzy pastoračně-evangelizační situace ve velkých německých a rakouských městech jednoznačně vyplývá, že je nutné nejprve provést analýzu této situace také v České republice, a to konkrétně v Brně, a ze zobecnění pomocí projekční metody vytvořit projekt Místa setkání člověka s církví v tomto druhém největším městě republiky. Ten může posloužit jako návrh pastorače a evangelizace pro další podobná města, a to nejen u nás. Předchozí metodika mapování evangelizačně-pastorační situace v rakouských a německých městech nás nyní přivádí k provedení analýzy v České republice.

3.1 Situace religiozity v České republice

Z dosud provedených sčítání lidu v České republice a bývalém Československu²⁸⁹ vyplývá, že naše republika patří k nejateističtějším zemím Evropy, což může být na jedné straně pro někoho skličující, na druhé straně je tato skutečnost pro křesťanské církve u nás velkou výzvou.

3.1.1 Demografické determinanty mladé generace

V roce 2000 byla vydána populační prognóza světa vypracovaná Statistickým úřadem OSN.²⁹⁰ Její výsledky zařazují budoucí ČR jednoznačně mezi země s nejstarším obyvatelstvem na světě. Je to způsobeno zásadní změnou životního stylu mladých lidí v 90. letech, včetně ústupu rodičovství v jejich hodnotovém systému, ale současně také nepříznivou ekonomickou situací mladých rodin. Podíl dětské složky obyvatelstva klesl na nejnižší úroveň v celé historii osídlení území dnešní České republiky. Jedná se o přímý důsledek nízké a dále klesající porodnosti. Od roku 1993 ubylo žáků základních škol a

²⁸⁹ Srov. *Za půl století ubylo pět miliónů věřících*, [online]. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/17_4_2007_za_pul_stoleti_ubylo_pet_milionu_vericich.

²⁹⁰ Demografické údaje jsou převzaty z webových stránek Českého statistického úřadu z r. 2010. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/csu/2010ediciplan.nsf/kapitola/1607-10-za_rok_2010_\(vybrane_udaje\)-2](http://www.czso.cz/csu/2010ediciplan.nsf/kapitola/1607-10-za_rok_2010_(vybrane_udaje)-2).

postupně se stále výrazněji snižoval počet jejich patnáctiletých absolventů. Naproti tomu vrcholil nástup silné generace 70. let do věku ekonomické aktivity. Pro enormně vysoký počet absolventů zejména středních škol nemohl být připraven dostatek pracovních míst a v nejmladších věkových skupinách produktivního věku se pro jejich mimořádnou četnost zvlášť citelně projevila nezaměstnanost.

V roce 2000 činila mladá část populace ČR ve věku mezi 15 a 24 roky necelých 15 % obyvatelstva. Ještě zásadnější pokles nastal po roce 2005, kdy se patnácti let začaly dožívat děti narozené v 90. letech. Tím jsou podstatně ovlivněny počty studentů středních škol a žáků odborných učilišť.

Dlouhodobé stárnutí našeho národa je možné zmírnit především zlepšením podmínek pro mladé rodiny a větším společenským oceněním rodiny, ale také akceptováním imigrantů z chudších zemí (integrace cizinců, nabídka duchovních aktivit lidem z Ukrajiny, Balkánu, z asijských a jiných zemí).

Církev - překonaný fenomén?

O situaci a perspektivách českých církví píše ve své podnětné práci také zkušený český teolog Josef Dolista, působící ve Filozofickém ústavu Akademie věd ČR a na Jihočeské univerzitě.²⁹¹

V letech komunistického režimu jsme často slyšeli názor, že s postupným rozvojem vědy a techniky zanikne náboženství. Tato předpověď se nepotvrdila. Přestože našim křesťanským církvím ubývá věřících, duchovní a náboženské potřeby lidí jsou stále silnější. Podívejme se, co o tom (v zaokrouhlených číslech) říká Český statistický úřad. Vydal o tom studii,²⁹² která srovnává pohyb věřících lidí v uplynulých deseti letech (1991-2001):

- k římskokatolické církvi se v březnu 2001 hlásily dva miliony 710 tisíc „oveček“; proti roku 1991 jich ztratila jeden milion 312 tisíc.
- Českobratrské církvi evangelické ubylo ve stejném období z 204 tisíc téměř 67 tisíc příznivců
- v Československé církvi husitské zbylo z někdejších 178 tisíc pouhých 96 350 lidí.

Ostatní vyznání, tj. svobodné církve a další náboženská seskupení, naopak zaznamenala k původním 120 tisícům více než 194 tisíc nových členů. Můžeme se jen dohadovat, zda se

²⁹¹ Srov. DOLISTA, J., Situace a perspektivy křesťanských církví v české republice, in: *Theologická revue* č. 2, 2002, s. 163-166.

²⁹² Srov. *Náboženské vyznání obyvatelstva České republiky*, [online]. [cit. 2011-07-09]. Dostupné podrobněji z: http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/nabozenske_vyznani_obyvatelstva_ceske_republiky_23_12_04.

v tom projevil vliv apoštolárních a misijních aktivit. A nikdo neví, kolik u nás působí ještě dalších, neregistrovaných náboženských skupin a sekt.

V březnu roku 2001 žilo v ČR 10 milionů 293 tisíc občanů, z nichž téměř šest milionů prohlásilo, že jsou bez vyznání.²⁹³ Ze statistických údajů nelze odvodit, jaký je vztah věřících k bohoslužbám a konkrétní praxi; není známo jejich věkové složení, vzdělání, zaměstnání a společenské postavení. MUDr. Kašparů, hojně citovaný psychiatr a pastorální teolog uvádí, že v České republice chodí do kostela čtyři procenta obyvatel. Katolická církev ví, že dnes se o ní píše jako o instituci, pro kterou je typická velká propast mezi životem mnoha věřících a církevní naukou. Snad proto, že žijeme v informační době, nebyl onen propastný rozdíl nikdy vidět tak jasně jako dnes. Lidé přesto tíhnou ke spiritualitě.

Mnoho mladých lidí pocítuje zakotvení v náboženství jako nutnost, i když to nemusí být nutně náboženství křesťanské. Zejména vzdělanější část mládeže, nespokojená s málo komunikativním knězem v duchovní správě, přešla k jiným, velkým nekřesťanským náboženstvím se sídlem v Praze.

Prostě lidé vyhledávají jistou a bezpečnou životní orientaci, reagují tím na mravní a hodnotovou krizi moderní společnosti. Bezpečnost a jistota jsou jim podnětem, aby se zajímali o náboženství, o různé sekty. To je jedno vysvětlení pro příliv religiózní vlny. Druhé poukazuje na bezduchost soudobého konzumního společenství, které si neklade otázky po smyslu života, není dost laskavé k lidskému utrpení, nemocem, postižení, tragédiím a smrti.

Člověk není orientován jen na výkon, jak se to dnes žádá, ale také na duchovní témata. Používáme výrazu „jednodimenzionální společnost“, čímž se míní ztráta rozměru blízkosti, domova, lásky, bezpečí, zakotvení atd. Profesor Paul M. Zulehner, vídeňský profesor pastorální teologie, zde hovoří o „respiritualizaci soudobé společnosti, vyvolané sekularizmem moderní doby“²⁹⁴. Jak vidět, i sekularizace může přinášet dobré plody.

Jak reagují křesťanské církve na tyto změny? Mladá generace je alergická na veškeré instituce, autority, kázeň, předpisy, normy slušného chování apod. Tuto skutečnost vnímají státní, církevní i jiní veřejní činitelé. Přemýšlejí, co s tím, protože mladí se často rozhodují takto: „Náboženství ano, církve ne, spiritualita ano, církve ne“.

Pro křesťanské církve z toho vyplývá, že jsou na náboženském tržišti, kde rozhoduje jakost. Lidé si budou vybírat podle duchovní kvality, nikoli podle tradic, zvyklostí

²⁹³ Srov. *Náboženské vyznání obyvatelstva České republiky*, [online]. [cit. 2011-07-09]. Dostupné podrobněji z: http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/nabozenske_vyznani_obyvatelstva_ceske_republiky_23_12_04.

²⁹⁴ Srov. ZULEHER, P. Megatrend zur Respiritualisierung, in: *ORF.Religion*. [online]. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: http://religion.orf.at/projekt02/news/0203/ne020304_zulehner_fr.htm.

a rodinného řádu. Budoucnost křesťanských církví nebude spočívat na materiálních základech, ale na schopnosti nabídnout něco smysluplného a duchovního; na jejím dialogu se společnostmi, na ritech, které jsou čitelné a oslovující.

Doba, kdy církve byly ctěnými porevolučními institucemi, už pominula. Kněží a další církevní autority jsou mnohem víc než dřív podezírání z nemravného chování (homosexualita, pedofilie atd.), z nenávisti k ženám a sexualitě,²⁹⁵ z duchovní diktatury, touhy po moci a majetku a z nedemokratického smýšlení. Církev či církve jsou považovány za překonaný instituční fenomén, který musí být nahrazen něčím přesvědčivějším, novým a duchovním.

Nejen v západní Evropě, ale i v českých zemích dnes chápání Boha v křesťanském pojetí nahrazuje mlhavá transcendence. Má to mnoho příčin; jistě k tomu přispívá i ztráta historické paměti, zvyků a zásad, stres a pracovní tempo. Je nesporné, že nutná je změna způsobu pastorační činnosti křesťanských církví - a to všech. Mají-li církve obstát v nabídce nekřesťanských náboženských společností, musí mnohem lépe reagovat na kulturní, politickou i ekonomickou realitu, na zájmy a potřeby občanů. Musí mnohem víc pracovat na pozitivních projektech, které mají co nabídnout dnešnímu člověku, méně naříkat nad nepochopením a případnou ztrátou svých členů.

Křesťanským církvím chybí pozitivní pastorační projekty, které se nebudou vracet k minulosti, ale zaměří se na budoucnost. Protože je nedokázaly promyslet a po roce 1989 začít s jejich realizací, žijí teď spíše ze dne na den, v každodenní únavě a často i skepsi. Proto také vyrůstají fundamentalistické skupiny, které se domnívají, že mohou své církve spasit.

Jen pozitivní cíle a kladný přístup k životu může napomoci, aby české křesťanské církve byly atraktivní. Je to jeden ze stěžejních úkolů, který je aktuální i po dvanácti letech církevní svobody.²⁹⁶

3. 1. 2 O životě církve v městských farnostech

Nad pastoračí, především ve městech České republiky, se zamýšlí také P. Aleš Opatrný, ředitel Pastoračního střediska sv. Vojtěcha v Praze. Rozhovor byl uveřejněn v Katolickém týdeníku.²⁹⁷

²⁹⁵ Viz např. GOLGO, F. Homosexuální katolická církev - kdy skončí její přetvářka?, in: *Britské listy*, [online]. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/10386.html>.

²⁹⁶ Srov. DOLISTA, J., Situace a perspektivy křesťanských církví v české republice, in: *Theologická revue* č. 2, 2002, s. 163-166.

²⁹⁷ Srov. PLAČEK, Š. O životě církve v městských farnostech. *Katolický týdeník*. 2003, XIV., 7, s. 7.

Přítomnost církve uprostřed sídliště

Velkoměsto je, podle P. Opatrného, v naší republice jediné – Praha. V tamních kostelech najde příchozí člověk většinou poměrně utěšený pohled. Lidí se tu vždy sejde hodně, zastoupeny jsou různé věkové skupiny. Nejedná se tedy o osamělou rodinu či zapomenutého mládežníka, jak tomu někdy bývá ve venkovských farnostech. Pokud se však tyto počty přepočtou na procenta, není tu situace o nic utěšenější než na českém venkově.

Nicméně styl života je jiný. Venkovský člověk je zpravidla mnohem víc vázaný na svůj kostel a na místo, kde má též své předky, což je kulturně velmi dobrá věc. Ve městě jsou lidé pohybliví a chodí do kostela, kde se jim to zrovna nejvíce líbí. Nebo, v druhém případě, jsou lidé vázaní na konkrétní společenství. Jedná se o lidi, kteří se např. přestěhují na druhý konec Prahy a dalších 15 let jezdí přes celé město tam, kde vyrostli. Další skupina lidí chodí do kostela „na někoho“, třeba vyhlášeného kazatele - lidem kolem dvaceti let nemůžeme mít však za zlé, že si vybírají to, co je pro ně zajímavé. V tomto smyslu má velkoměsto řadu nezasloužených výhod. V Praze k tomu připočteme charakteristickou řadu řeholních kostelů, kde je přítomna řeholní spiritualita.

Při posuzování změn oproti dobám komunismu se někdy zmiňuje ten fakt, že se podniklo mnoho akcí pro lidi ve farnostech, ale lidé nemají příliš času ani zájem. Dále je zmiňován také úbytek neformálních společenství, která za komunismu existovala. Zdá se, že to není docela pravda. Řada společenství vzniklých za komunismu funguje dodneška. Proti dobám minulým je však stále méně lidí schopno a ochotno něco podnikat ve farnosti ve všední den. Ale když už přijdou do kostela v neděli, tak jsou ochotni se zdržet, dát si kávu, popovídat si. Nikdo už se také nebojí stát před kostelem.

V Praze ale značně chybí příležitosti ke vzdělávání dospělých, které by mělo větší rozsah než kázání a menší rozsah a nároky než teologická fakulta. Nikdo není schopen určit, do jaké míry je to nedostatečnou nabídkou a do jaké míry je to nezájmem účinkujících. Faktem ale je, že v pastoračním středisku sv. Vojtěcha v Praze-Dejvicích řada podobných vzdělávacích programů skončila pro nezájem veřejnosti.

Když se velkoměstský člověk rozhodne být křesťanem a začít chodit do kostela, nemusí to nikomu zdůvodňovat (nanejvýš svým příbuzným, ale i ti třeba bydlí na druhém konci města). Rozhodně ne však sousedům okolo. Jestliže ale někdo změní své chování na venkově, tak musí vědět, že o tom budou všichni mluvit. V tomto ohledu jsou městští lidé svobodnější.

Na druhou stranu - pokud je někdo na venkově v určité nouzi, je spíš možné se to dozvědět a za příznivých okolností této nouzi pastoračně vyjít vstříc. Tuto šanci člověk ve městě naprosto nemá. Nemůžeme vědět, co se s lidmi v okolí děje, pokud je neznáme osobně.

Problém je v tom, že ve městě se mnohdy neseťkáváme s lidmi, kteří by nás potřebovali. Oni nevědí, jak a kdy nás najít, a my nevíme o nich.

Dnes ve světě existuje zvláštní disciplína tzv. „městská pastorační“, která reflektuje fakt, že velkoměsto má svá specifika. V Německu se například začíná objevovat model, kdy ve velkoměstě vedle kostela stojí informační středisko. Tam se lidé mohou dovědět informace o tom, jak zařídit pohřeb apod. Také tu najdou možnost pohovořit si s připravenou osobou (nemusí to být přímo kněz). V některých kostelích ve Francii či v Německu se nacházejí místnosti určené k rozhovorům na libovolné téma. Nemusí jít přímo o zpověď. To u nás zatím nenajdeme, ale je to jeden ze směrů, které jsou pro velkoměsto dobré.

V posledních letech vznikla na některých sídlištích tzv. komunitní či křesťanská centra. Ta bývají otevřená i širší veřejnosti, již nabízejí smysluplné trávení volného času (programy pro mládež, kurzy, sport, hudební a vzdělávací programy apod.). V Praze jsou taková centra dvě - na sídlišti na Chodově a v Nových Butovicích. Prvenství však mají františkáni v Plzni a také v Brně na sídlišti Bystrc, tzv. Archa.

Přesně vzato, tato přítomnost na sídlištích byla potřebná již někdy v roce 1992 na mnoha dalších místech. Že tam centra nevznikla, to nelze nikomu vyčítat. Každopádně je to však smysluplná cesta pro sídliště. Je dobré si uvědomit, že sídliště a střed města jsou dva dosti rozdílné světy. Křesťanská a pastorační nepřítomnost na sídlištích je velký problém i tam, kde si sídliště adoptovalo kostel z původní vesnice. Problematické je to, že se na těchto místech nevyvinul žádný druh sídlištní pastorační.

Problém nedostatku přítomnosti křesťanských center na sídlištích je několik věcí dohromady. Předně se musí objevit někdo, kdo za cílem půjde s buldočí vytrvalostí. Dále je k tomu bohužel potřeba nashromáždit dostatečné množství peněz během několika málo let. Za třetí je třeba, aby část lidí byla schopna toto centrum naplnit životem od samého začátku. To se podařilo na obou místech v Praze, v Plzni i Brně.

Specifikem sídlišť oproti středu města je určitá věková homogenita. Příkladem může být pražské Jižní Město, jež bylo osídleno mladými rodinami a které bude takto souvisle stárnout, i když v některých rodinách samozřejmě žijí spolu dvě generace. Dále je pro sídliště charakteristické, že se tam lidé málo potkávají na ulici. Jiným velkým problémem (pro Prahu typickým) je to, že pastorační se provádí v zásadě jen od října do května. Od jara totiž lidé odjíždějí na chaty, chalupy. Kdo má malé děti a tu možnost, tak je mimo město pryč po celé čtyři měsíce. Během tohoto období vypadají městské farnosti úplně jinak.²⁹⁸

²⁹⁸ Srov. PLAČEK, Š. O životě církve v městských farnostech. *Katolický týdeník*. 2003, XIV., 7, s. 7.

3. 2 Situace religiozity v brněnské diecézi

Další podkapitola této práce vychází z přednášky „Sociologický kontext pastorační práce v diecézi“ (M. Bartošová, F. Kirchner), prezentované na konferenci „Diecéze – živý organismus?“²⁹⁹ které jsem se osobně účastnil.

3.2.1 Religiozita dnes

Od druhé světové války nastává v Evropě pokles významu a tradice a poklesly počty členů církví a denominací. Podle různých mezinárodních výzkumů hodnot patří Česká republika k nejvíce sekularizovaným společnostem v Evropě a patrně i na celém světě. Podle údajů ze sčítání lidu v letech 1991 a 2001 došlo v České republice k poklesu počtu obyvatel, kteří se hlásí k římskokatolické církvi z 39 % v roce 1991 na 26,8 % v roce 2001.³⁰⁰

Z různých průzkumů vyplývá, že v moravských regionech se vyskytuje vyšší míra religiozity než v regionech českých.³⁰¹ V případě nízké religiozity v okrese Brno-město je příčinou pravděpodobně migrace ve druhé polovině 20. století z venkova za prací do města, kde noví obyvatelé nenavázali vztah k místním farním společenstvím a na své dřívější náboženské chování.

Kromě osobního přihlášení se k určitému náboženskému vyznání při sčítání existuje také sčítání věřících na nedělních bohoslužbách, které bylo naposledy v katolických kostelích při nedělních bohoslužbách provedeno v roce 2004.³⁰² Podle těchto výsledků se k římskokatolickému vyznání v Brněnské diecézi hlásí 39,4 % obyvatel a do kostela v neděli jich přijde pouze 7,8 %. Přitom každý pátý obyvatel Brněnské diecéze, který se přihlásil k římskokatolickému vyznání, navštěvuje v neděli také bohoslužby (což je nejvyšší podíl v České republice). Příčinou může být odlišná demografická skladba obyvatelstva v moravských a českých regionech, dále přetrvávající tradiční venkovská kultura na Moravě, která vždy byla spojena s vysokou mírou místní uzavřené religiozity a v neposlední řadě odlišný kulturně historický vývoj těchto regionů.

²⁹⁹ Konference „Diecéze – živý organismus?“ se uskutečnila na Skalském Dvoře 15.–17. 3. 2007 v Roce brněnské diecéze (230. výročí od založení). Srov. sborník z konference „Diecéze – živý organismus?“, s. 66-70.

³⁰⁰ Srov. *Náboženské vyznání obyvatelstva České republiky*, [online]. [cit. 2011-07-09]. Dostupné podrobněji z: http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/nabozenske_vyznani_obyvatelstva_ceske_republiky_23_12_04.

³⁰¹ Srov. tamtéž.

³⁰² Srov. statistiky děkanství brněnského – brožura uložena u děkana brněnského.

Podle věku je na nedělních bohoslužbách v Brněnské diecézi nejvíce zastoupena nejstarší a nejmladší věková kategorie věřících; nejméně pak kategorie lidí středního věku. Celkově se dá dále říci, že věřící v Brněnské diecézi jsou průměrně starší než většinová společnost. Účastníci na nedělních bohoslužbách se dají uspořádat do těchto skupin:

- senioři narození do roku 1938 – pravidelně dochází 15 % a 80 % má církevní vzdělání
- generace let 1939 – 1962 – docházka pravidelná je pětiprocentní, 50 % má nějakou zkušenost s církví
- generace narozená v letech 1963 až 1977 – 2 % pravidelně v neděli navštěvuje kostel a 30 % má s církví zkušenost z dětství
- nejmladší generace narozená po roce 1978 – 8 % pravidelně navštěvuje bohoslužby v neděli a 30 % má zkušenost s církví z dětství.

Vzrůstající hodnoty průměrného věku ukazují na to, že generace věřících v Brněnské diecéze celkově stárne a zvětšuje se disproporce mezi nejstarší a nejmladší věkovou kategorií věřících a tito oproti většinové společnosti stárnou rychleji.³⁰³

Z těchto sčítání dále vyplývá, že 67,4 % věřících jsou ekonomicky neaktivní lidé.³⁰⁴ Disproporce mezi ekonomicky aktivními a mezi neaktivními vzrůstá a bude se i nadále zvyšovat. Z toho dále vyplývá, že kdyby nastala odluka církve od státu, ocitla by se církev v Brněnské diecézi v závažných finančních problémech.

V letech 1999 až 2004 poklesl počet návštěvníků nedělních bohoslužeb o 11 140 věřících a jestli bude tento trend pokračovat, sníží se tento počet v dalších dvaceti letech v brněnské diecézi o 20 až 30 % návštěvníků.

Sociologové náboženství vysvětlují nízký podíl počtu věřících oproti většinové společnosti mimo jiné také pouze krátkým náboženským oživením nejmladší generace po roce 1989, slábnoucím vlivem prarodičů na chování svých vnoučat, hledáním vlastní identity dospívajících, přesunem od materialistických k postmaterialistickým hodnotám nebo také například přijímáním nového životního stylu po západoevropském vzoru.³⁰⁵

Střední generace se začleňovala do společnosti v době komunismu a omezeného vlivu církevních organizací a tím nezažila náboženské normy a povinnosti. Dále je to určitě vliv každodenních povinností a nedostatku času a prostoru pro duchovní věci.

³⁰³ Srov. sborník konference „Diecéze – živý organismus?“, která se uskutečnila na Skalském Dvoře 15.–17. 3. 2007 v Roce diecéze, s. 66-70.

³⁰⁴ Srov. statistiky děkanství brněnského – brožura uložena u děkana brněnského.

³⁰⁵ NEŠPOR, Z.; LUŽNÝ, D. *Sociologie náboženství*, s. 165.

V české společnosti dochází k postupné sekularizaci a k privatizaci náboženského života a z výše uvedeného vyplývá, že podíl věřících bude i nadále klesat. Zda současná nejmladší generace věřících zůstane i nadále církvi věrná bude záležet na tom, jak ji církev bude umět oslovovat a udržet si ji. Vzhledem k současným náboženským trendům je však nutné počítat s velkou konkurencí na pomyslném trhu náboženských idejí a praktik. Náboženské chování lidí bude ještě ovlivňovat celá řada dalších faktorů, které není možné nyní určit a rozeznat. Priority pastorační péče v brněnské diecézi potom spočívají v úsilí o evangelizaci střední generace, v rozvoji duchovní péče o seniory a v podpoře práce s mládeží.

3.2.2 Návštěvnost nedělních bohoslužeb

Podle sčítání věřících na katolických bohoslužbách, které se zatím naposledy uskutečnilo v neděli 18. dubna 2004 pomocí anketních lístků. Situace vypadá následovně:³⁰⁶

přítomno:	104 351 osob	(100 %)
odevzdáno:	102 968 lístků	(99 %)
z toho:	62 972 žen	(61,2 %)
	39 996 mužů	(38,8 %)
průměrný věk:	45,9 roků	
výdělečně činní: ano:	33 530 osob	(33 %)
ne:	69 438 osob	(67 %)
počet obyvatel ke dni 31. 12. 1998: ³⁰⁷	1 364 608 osob	
procento věřících z počtu obyvatel:	7,6 %	

³⁰⁶ Srov. statistiky děkanství brněnského – brožura uložena u děkana brněnského.

³⁰⁷ orientačně podle seznamu samostatných obcí ČR

4 Návrhy nové evangelizace a pastorage v projektu

Místa setkání člověka s církví ve městě Brně

Návrhy nové evangelizace a pastorage projektu vycházejí z výše popsaných projektů, aktivit, forem misií a formací, které jsem v příslušných podkapitolách analyzoval, vyhodnotil, zobecnil a ty nejhodnější celky nebo části celků využil. Městskou pastorační skupinu jsem zúžil na pastorační skupiny ve městech, jejíž organizační alternativou je projekt Místa setkání člověka s církví ve městě Brně. Přitom si jako autor práce velmi dobře uvědomuji, jak problematické bude propojit mezi sebou kostely farní a rektorátní, o které se stará některý z řádů; duchovenstvo diecézní a řádové.

Celý konkrétní návrh s podrobnou analýzou a mapováním současné situace ve městě Brně a jeho kostelích nalezneme v:

Příloha 1 – Příručka pro vedení pastoračního týmu.

V Příloze 1 – Příručka pro vedení pastoračního týmu (zde je myšlen pastorační tým, který bude realizovat v praxi projekt Místa setkání člověka s církví ve městě Brně) je realizován celý projekt v těchto bodech:

1. 1 Společensko-kulturní charakteristika života občanů města Brna
1. 2 Návštěvnost nedělních bohoslužeb v Brně
2. 1 Projekt Místa setkání člověka s církví ve městě Brně
2. 2 Popis současné situace ve městě Brně a v kostelích vnitřního města
3. 1 Návrh nové pastorage a evangelizace
3. 2 Personální a materiální zabezpečení nové formy pastorage a evangelizace.

Ve 3. kapitole této přílohy charakterizují a specifikují navrhované aktivity podle pozic v plánovacím trojúhelníku složkové teorie: „Setba – žně – uchování“. Jde o kriteriologický a transparentní způsob a zároveň metodu evangelizace, popsanou v 1. kapitole této práce.³⁰⁸

³⁰⁸ Viz kap. 1. 1 této práce, s. 16.

Závěr

Cílem práce bylo analyzovat pastoračně-evangelizační situaci ve velkých městech, zúžit ji na pastorační kolemdoucích a vytvořit tím podklady pro projekt Místa setkání člověka s církví ve městě Brně. Jednotlivé kapitoly postupují teoretickou, teologickou a analytickou metodou práce.

V 1. kapitole *Evangelizace, misie a misijních formace* jsem začal nejprve teorií, teologií a metodou nové evangelizace, pokračoval jsem farními misiemi, jejichž zkušenosti, především s lidmi v sídlišti, se dají použít z velké části i ve velkém městě, především při oslovení většího počtu lidí. Zkušenosti z poválečných misí a oblátů Panny Marie, lidových misí FATYMu, Kurzů Alfa a výchova salesiánů zase ukazují, že evangelizace a pastorační práce má v historii i současnosti národů své pevné místo a církve dneška se jimi může inspirovat zvláště při oživení liturgie a bohoslužeb jako celku. Misijní formace, zvláště v evangelizačních školách života, posunují dřívější zkušenosti do nové situace v moderní době.

Kapitola 2. *Zahraniční zkušenosti z evangelizace a pastorační práce ve velkých městech* začíná nejprve teoretickými a historickými rozbory evangelizace, poznatky zkušených teologů a poté prezentuje situaci v některých městech západní Evropy. Místní farnost a farní budova ztrácejí ve středu měst nejen své obyvatele, ale i svůj význam. Církve musí hledat nové formy a struktury pastorační práce. Přitom úkolem církve ve městě není nabízet rychlý náboženský servis, rychlým postupem zprostředkovat transcendentní kontakt. Nemůže však přijít o lidi, kteří jsou určeni pro městský život. Před dveřmi městských kostelů se pohybují kolemdoucí, kteří se dnes, mimo jiné, zajímají o náboženství.

Městská pastorační práce se u našich západních sousedů chápe jako síť církevní nabídky ve městech. Tvoří církevní komunikační a informační středisko. Všechny církevní a náboženské informace ve městě se zde sbíhají a jsou dále sdružovány do zájmových složek. Informace jsou zprostředkovány osobně, a tak mohou komunikační nabídky zasáhnout hluboko a být vysloveně duchovní.

Církve jde s alternativními stanovisky takřkajíc na tržiště. Do tohoto místa lze lehce vstoupit, možné je anonymní kontaktní přijetí, místo je utvářeno sympaticky a to vždy někoho osloví. Na této oslovitelnosti určitými osobami spočívá nabídka pro hledající smysl, pro církev vzdálené, distancované a hledající body kontaktu. Církve se na takových místech ukáže jako komunikačně pohostinná, zásadně bezplatná, jako cesta ke společenství pro lidi v nouzi.

V Německu a Rakousku nastala před časem poněkud jiná situace, než u nás – z katolické církve tu totiž vystoupily tisíce lidí a dnes, po marném hledání duchovního zakotvení někde jinde, se velká část opět vrací, ale už ne jako členové církve, a nechávají se oslovit jejími novými aktivitami, především v oblasti umění, v prožívání smutku po smrti blízkých, místech ticha a usebrání a v oblasti poradenství ve všech životních situacích.

Kapitola 3. *Možnosti nové evangelizace a pastorage v kostelích vnitřního Brna* se stává důležitou analýzou pro vedení městské pastorage ve městě Brně, protože podrobně popisuje situaci obyvatel České republiky a brněnské diecéze.

A konečně kapitola 4. *Návrhy nové evangelizace a pastorage v projektu Místa setkání člověka s církví ve městě Brně* zobecněné výsledky předchozích kapitol aplikuje tvůrčím způsobem do nového projektu, mapuje situaci města Brna a zabývá se nejen religiozitou, ale i společensko-kulturní charakteristikou obyvatel. Hlavní část této kapitoly se nachází v Příloze 1 – Příručka pro vedení pastoračního týmu. Všechny navrhované aktivity budoucího projektu Místa setkání člověka s církví ve městě Brně jsou zde rozděleny podle charakteristik a specifík do pozic v plánovacím trojúhelníku složkové teorie: „Setba – žej – uchování“. Jde o kriteriologický a transparentní způsob a zároveň metodu evangelizace

Jako církvev jsme totiž žádáni, abychom se přiměli se ve městě potkávat s lidmi, vcházet s nimi do kontaktu, být těmto lidem k dispozici a ještě jinými formami prezentace signalizovat lidem přítomnost církve. Skrze projekt otevřených kostelů, městské pastorage a pastorage kolemjdoucích může být církvev zažívána jako církvev s otevřenými dveřmi. Z této pozice bude také inovovat, experimentovat a iniciovat liturgii.

To všechno a mnoho dalšího se dá využít při budování duchovního centra a projektu Místa setkání člověka s církví ve městě Brně. Tento projekt lze po mírných úpravách použít také v jiných, podobných městech, nejlépe blízko pěší zóny. Poslední kapitola zůstává tedy otevřena pro další doplnění, nápady, přizpůsobení konkrétní situaci a slouží k inspiraci pro vedení podobných projektů ve velkých městech v naší republice i jinde. Celá práce a její struktura tím splnila cíl, který byl zadán v úvodu, tj. pastorage kolemjdoucích ve velkých městech.

Resumé

Tato práce na základě projektu Místa setkání člověka s církví ve městě Brně popisuje a analyzuje nové evangelizační a pastorační možnosti a aktivity církve katolické, které lze využít ve velkých městech pro oslovení lidí. Snaží se naplnit výzvu našeho Spasitele Ježíše Krista o hlásání evangelia mezi národy.

Práce nejprve definuje evangelizaci jako takovou a popisuje její známé a osvědčené metody, dále způsoby misíí a formací, aby poté nejprve teoreticky a později také na praktických příkladech ukázala nové formy evangelizace a pastorage ve světě, především v rakouských a německých velkoměstech (tzv. „city-pastoral“, „městská pastorage“ nebo také „otevřené kostely“). Tyto nové formy propojují svět umění a svět duchovní a vytvářejí prostory pro bohoslužby, rozhovory, poradenství, duchovní aktivity, prožívání životních událostí, vzdělání a výchovu, formaci a rozvoj osobnosti.

Dále se tato práce zabývá popisem a hodnocením situace v České republice, v brněnské diecézi, ve městě Brně, v brněnském děkanství i ve farnostech vnitřního města Brna a hledá možnosti uplatnění již osvědčených i nových metod evangelizace a pastorage také u nás.

Zkušenosti z misíí a formací, z městské pastorage kolemjdoucích a projektů otevřených kostelů v evropských velkoměstech jsou aplikovány v projektu Místa setkání člověka s církví ve městě Brně a vytvářejí z něho nástroj, který se má stát účinným prostředkem pro oslovení brněnské veřejnosti duchovními a pastoračními aktivitami.

Summary

This thesis, on the basis of the project „Places of meeting a man with the Church in a city Brno“, describes and analyses new evangelic and pastoral possibilities and activities of Catholic Church, which can be applied in big cities to attract people. It tries to fulfil an appeal of our Saviour Jesus Christ about preaching an evangelism among nations.

At first, the thesis describes all popular and effective ways of missions and formations and then theoretically and later concretely wants to show examples of new forms of evangelism and pastoralism in the world, before all in Austrian and German speaking large cities (so called „city–pastoral“ or also „open churches“). These new forms link both cultural and spiritual world. They create conditions for liturgies, discussions, advice services, spiritual activities, going through life experience, education and upbringing also formation and development of a personality.

Furthermore, the thesis is concerned with a description and evaluation of the situation in the Czech Republic, in a Brno diocese, in the city Brno, in a Brno deanery and also in inner parochial parts of Brno. It seeks ways of realisation which are already used but also new methods of evangelism and pastoralism in the Czech Republic.

Experience from missions, formations, from city-pastoral activities of passers-by and projects about Open Churches in European cities are applied in a project „Places of meeting a man with the Church in a city Brno“ and create an effective way how to attract Brno public for spiritual and pastoral activities.

Literatura a prameny

- Akademie für Evangelisation in Wien* [online]. Wien: 2009. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.emmanuel.at/emmanuel.php?Akademie-f--r-Evangelisation-in-Wien&p=DE,3602,12,,1,,>
- AMBROS, Pavel. *Pastorální teologie I*, 134 s., studijní pomůcka pro studenty CMTF UP.
- AMBROS, Pavel. *Církev, kultura, společnost, misie*. Olomouc, 1999, 90 s. Studijní pomůcka pro studenty CMTF UP.
- AMBROS, Pavel. Dědici i tvůrci. Jezuité v Českých zemích v letech 1851 – 2005. *Teologické texty*. 2006, 3, s. 321-325. Dostupné také z: <http://www.teologicketexty.cz/casopis/2006-3/Dedici-i-tvurci-Jezuited-v-Ceskyh-zemich-v-letech-1851-2005.html>.
- Annakirche Wien*. [online]. Wien: 2006. [cit. 2010-07-20]. Dostupné z: <http://www.annakirche.at/>.
- Atlas.sk* [online]. 2000-2011 [cit. 2011-07-20]. Referát Jezuiti. Dostupné z WWW: <http://referaty.atlas.sk/vseobecne-humanitne/nauka-o-spolocnosti/184/?page=0>.
- BENEDIKT XVI. Encyklika o integrálním lidském rozvoji v lásce a v pravdě *Caritas in veritate* (29. června 2009), č. 42. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, 109 s.
- BENEDIKT XVI. *Ubicumque et semper*. [cit. 2012-07-05]. In: *apoštolský list*. Vatikán: Tiskové středisko Apoštolského stolce, 2010. Dostupné z: <http://tisk.cirkev.cz/z-vatikanu/ubicumque-et-semper/>.
- BENEDIKT XVI. *Poselství k XLIV. Světovému dni sdělovacích prostředků* (16. května 2010). In: ACTA ČBK 5 (Praha: 2010), 80 s.
- BENEŠ, Petr. *Formace mládeže ve škole života a evangelizace Jeunesse-Lumière*. Diplomová práce Olomouc: CMTF UP, 2000, 66 s.
- Bible*. Ekumenický překlad Písma svatého z roku 1985, Praha: ČBS, 1992, 1152 s. ISBN 80-900881-0-4.
- BISKUPSTVÍ BRNĚNSKÉ. *Noc kostelů*, [online]. Brno: 2011. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://www.nockostelu.cz/>.

- BISKUPSTVÍ BRNĚNSKÉ. *Sčítání účastníků bohoslužeb 11. dubna 1999*. Brno: Biskupství brněnské, 1999. 125 s.
- BISKUPSTVÍ BRNĚNSKÉ. *Diecéze – živý organismus?*, sborník z konference, Skalský Dvůr: 2007, 120 s.
- BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, Kateřina. *Každodenní život učitele a žáka jezuitského gymnázia*. 1. Praha: Karolinum, 2006. 280 s. ISBN 802461082580-246-1082-5.
- Bratři menší konventuální, Minorité v Brně*, [online]. Brno: 2009. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://brno.minorite.cz/>.
- Brno v číslech 2010*, [online]. Brno: 2010. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: http://www.brno.cz/fileadmin/user_upload/sprava_mesta/magistrat_mesta_brna/OVV/ci_sla2010.pdf, s. 30.
- BUCHER, Reiner. Stav religiozity a reakce pastorálky : Hlavní myšlenky přednášky na Rakouském pastoračním setkání v Salcburku, 10.-12.1.2002. Pastorální teologie [online]. 2002, 1, [cit. 2011-08-03]. Dostupný z WWW: http://www.eamos.cz/amos/kpt/modules/low/kurz_text.php?id_kap=6&kod_kurzu=kpt_048.
- CIC, *Kodex kanonického práva*. Přel. Miroslav Zedníček. 1. vyd. Praha: Zvon, 1994, 816 s. Přel. z: *Kodex iuris canonici*. ISBN 80-7113-082-6.
- City- und Passantenpastoral in der Stadt Salzburg*, [online]. Salzburg: 2009. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.kirchen.net/stadtpastoral/page.asp?id=6707>.
- Co je sekulární institut Servitium Christi?*, [online]. Brno: 2007. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://www.eucharistie.cz/czech/sss/servici.html>.
- ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Stálá rada ČBK*. [online]. Praha: 2011. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: <http://www.cirkev.cz/cirkev-v-cr/ceska-biskupska-konference/#sr>.
- ČESKÁ LITURGICKÁ KOMISE. *Český misál*. Praha Vatikán : Česká liturgická komise , 1983. 1006 s. MDT - třídění: 264.12.
- Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova*, [online]. Brno: 2010. [cit. 2011-09-03]. Dostupné z: <http://www.jesuit.cz/brno/>.
- Český statistický úřad*. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/kapitola/1607-10-za_rok_2010_\(vybrane_udaje\)-2](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/kapitola/1607-10-za_rok_2010_(vybrane_udaje)-2).
- ČORNEJOVÁ, Ivana. *Tovaryšstvo Ježíšovo : Jezuité v Čechách*. 1. Praha: Mladá fronta, 1995. 245 s. ISBN 80-204-0471-6.

- ČORNEJOVÁ, Ivana; Richterová, Alena. *Jezuité a Klementinum*. 1. Praha: Národní knihovna ČR a Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, 2006. 199 s. ISBN 80-7050-485-4.
- DANIEL-ANGE, *Jean Paul II. don de Dieu*, 1. vyd. Paris: Fayard, 1994. 205 s. ISBN 2-86679-170-3.
- DELBRÊL, Madeleine. (1904 – 1964): <http://www.cestanahoru.org/blog/?p=331> nebo ve francouzštině na: <http://www.madeleine-delbrel.net/>.
- DEMEL, Zdeněk. „Prekatechumenální slavnosti“ - brát vážně pastorační realitu. In *Liturgická cvičení* [online]. České Budějovice: Teologická fakulta JU, 7.11.1998 [cit. 2011-08-03]. Dostupné z: http://eamos.pf.jcu.cz/amos/kpt/modules/low/kurz_text.php?id_kap=2&kod_kurzu=kpt_745.
- Der Brunnen* [online]. Innsbruck: 2009. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: http://www.der-brunnen.at/index.php?option=com_content&view=article&id=49&Itemid=53.
- DIE DEUTSCHEN BISCHÖFE. „Zeit zur Aussaat“ : Missionarisch Kirche sein; in: *Veroeffentlichungen*. [online]. Bonn: Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, 26. 11. 2000 [cit. 2011-07-28], č. 68, s. 43. Dostupné také z WWW: <http://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/veroeffentlichungen/deutsche-bischoefe/Db68.pdf>.
- Die Katholische Citykirche Wuppertal*, [online]. Wuppertal: 2010. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.katholische-citykirche-wuppertal.de/Startck.html>.
- DOLISTA, Josef. Situace a perspektivy křesťanských církví v české republice, in: *Theologická revue* č. 2, 2002, s. 163-166.
- DOLISTA, Josef. Situace a perspektivy křesťanských církví v české republice, *Theologická revue*, č. 2, 2002, s. 163-166, ISSN 1211-7617.
- DRUHÝ Vatikánský sněm : *Dokumenty*; 1. vyd. Řím: Křesťanská akademie, 1983. 731 s. Přel. z: Sacrosanctum Oecomunicum Concilium Vaticanum II. Constutiones, Decreta, Declarationes. ISBN 80-7112-089-3. Dostupné též z WWW: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/.
- DULLES, Avery. Nová evangelizace. *Teologické texty*. Praha: Zvon, 1995, č. 6 (57), ISSN 0862-6944.
- DULLIER, Bernard. Odvážil ses... Králíky : Dokumenty OMI, říjen 1995. 23 s.
- DUNDA, Marek. *Dědictví otců zachovej nám, Pane aneb lidové misie s Fatymem*. 1. vyd. Vranov nad Dyjí, Přímětice, Bítov: AMIMS, 2005. 230 s.

ENZENSBERGER, Hans, Magnus.

. 7. Frankfurt am

Main: Suhrkamp, 1993. 75 s. ISBN 3-518-40483-0(brož.).

Fatimský apoštolát. [online]. Brno: 2008. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://brno.minorite.cz/index.php?m=21>, více informací na: *Fatimský apoštolát, Farnost Koclířov, Českomoravská Fatima Koclířov*, [online]. Koclířov: 2008. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://www.cm-fatima.cz/>.

FATYM.com [online]. 2007. [cit. 2011-07-20]. Dostupné z: <http://www.fatym.com/view.php?cislocclanku=2007040002>.

Flughafen-Seelsorge am Flughafen Wien-Schwechat [online]. Wien: 2005. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: http://www.virc.at/deutsch/d_airport_seelsorge.htm.

Frauenorden und Männerorden. [online]. Wien: 2006. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.herrgottnocheinmal.at/>.

GALKO, Monika. JANÍK, Radim. *Adresář organizací působících v sociální oblasti ve městě Brně.* 4. Brno: Magistrát města Brna, 2009. 201 s. [online]. [cit. 2010-06-09].

Dostupné z:

http://www.brno.cz/fileadmin/user_upload/sprava_mesta/magistrat_mesta_brna/OSP/dokumenty/ADRESAR_KPSS_2009.pdf.

GÁBOR, Pavel. *Jezuité na Svatém Hostýně i ve světě.* [online]. Svatý Hostýn: 2008 [cit. 2012-07-08]. Dostupné z: http://www.hostyn.cz/_jezuite.htm.

Gesprächsoase [online]. Innsbruck: 2008. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.gespraechsoase.at/>.

GOLGO, Fabiano. Homosexuální katolická církev - kdy skončí její přetvářka?, in: *Britské listy*, [online]. Praha: 2010. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/10386.html>.

Informace a zajímavosti o městě, [online]. Brno: 2010. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: <http://www.brno.cz/turista-volny-cas/informace-a-zajimavosti-o-meste/>.

JAN PAVEL II., *Discorso alla.* XIX. Assemblea ordinaria del CELAM AAS 75, 1983.

JAN PAVEL II., *Catechesi tradendae*, 1. vyd. Řím: Křesťanská akademie, 1982. 37 s.

JAN PAVEL II., *Christifideles laici*, 1. vyd. Praha: Zvon, 1990, 129 s., ISBN 80-7113-024-9.

JAN PAVEL II. *Novo millennio ineunte*, apoštolský list na závěr jubilejního roku 2000, 1. vyd. Praha: ČBK, 2001, 48 s.

- JAN PAVEL II., Projev ze dne 15. srpna 1993 na světovém setkání mládeže v Denveru. Cit. podle: *Feu et Lumière*, Mortain, 1994, č. 120. ISSN 0760-5099.
- JAN PAVEL II., *Redemptoris missio*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1994, 108 s., ISBN 80-7113-101-6.
- Jeunesse-Lumière. Spécial préparation mission*. Pratlong, cca 1992. 24 s
- Kancionál : Společný zpěvník českých a moravských diecézí*. 11. Praha: Česká katolická charita, 1988. 595 s.
- KAPLÁNEK, Michal. Církev uprostřed velkoměsta; in: *Anno Domini*. Prosinec 2002, č. 12, s. 20-21.
- KAPLÁNEK, Michal. *Pastorace mládeže*. 1. vyd. Praha : Salesiánská provincie, 1999. 125 s. MDT - třídění 253-053.6. Dostupné z: <http://www.sdb.cz/ke-stazeni/odborne-seminare/>
- KAPLÁNEK, Michal. *Výchova v salesiánském duchu*. Příručka pro dobrovolníky, animátory a zaměstnance salesiánských zařízení. 1. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2012. 120 s.
- KAŠPAROVÁ, Irena; RIPKA, Štěpán.; JANKŮ, Kateřina, Siridopulu. *Dlouhodobý monitoring situace romských komunit v České republice : moravské lokality*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2008. 375 s. ISBN 978-80-87041-56-7. [online]. Brno: 2010. [cit. 2010-06-09]. Dostupné z: <http://www.mezikulturnidialog.cz/res/data/010/001178.pdf>.
- KATHOLISCHE CITYSEELSORGE NÜRNBERG. *Offene Kirche st. Klara : Angebote*. Nürnberg: Katholische Cityseelsorge Nürnberg, 2004. 12 s. Dostupné z WWW: <http://st-klara-nuernberg.de/>.
- Katholischen Familienzentren des Erzbistums Köln*, [online]. Köln: 2010. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://thema.erzbistum-koeln.de/kath-familienzentren>.
- Katolik.cz* [online]. 2002 [cit. 2011-07-27]. Modlitby. Dostupné z WWW: <http://www.katolik.cz/cirkev/modlitby.asp>.
- KATHOLISCHE CITYSEELSORGE NÜRNBERG. *Offene Kirche st. Klara*. 1. Aufl. Nürnberg: Katholische Cityseelsorge Nürnberg, 2004. 12 s.
- Kirche in der City, Mannheim*. [online]. Mannheim: 2009. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.citypastoral-mannheim.de/de/citypastoral/>.
- Kircheneck*, [online]. Graz: 2010. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.kath-kirche-graz.org/cms/kircheneck>.
- Kirchenladen.bistumlimburg.de* [online]. 1992 [cit. 2011-08-07]. I-Punkt katolischer Kirchenladen. Dostupné z WWW: <http://kirchenladen.bistumlimburg.de/>.

- Kirchenladen.bistumlimburg.de* [online]. Limburk: 2007. [cit. 2011-08-07]. Dostupné z: <http://kirchenlade.bistumlimburg.de/>.
- Koinonia Jan Křtitel, Sdružení křesťanů pro novou evangelizaci*, [online]. Brno: 2010. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://www.koinonia.cz/kdo-jsme-parent/kdo-jsme/>.
- Komunita Emmanuel*, [online]. Brno: 2010. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://www.emmanuel.cz/okomunite.htm>.
- Komunita Sant'Egidio*, [online]. Brno: 2009. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://www.santegidio.org/index.php?pageID=2&idLng=1078&res=1>.
- Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele : redemptoristé* [online]. Praha: 2002-2011. [cit. 2011-07-23]. Dostupné z: <http://cssr.cz/cz/page/167>.
- KONGREGACE PRO KLÉRUS. *Všeobecné direktorium pro katechizaci*, ČBK, Praha: 1998, 159 s. [cit. 2012-07-11]. Dostupné z: <http://katechet.cirkev.cz/zakladni-dokumenty/vseobecne-direktorium-pro-katechizaci/>
- Kostel sv. Michala v Brně*, [online]. Brno: 2010. [cit. 2011-06-11]. Dostupné z: <http://www.svatymichalbrno.cz/>.
- Kostel sv. Mikuláše*. [online]. Brno, Archaia: 2007. [cit. 2011-06-11]. Dostupné z: http://archaiabrno.org/home_cs/?acc=Mikulas.
- Kurzy alfa* [online]. 2010. [cit. 2011-07-13]. Dostupné z: <http://www.kurzyalfa.cz/?akce=cojetoalfa>.
- Lange Nacht der Kirchen 2005*, [online]. Wien: 2011. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: http://www.langenachtderkirchen.at/wien/termin_archiv/2005/
- Liebfrauen, Kirchenladen Frankfurt am Main*, [online]. Frankfurt am Main: 2010. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.liebfrauen.net/>. Také z: http://kirchenladen.bistumlimburg.de/index.php?_1=0&_0=14&sid=d4e9cb36aec77326b3ff4973a73921fb.
- LÖWENSTEIN, Martin. *Kino oder Kirche?* [online]. Hamburg: 2007. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://www.martin-loewenstein.de/unveroeff/kino04.html>.
- MAGISTRÁT MĚSTA BRNA. *Koncepce rozvoje sociální pomoci v městě Brně pro období 2001 - 2004*, [online]. Brno: 2005. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: <http://www2.brno.cz/index.php?nav01=2226&nav02=2229&nav03=1243&nav04=1244>
- MAGISTRÁT MĚSTA BRNA. *Organizace národnostních menšin*, [online]. Brno: 2010. [cit. 2010-06-11]. Dostupné z:

- MAGISTRÁT MĚSTA BRNA. *Sčítání bezdomovců ve městě Brně*, [online]. Brno: 2007 a 2011. [cit. 2011-07-09]. Aktuální sčítání dostupné z:
- MAGISTRÁT MĚSTA BRNA. *Vzdělanost a školství*, [online]. Brno: 2009. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: <http://www2.brno.cz/index.php?nav01=112&nav02=1627&nav03=1633>.
- MEISNER, Joachim. *Auf dem Weg zur Citypastoral Bonn- Konzept*. [online]. Bonn: 2007. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://www.citypastoral-bonn.de/konzept/cp-bn-konzept2004.pdf>.
- MARTÍNEK, Michael. Křesťanské církve v občanské společnosti, oddíl 3.2. In: *učební materiály JABOK předmětu Praktická teologie II*. [online]. 1. vyd. Praha, 2010. 28 s. [cit. 2012-09-16]. Dostupné z: <https://is.jabok.cz/el/JA10/leto2010/RJ3402/um/>.
- Metropolis 2012*. [online]. 2012, s. 1 [cit. 2012-07-05]. DOI: RadioVaticana.cz. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=15978>.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Průměrná měsíční mzda (fyzické osoby) k 31. 12. 2008*, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, [online]. Praha: 2010. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7870/rocenka_2008b.pdf.
- MOENS, Jean-Luc, *Evangeliser c'est aimer*. Paris: Editions de l'Emmanuel, 1992. 139 s. ISBN 2-905-995-48-3.
- MÜLLEROVÁ, Božena. Zápisy kázání otců jezuitů ze Sv. Hostýna, vlastnoruční zápisky. Pozořice: 1944. V archívu autora.
- Munimedia*, [online]. Brno: 2010. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://munimedia.cz/rubrika/bezdomovci-v-brne/>.
- MUSLIMSKÁ OBEC ČR. *Co je to mešita?*, [online]. Brno: 2009. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: <http://mesita.cz/node/1>.
- Muzeum romské kultury Brno*. [online]. Brno: 2009. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: http://www.rommuz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=208&Itemid=15&lang=cs.
- Neokatechumenátní cesta*, [online]. Brno: 2007. [cit. 2011-09-03]. Dostupné z: <http://www.svatyjakubbrno.wz.cz/DATA/hlavni/pivot/pivot/entry.php?id=66&w=aktivity>, přeloženo z: *Neocatechumenale iter*, [online]. Dostupné z: <http://www.camminoneocatecumenale.it/>.
- NEŠPOR, Zdeněk; LUŽNÝ, Dušan. *Sociologie náboženství*. 1. Praha: Portál, 2007. 231 s. ISBN 978-80-7367-251-5(brož.).

- Nová evangelizace*, 1. vyd. Olomouc: Centrum Aletti Velehrad-Roma, 2000. 113 s.
- O Víře a Světle*, [online]. Praha 2007. [cit. 2011-09-03]. Dostupné z:
http://viraasvetlo.evangnet.cz/oVire/historie_viry_a_svetla.htm.
- OČADLÍKOVÁ, Lucie. *Analýza činnosti organizací zaměřených na řešení problematiky Romů ve městě Brně*. Brno: červen 2009. 56 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.
- Offener Himmel – Dekanat Kufstein*, [online]. Kufstein: 2010. [cit. 2011-07-09]. Nový program dostupný z:
http://www.kirchen.net/upload/24790_Programmentwurf%202%204%202008.PDF.
- OPATRŇY, Aleš. Farní pastorec ztrácí na intenzitě. Co s tím? [online]. *Pastorace.cz: Podklady pro pastorec a duchovní život*. 2012. [cit. 2012-09-03]. Převezato a přeloženo z: www.zenit.org. Dostupné z: <http://www.pastorace.cz/Clanky/Farni-pastorec-ztraci-na-intenzite-Co-s-tim.html>.
- PAULAS, Jan. Na Koniáše se nelze dívat očima dnešní doby, *Katolický týdeník*. 2010, č. 43, s. 4. Dostupný také z: <http://www.katyd.cz/index.php?cmd=page&type=11&article=7426>.
- PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi*, apoštolská exhortace Pavla VI. Hlásání evangelia, 1. vyd. Praha: Zvon, 1990, 80 s., ISBN 80-7113-159-8.
- PAVLÍK, Jan. Východisko a tradice. *Jezuité*. 2006, 6.
- PAVLÍK, Jan. Lidové misie dnes. *Jezuité*. 2000, 9., 1. Dostupné také z WWW:
<http://www.jesuit.cz/bulletin/?rok=2000&cislo=1&clanek=provincie>. ISSN 1210-3489.
- PETIŠKA, Eduard. *Staré řecké báje a pověsti*. 3. Praha : Státní nakladatelství dětské knihy, n.p. 1964. 258 s. ISBN 13-177-64. Dostupné také z: <http://www.uloz.to/3520279/eduard-petiska-stare-recke-baje-a-povesti-pdf>.
- Petrini*, [online]. Brno: 2009. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z:
<http://www.petrini.cz/clanky/kdojsme/historie>.
- PLAČEK, Štěpán. O životě církve v městských farnostech. In: *Katolický týdeník*. 2003, XIV. ročník, 20 s. Dostupný také z:
http://www.pastorace.cz/index.php?typ=texty&sel_char=&sel_tema=74&sel_podtema=411&sel_text=2389. ISSN 0862-5557.
- Podrecznik misjornarza Oblata M. N.* 1. vyd. Lubliniec-Markowice: Řád Oblátů Marie Imakuláty, 1987. 152 s.

- PURK OFM Cap, Erich. *Http://www.kirchenfoyer.de* [online]. Münster: 16.3.2003 [cit. 2011-07-28]. Auf neue Art Kirche sein - Passanten - und Citypastoral. Dostupné z WWW: http://www.kirchenfoyer.de/ku_er_predigt.html.
- Roland Emmerich. [online]. Praha: 2010. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/2886-roland-emmerich/>.
- ŘÁDNÁ RADA GENERÁLNÍHO SEKRETARIÁTU SYNODY BISKUPŮ XIII. ŘÁDNÉHO GENERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ. *Nová evangelizace pro předávání křesťanské víry: Lineamenta*. 1. vyd. Vatikán, 2011, 41 s. [cit. 2012-07-10]. Dostupné z: [www.dltm.cz/download/312/synoda2012-Lineamenta-cz\[dot\]doc](http://www.dltm.cz/download/312/synoda2012-Lineamenta-cz[dot]doc).
- Řeckokatolíci, [online]. Brno: 2008. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: http://www.mari-magdalena.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=107&Itemid=42&lang=cs. Více na: *Apoštolský exarchát Řeckokatolické církve v České republice*, [online]. Olomouc: 2008. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://reckokat.cz/exarchat/dekanaty-exarchatu/brnensko-olomoucky-dekanat/farnost-v-brne.html>.
- Římskokatolická farnost u kostela sv. Tomáše, [online]. Brno: 2010. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://www.svtomas.net/>.
- Sdružení Andělské děti, [online]. Litoměřice: 2010. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://andeldetiv.webnode.cz/>.
- Sdružení Dlouhá cesta, [online]. Čelákovice: 2010. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://www.dlouchacesta.cz/>.
- Schola brněnské mládeže Kališci, [online]. Brno: 2009. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://www.sbmka.signal.cz/historie.htm>.
- Schönstattské hnutí, [online]. Praha: 2007. [cit. 2011-09-03]. Dostupné z: <http://www.svatyjakubbrno.wz.cz/DATA/hlavni/pivot/pivot/entry.php?id=65&w=aktivita>. Podle: Schönstattské hnutí v ČR. [online]. Dostupné z: <http://www.schoenstatt.cz/cms/>.
- Schutzengelkirche, [online]. Graz-Seckau: 2009. [cit. 2011-07-07]. Dostupné z: <http://www.kath-kirche-graz.org/cms/content/view/full/105>.
- Sinus-Milieustudie, [online]. Köln: 2009. [cit. 2011-08-07]. Jednotlivé texty ke stažení z: http://www.erzbistum-koeln.de/seelsorgebereiche/downloads/fachbereich_pastoral/category_b/subcategory_1/.
- SINGLEHURST, Laurence. *Efektivní a citlivá evangelizace: Proces setby, žně a uchování*. 1. vyd. Praha: SAMUEL, 2005. ISBN 1-85684-052-2.

- SLOUK, Václav. *Aktivita ve farnosti* [online]. Brno : Římskokatolická farnost u kostela sv. Jakuba, 2005. Aktualizováno 2006-12-30 [cit. 2007-05-12]. Dostupné na World Wide Web: www.svatyjakubbrno.wz.cz.
- Společenství mladých sv. otce Pia z Pietrelčiny v Brně*, [online]. Brno: 2010. [cit. 2011-09-04]. Dostupné z: <http://www.spolotcepia.signalny.cz/onas.php>.
- Stadtmission Wien 2003*. [online]. Wien: 2003. [cit. 2011-07-20]. Dostupné z: <http://www.erzdioezese-wien.at/content/schwerpunkte/stadtmission/0/articles/2003/06/01/a2895/>.
- Statistický průvodce obcemi Jihomoravského kraje 2007*, [online]. Brno: 2007. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: <http://www.brno.czso.cz/xb/edicniplan.nsf/p/13-6210-07>.
- ŠKAREK, Leopold.; VONDRA, Josef. V šlépějích slavných lidových misionářů T.J. *Zprávy z Československé provincie TJ, únor 1941, 2*.
- Urbi@orbi* [online]. Linz: 2009. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://www.dioezese-linz.at/pastoralamt/stadtpastoral/urbi.orbi/site/index.htm>.
- VIES, G.; MAYER, Ludwig. *Die heilige Volksmission in Augsburg gehalten durch die hochwürdigen Herren Patres Roder, Roh, Pottgeißer, Alet, Beil aus der Gesellschaft Jesu*. Augsburg: Balth: Schmid'sche Buchhandlung, 1853. 250 s.
- VKH Brno*, [online]. Brno: 2010. [cit. 2011-09-03]. Dostupné z: <http://www.vkhbrno.cz/home>.
- Za půl století ubylo pět miliónů věřících* [online]. Praha: 2007. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/17_4_2007_za_pul_stoleti_ubylo_pet_milionu_ve_ricich.
- ZERFAß, Rolf. *Miteinander sprechen und handeln. Festschrift für Hellmut Geissner*. 1. Frankfurt: Hg.v.E.Slembeck, 1986. Ein Lied vom Leben. Orpheus und das Evangelium, s. 343-350.
- ZULEHNER, Paul. <http://www.univie.ac.at/ktf/> [online]. Wien: 20.10.2001 [cit. 2011-07-27]. Den Menschen heute in Wien das Evangelium verkünden. Dostupné z WWW: [http://homepage.univie.ac.at/paul.zulehner/php/Paul2/index.php?id=23&tx_mininews_pi1\[showUid\]=24&cHash=4b4afc3fa7](http://homepage.univie.ac.at/paul.zulehner/php/Paul2/index.php?id=23&tx_mininews_pi1[showUid]=24&cHash=4b4afc3fa7).
- ZULEHNER, Paul. Megatrend zur Respiritualisierung, in: *ORF.Religion*. [online]. Wien: 2009. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: http://religion.orf.at/projekt02/news/0203/ne020304_zulehner_fr.htm.

ŽIDOVSKÁ OBEC ČR. *Židovská obec Brno*. [online]. Brno: 2010. [cit. 2011-07-09]. Dostupné z: <http://www.zob.cz/?q=taxonomy/term/25>.